

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**SİYASİ AKTÖRLERİN GAZETECİ KİMLİĞİ ALGISI:
24. DÖNEM MİLLETVEKİLLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

NIHAN ATİLA

**GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
GAZETECİLİK BİLİM DALI**

KASIM 2019

**SIYASİ AKTÖRLERİN GAZETECİ KİMLİĞİ ALGISI: 24. DÖNEM
MİLLETVEKİLLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Nihan ATİLA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
GAZETECİLİK BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2019

Nihan ATİLA tarafından hazırlanan “ Siyasi Aktörlerin Gazeteci Kimliği Algısı: 24. Dönem Milletvekilleri Üzerine Bir Araştırma ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Gazetecilik Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman/Başkan: Prof. Dr. Cem YAŞIN

Gazetecilik, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

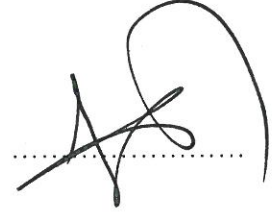
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Prof. Dr. Mehmet Sezai TÜRK

Radio Televizyon ve Sinema, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Doç. Dr. Osman Murat GÜVENİR

İletişim Tasarımı, Başkent Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 12/11/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

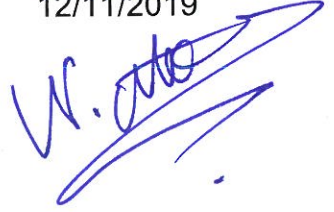
Prof. Dr. Figen ZALF
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Nihan ATİLA

12/11/2019

SİYASİ AKTÖRLERİN GAZETECİ KİMLİĞİ ALGISI: 24. DÖNEM
MİLLETVEKİLLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(Yüksek Lisans Tezi)

Nihan ATİLA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Kasım 2019

ÖZET

Çalışmanın konusu basının başlıca elemanı olan ‘gazeteci’nin Türkiye’de siyasi aktörler tarafından nasıl algılandığıdır. Siyasi aktörlerin çoğu zaman gazetecilerin doğru haber yapmadıkları, gerçeği yansıtmadıkları veya taraf tuttıkları yönündeki açıklamaları, “siyasi aktörlerin, gazeteci kimliğini nasıl algıladıkları” sorusunu da akla getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, işte bu soruya yanıt aramak ve haber kaynaklarının en önemlileri arasında yer alan siyasi aktörlerin gözünden gazeteci kimliğini görmektir. Çalışmada siyasi aktör olarak milletvekillerinin ele alınması; gazetecilerin en önemli haber kaynaklarından biri olmalarının yanı sıra siyasi aktörlerin de faaliyet ve görüşlerini basının temel elemanı gazeteciler aracılığı ile topluma ulaştırmaları, aynı zamanda diğer haber kaynaklarından farklı olarak gazetecilerin hak ve sorumluluklarını basın kanunu ile parlamentoda düzenleme yetkisi bulunması nedeniyle, siyasetçilerin gazeteciyi nasıl algıladıkları, bu kimlikte ön plana çıkardıkları temel ilke ve unsurları tespit etmesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda siyasi aktör olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 24. Dönem Milletvekilleri araştırmanın evrenini oluşturmuştur ve araştırmaya katılan 130 milletvekili ile yüz yüze gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen verilerle sonuçlar tartışılmıştır. Milletvekillerine gazeteci kimliğinin temelini oluşturan ve/veya bu kimliğin nasıl algılandığını etkileyen gazetecilerin meslek ilkelerine bağlılıkları, özellikleri, görevlerinin yanı sıra medyanın gücü, haber yapma özgürlüğü gibi uygulamada gazetecinin davranışlarını dolayısıyla mesleki kimliğinin algılanışını etkileyen konular çeşitli ifadelerle sorulmuştur. Haberleri en çok hangi kitle iletişim aracından takip ettikleri, bunlar arasında en çok hangisine güvendikleri, yayınlanmamak üzere bilgi paylaşımı, tarafsız ve belgeli haberciliğin de sorulduğu araştırma sonucuna göre genel olarak; milletvekillerinin, topluma mesajlarını en kapsamlı şekilde ulaştırmada ihtiyaç duyduğu haber medyasının başlıca elemanı olan gazeteci algısı, kavramsal olarak tanımlanan gazeteciliğin ilkelerinden uzaktır.

Bilim Kodu : 116501
Anahtar : Gazeteci, haber, gazeteci kimliği, parlamento, milletvekili,
Kelimeler TBMM
Sayfa Adedi : 157
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Cem Yaşın

THE PERCEPTION OF JOURNALIST IDENTITY OF POLITICAL ACTORS
RESEARCH ON 24TH MEMBER OF PARLIAMENT

(M. Sc. Thesis)

Nihan ATİLA

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

November 2019

ABSTRACT

Press said that the main element of the study are journalists, who are perceived by political actors in Turkey. The statements of political actors that journalists often do not report the truth, do not reflect the truth or take sides, also raises the question of “how political actors perceive the identity of journalists”. The aim of this study is to seek answers to this question and to see the identity of a journalist from the eyes of the political actors who are among the most important sources of news. In this study, deputies as political actors are discussed. In addition to being one of the most important news sources of journalists, political actors have also conveyed their activities and opinions to the society through journalists who are the main element of the press. It is important to identify the basic principles and elements they highlight. In this context, as political actors Grand National Assembly of Turkey (Parliament) deputies in the 24th period formed the universe of research and results of the data obtained from a survey of 130 participant deputies are discussed, being conducted face to face in the study. The deputies were asked various issues such as their commitment to the professional principles of journalists, who form the basis of journalist identity and/or how this identity is perceived, their characteristics, their duties, as well as the power of the media, freedom of news, and the perception of their professional identity in practice. As a result of the research, in which mass media they follow the news the most, which one they trust the most, sharing information not to be published, and impartial and documented journalism are asked; The perception of journalists, the main element of the news media, which deputies need to convey their messages to society in the most comprehensive way, is far from the principles of conceptually defined journalism.

Science Code : 116501
Key Words : Journalist, news, journalist identity, parliament, TBMM
Page Number : 157
Supervisor : Prof. Dr. Cem Yaşın

TEŞEKKÜR

Bu çalışma sahada meslek olarak yaptığım gazetecilikte en önemli haber kaynaklarından siyasi aktörleri konu alan bir araştırma ile bilim alanında da akademik tecrübe kazanmak maksadıyla hazırlanmıştır. Araştırmamın sahada veri toplama sürecinde milletvekillerinin yoğun çalışma temposu, belli gün ve saatlerde meclis genel kuruluna katılmaları, parti içi görevleri, seçim bölgelerindeki çalışmaları nedeniyle Ankara dışında olmaları, yoğun bir şekilde ziyaretçilerini ağırlamaları gibi gerekçelerle zaman sorunu yaşanması nedeniyle milletvekillerini ankete katılmaları noktasında ikna süreci benim için ayrı bir mesleki deneyim olmuştur. Tüm bu zaman sorunu dışında özellikle belirtmek isterim ki henüz sahada iken araştırmak ve gazetecilik bilimine ufak bir katkı sunmak istediğim alanda konu seçimindeki haklılığımı, milletvekillerinin çoğunun anket konusunu öğrendiklerinde yaşadıkları 'tedirginlik' nedeniyle ikinci bir ikna sürecinin olması ve bu tedirginliğin gazetecileri nasıl algıladıklarından kaynaklandığını gözlemlemek gösterdi. Tüm yoğunluklarına rağmen bu süreçte araştırmaya katkıda bulunan milletvekillerine teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmanın tamamlanması sürecinde pek çok insanın emeği ve katkısı olmuştur. Kuşkusuz bahsettiğim bu süreç içinde yardımlarını esirgemeyen TBMM personeli, milletvekili danışmanları, banko görevlilerine sonsuz teşekkür ederim. Tez çalışmamın yürütülmesinde kıymetli tecrübelerinden faydalandığım, değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren ve desteğini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Cem Yaşın'a ve Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'ndeki tüm öğrenimim sürecinde katkılarından dolayı kıymetli hocalarıma ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım. Tezin hazırlanma sürecinde her zaman yanımda olarak güç veren babam Paşa ATİLA, annem Nezaket ATİLA ve ağabeyim Sinan ATİLA en büyük şansım oldular. Katkıda bulunan ve yanımda olan herkese teşekkürlerimle.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xix
KISALTMALAR.....	xv
1. GİRİŞ	1
2. TEMEL KAVRAMLAR.....	13
2.1. Algı Kavramı.....	13
2.2. Kimlik Kavramı	14
2.3. Siyasal Sistem.....	15
2.3.1. İktidar Kavramı	16
2.3.2. Siyasi Aktör Olarak Milletvekili	17
2.3.3. Siyasal İletişim	18
2.3.4. Siyasal İletişimde Medya ve Gazetecinin Rolü.....	20
2.4. Gazeteci Kimdir?	22
2.4.1. Gazeteci Kimliğinin Temelleri.....	26
2.5. Gazetecinin Görevi Olarak Haber.....	27
2.5.1. Haberin Tanımı	27
2.5.2. Haberde Olması Gereken Unsurlar.....	31
2.5.3. Haberin Değerini Etkileyen Öğeler	31
2.5.3.1. İlginçlik.....	32
2.5.3.2. Gerçeklik (doğruluk).....	33
2.5.3.3. Önemlilik.....	34

	Sayfa
2.5.3.4. Yenilik	34
2.5.3.5. Anlaşılabilirlik	35
2.6. Kitle İletişim Araçlarına Göre Gazetecilik Türleri	36
2.6.1. Gazete Haberciliği.....	37
2.6.2. Dergi Haberciliği.....	41
2.6.3. Radyo Haberciliği	42
2.6.4. Televizyon Haberciliği	44
2.6.5. İnternet Haberciliği	47
2.7. Türkiye’de Gazeteciliğin Tarihi Gelişimi.....	48
2.8. Gazetecilik Etiği.....	50
2.9. Gazetecinin Temel Görevleri	51
2.10. Gazetecinin Hakları	52
2.11. Gazetecinin Sorumluluğu	53
2.12. Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları	53
2.13. Basın Meslek İlkeleri	56
2.14. Türkiye’de Haber Kararını Etkileyen Genel Hukuki Durum.....	58
2.15. Gazetecinin Mesleki Kimliği.....	60
3. TÜRKİYE’DE SİYASİ AKTÖRLERİN GAZETECİ KİMLİĞİ ALGISI ÜZERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN SAHA ARAŞTIRMASI VE BULGULARI	63
3.1. Araştırmanın Metodolojisi.....	63
3.1.1. Araştırmanın Uygulanması ve Evreni	63
3.1.2. Veri Toplama Araçları.....	64
3.1.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler	65
3.1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	66
3.2. Bulgular ve Yorum.....	66
3.2.1. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Bazı Özellikleri	67

	Sayfa
3.2.1.1. Siyasi partilere göre cinsiyet dağılımı	67
3.2.1.2. Siyasi partilere göre yaş aralıkları dağılımı	69
3.2.1.3. Siyasi partilere göre eğitim düzeyleri dağılımı	70
3.2.1.4. Siyasi partilere göre seçim bölgeleri dağılımı	71
3.2.2. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Takip Ettikleri Medya Araçları Eğilimleri	72
3.2.2.1. Siyasi partilere göre gazeteyi kullanma düzeyleri	73
3.2.2.2. Siyasi partilere göre dergiyi kullanma düzeyleri	74
3.2.2.3. Siyasi partilere göre radyoyu kullanma düzeyleri.....	75
3.2.2.4. Siyasi partilere göre televizyonu kullanma düzeyleri.....	76
3.2.2.5. Siyasi partilere göre interneti kullanma düzeyleri.....	76
3.2.3. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Haber Araçlarına Güven Düzeyleri	77
3.2.3.1. Siyasi partilere göre gazeteye güven düzeyleri	78
3.2.3.2. Siyasi partilere göre dergiye güven düzeyleri	78
3.2.3.3. Siyasi partilere göre radyoya güven düzeyleri	79
3.2.3.4. Siyasi partilere göre televizyona güven düzeyleri	81
3.2.3.5. Siyasi partilere göre internete güven düzeyleri	82
3.2.4. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilere Güven Düzeyleri	83
3.2.4.1. “Bence Türkiye’de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır” ifadesine katılım düzeyleri	83
3.2.4.2. “Tanımadığım bir gazeteciye, ‘of the record, yayınlamamak üzere’ bilgi verebilirim” ifadesine katılım düzeyleri.....	85
3.2.4.3. “Sadece tanıdığım gazeteciye, ‘of the record, yayınlamamak üzere’ bilgi verebilirim” ifadesine katılım düzeyleri.....	85
3.2.5. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Meslek İlkelerine Bağlılığı Hakkındaki Görüşleri	87

Sayfa

3.2.5.1. "Türkiye'de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapıyorlar" ifadesine katılım düzeyleri	87
3.2.5.2. "Haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettiğim olmuyor." ifadesine katılım düzeyleri	88
3.2.5.3. "Haberleri yeterince bilgilendirici bulmuyorum" ifadesine katılım düzeyleri	89
3.2.5.4. "Gazeteciler haberleri açık ve anlaşılır yazıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	89
3.2.5.5. "Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri.....	90
3.2.5.6. "Gazeteciler ilginç haber yazıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	91
3.2.5.7. "Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	92
3.2.5.8. "Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	93
3.2.5.9. "Gazeteciler gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	95
3.2.5.10. "Gazetecilerin çoğunun haberi masa başında yazdığını düşünüyorum." ifadesine katılım düzeyleri ...	95
3.2.5.11. "Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri.....	96
3.2.5.12. "Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar." ifadesine katılım düzeyleri.....	97
3.2.5.13. "Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	98
3.2.5.14. "Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar." ifadesine katılım düzeyleri.....	99
3.2.6. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Tarafsızlık İlkesi Hakkındaki Görüşleri.....	100
3.2.6.1. "Türkiye'de gazeteciler siyasi konularda taraflı davranmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	100

Sayfa

3.2.6.2. "Türkiye'de gazeteciler siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	101
3.2.6.3. "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır." ifadesine katılım düzeyleri	101
3.2.6.4. "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır." ifadesine katılım düzeyleri.....	103
3.2.6.5. "Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor." ifadesine katılım düzeyleri	104
3.2.7. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Ait Oldukları Parti ile Gazeteci Algısı Arasındaki İlişki	105
3.2.7.1. "Sadece siyasi görüşüme uygun medya ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine katılım düzeyleri	105
3.2.7.2. "Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum." ifadesine katılım düzeyleri.....	106
3.2.8. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin İktidar ve Muhalefet İlişkisinin Haberlere Yansıması Şeklindeki Görüşleri	106
3.2.8.1. "Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri	107
3.2.8.2. "Siyasetteki kamplaşma gazetecilere yansımıyor." ifadesine katılım düzeyleri	107
3.2.8.3. "Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir." ifadesine katılım düzeyleri.....	108
3.2.8.4. "Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum." ifadesine katılım düzeyleri.....	109
3.2.8.5. "Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur." ifadesine katılım düzeyleri	111
3.2.8.6. "Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalamaz (uzun vadede iktidar olamaz)" ifadesine katılım düzeyleri	112
3.2.9. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Haber Yapma Özgürlüğü Hakkındaki Görüşleri.....	114
3.2.9.1. "Türkiye'de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur." ifadesine katılım düzeyleri.....	114

3.2.9.2. “Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur.” ifadesine katılım düzeyleri.....	115
3.2.10. Araştırmaya katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Görevlerini Hakkındaki Görüşleri.....	116
3.2.10.1. “Gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet verdiğini düşünmüyorum.” ifadesine katılım düzeyleri.....	116
3.2.10.2. “Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor.” ifadesine katılım düzeyleri	117
3.2.10.3. “Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamıyor.” ifadesine katılım düzeyleri.....	118
3.2.10.4. “Gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanlar da vardır.” ifadesine katılım düzeyleri	119
3.2.11. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Özellikleri Hakkındaki Görüşleri	120
3.2.11.1. “Gazeteciler bilgili ve kültürlü insanlar değildir.” ifadesine katılım düzeyleri	120
3.2.11.2. “Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir.” ifadesine katılım düzeyleri	121
3.2.11.3. “Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır.” ifadesine katılım düzeyleri	122
3.2.11.4. “Gazeteciler ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri.....	123
3.2.11.5. “Gazetecilik bir meslektir.” ifadesine katılım düzeyleri .	124
3.2.12. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Suç İşleme ve Hukuk Karşısındaki Durumları Hakkındaki Görüşleri	124
3.2.12.1. “Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeyleri	124
3.2.12.2. “Gazeteciler basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırılıyor.” ifadesine katılım düzeyleri	126
3.2.12.3. “Gazeteciler meslekleri dışında da faaliyet gösterebiliyor.” ifadesine katılım düzeyleri.....	126
3.2.12.4. “Türkiye’deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur.” ifadesine katılım düzeyleri	127

3.2.12.5. “Yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip ediyorum.” ifadesine katılım düzeyleri	128
3.2.12.6. “Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyorum.” ifadesine katılım düzeyleri.....	129
3.2.12.7. “Seçim bölgemin yerel basınını takip ediyorum.” ifadesine katılım düzeyleri	130
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	131
KAYNAKLAR	141
EKLER.....	149
EK-1. Anket Formu	150
EK-2. Milletvekillerinin Gazeteciler Hakkındaki Açık İfadeleri	152
ÖZGEÇMİŞ.....	157

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. TBMM'de 24. Dönem Milletvekillerinin siyasi partilere göre dağılımı	63
Çizelge 3.2. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve cinsiyetlerine göre dağılımı	68
Çizelge 3.3. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve yaşlarına göre dağılımı	69
Çizelge 3.4. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve eğitim durumuna göre dağılımı.....	70
Çizelge 3.5. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve seçim bölgelerine göre dağılımı	71
Çizelge 3.6. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partileri ve ‘haber aracı olarak ‘gazeteyi kullanma düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi	73
Çizelge 3.7. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partileri ve haber aracı olarak ‘dergiyi kullanma düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi	74
Çizelge 3.8. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partileri ve haber aracı olarak ‘radyoyu kullanma düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi	75
Çizelge 3.9. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partileri ve haber aracı olarak ‘televizyonu kullanma düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi	76
Çizelge 3.10. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partileri ve haber aracı olarak ‘interneti kullanma düzeylerinin’ dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	77
Çizelge 3.11. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partisi ve haber aracı olarak, ‘gazeteye güven düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi.....	78
Çizelge 3.12. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partisi ve haber aracı olarak ‘dergiye güven düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi.....	79
Çizelge 3.13. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partisi ve haber aracı olarak ‘radyoya güven düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi.....	80

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.14. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar-muhalefet partisi ve haber aracı olarak 'televizyona güven düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi.....	81
Çizelge 3.15. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partisi ve haber aracı olarak 'internete güven düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi.....	82
Çizelge 3.16. "Bence Türkiye'de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	83
Çizelge 3.17. "Tanımadığım bir gazeteciye, 'Off the record – yayınlamamak üzere' bilgi verebilirim." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	85
Çizelge 3.18. "Sadece tanıdığım gazeteciye, 'Off the record, yayınlamamak üzere' bilgi verebilirim." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	86
Çizelge 3.19. "Türkiye'de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	87
Çizelge 3.20. "Haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettiğim olmuyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	88
Çizelge 3.21. "Haberleri yeterince bilgilendirici bulmuyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	89
Çizelge 3.22. "Gazeteciler haberleri açık ve anlaşılır yazıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	90
Çizelge 3. 23. "Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	90
Çizelge 3.24. "Gazeteciler ilginç haber yazıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	91
Çizelge 3.25. "Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	92
Çizelge 3.26. "Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	94
Çizelge 3.27. "Gazeteciler gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	95

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.28. "Gazetecilerin çoğunun haberi masa başında yazdığını düşünüyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	96
Çizelge 3.29. "Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	96
Çizelge 3.30. "Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	97
Çizelge 3.31. "Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	98
Çizelge 3.32. "Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	99
Çizelge 3.33. "Türkiye'de gazeteciler siyasi konularda taraflı davranmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	100
Çizelge 3.34. "Türkiye'de gazeteciler siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	101
Çizelge 3.35. "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analiz	101
Çizelge 3.36. "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	103
Çizelge 3.37. "Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	104
Çizelge 3.38. "Sadece siyasi görüşüme uygun medya ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	105
Çizelge 3.39. "Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	106
Çizelge 3.40. "Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	107
Çizelge 3.41. "Siyasetteki kamplaşma gazetecilere yansımıyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	108

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.42. "Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	108
Çizelge 3.43. "Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımı ile Ki-Kare analizi.....	110
Çizelge 3.44. "Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	111
Çizelge 3.45. "Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalamaz (uzun vadede iktidar olamaz)" ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	112
Çizelge 3.46. "Türkiye'de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	114
Çizelge 3.47. "Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur." İfadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	115
Çizelge 3.48. "Gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet verdiğini düşünmüyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	117
Çizelge 3.49. "Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	117
Çizelge 3.50. "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamıyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	118
Çizelge 3.51. "Gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanlar da vardır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	119
Çizelge 3.52. "Gazeteciler bilgili ve kültürlü insanlar değildir." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	120
Çizelge 3.53. "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir." ifadesine verdikleri cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	121
Çizelge 3.54. "Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	122
Çizelge 3.55. "Gazeteciler ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	123
Çizelge 3.56. "Gazetecilik bir meslektir." ifadesine verilen cevapların dağılımları	124

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.57. "Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	125
Çizelge 3.58. "Gazeteciler basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırılıyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	126
Çizelge 3.59. "Gazeteciler meslekleri dışında da faaliyet gösterebiliyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları	127
Çizelge 3.60. "Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	127
Çizelge 3.61. "Yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	128
Çizelge 3.62. "Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi	129
Çizelge 3.63. "Seçim bölgemin yerel basınına takip ediyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi.....	130

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. Milletvekillerinin siyasi partilerine ve cinsiyetlerine göre dağılımı	68
Şekil 3.2. Milletvekillerinin siyasi partilerine ve yaşlarına göre dağılımı	69
Şekil 3.3. Milletvekillerinin siyasi partilerine ve eğitim durumlarına göre dağılımı	70
Şekil 3.4. Milletvekillerinin siyasi partilerine ve seçim bölgelerine göre dağılımı	72
Şekil 3.5. Milletvekillerinin iktidar - muhalefet partilerine göre haber aracı olarak gazeteyi kullanma düzeyleri	73
Şekil 3.6. Milletvekillerinin iktidar - muhalefet partilerine göre haber aracı olarak radyoya güven düzeyleri	80
Şekil 3.7. Milletvekillerinin iktidar - muhalefet partilerine göre haber aracı olarak televizyona güven düzeyleri	82
Şekil 3.8. “Bence Türkiye’de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır” ifadesine katılım düzeyleri	84
Şekil 3.9. “Sadece tanıdığım gazeteciye, ‘of the record, yayınlamamak üzere’ bilgi verebilirim” ifadesine katılım düzeyleri	86
Şekil 3.10. “Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri	91
Şekil 3.11. “Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri	93
Şekil 3.12. “Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri	94
Şekil 3.13. Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır.” ifadesine katılım düzeyleri	102
Şekil 3.14. “Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır.” ifadesine katılım düzeyleri	103
Şekil 3.15. “Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir.” ifadesine katılım düzeyleri	109
Şekil 3.16. “Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeyleri	110
Şekil 3.17. “Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur.” ifadesine katılım düzeyleri	112

Şekil	Sayfa
Şekil 3.18. “Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalamaz (uzun vadede iktidar olamaz)” ifadesine katılım düzeyleri	113
Şekil 3.19. “Türkiye’de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur.” ifadesine katılım düzeyleri.....	115
Şekil 3.20. “Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur.” ifadesine katılım düzeyleri	116
Şekil 3.21. “Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir.” ifadesine katılım düzeyleri.....	121
Şekil 3.22. “Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır.” ifadesine katılım düzeyleri.....	123
Şekil 3.23. “Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeyleri	125
Şekil 3.24. “Türkiye’deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur.” ifadesine katılım düzeyleri.....	128

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

AK PARTİ

Adalet ve Kalkınma Partisi

BDP

Barış ve Demokrasi Partisi

CHP

Cumhuriyetçi Halk Partisi

MHP

Milliyetçi Hareket Partisi

TBMM

Türkiye Büyük Millet Meclisi

1. GİRİŞ

İletişim kavramı, insanlığın var oluşu kadar eskidir. Çünkü insan var olduğu günden beri çevresi ile hep iletişim halinde olmuştur.

Çok küçük yaşlardan itibaren çevremizde gördüklerimizi ve olup bitenleri nasıl anlamlandırmamız gerektiğini, doğruyu ve yanlış, iyiyi ve kötüyü bize verilen haberler doğrultusunda ayırt etmeye başlarız (İnal, 2009: 12).

İnsanların haber alma gereksinimi, gazetecilik mesleğinin ortaya çıkmasındaki en temel etmen olmuştur. Toplumun en önemli ihtiyaçlarından birisi olan haber alma ihtiyacı gazeteciler tarafından karşılanmakta, içinde yaşanan dünyada olup biten olaylar kitle iletişim araçları vasıtası ve gazeteciler ile topluma aktarılmaktadır. İlk kitle haberleşme aracı olan gazeteler, insanların haber ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak haber bulmaya ve topluma iletmeye çalışmışlar ve bunun için bünyelerinde muhabir, diğer bir deyişle gazeteci kadroları oluşturarak habere ilk elden ulaşmaya çalışmışlardır. Basının başrol oyuncusu olan “gazeteci” hakkında şu ana kadar net bir tanımlama yapmak pek mümkün olmamıştır. Ancak gazetecinin kim olduğu, ne iş yaptığı, yaptığı işin nitelikleri, dolayısıyla toplumdaki yeri, önemi ve hakları konusunda hem hukuki hem de kuramsal pek çok tanımlama bulunmaktadır.

Literatürde pek çok tanımlaması yapılan gazeteciliği Derieux, “Bir enformasyon ya da iletişim işletmesinin redaksiyon servisinde, enformasyonu yazılı, çizili, sözlü veya görüntülü olarak, fikri bir çalışmayla araştıran, seçen, hazırlayan, şekle sokan, sunan, açıklayan ve yorumlayan ve bu çalışmayı başlıca, sürekli ve ücretli iş olarak yapan kişiye gazeteci denir” biçiminde tanımlamaktadır (Şuğle, 2001:29). Tokgöz’e göre ise, erişmek istediği kitle için en önemli diye nitelendirdiği bilgileri toplayarak, haber haline getiren ve kişileri bilgi olarak düşünmeye sevk eden kişiye gazeteci denmektedir.

Gazeteci, bilinen bir referans grubuna bağlı, teknik bilgi ve yetilerle donanmış, topluluk için yansız, tarafsız bilgi veren (evreni saydamlaştıran) ve karşı-erk (kamu çıkarının savunucusu) olarak ikili bir işlev görmesi gereken kişidir.

Gazetecilerin işini anlamak için gerçek uygulamaların bu modele denkliğini ölçmek yeterlidir (Maigret, 2011:208).

Türkiye’de gazeteciliğin mesleki kimliğinin siyasi aktörler bağlamında incelediği incelendiği bu çalışmada, “Gazeteci kimliğinin tanımlamasında, belirleyici unsurlardan biri de, tanımlamayı yapanın kimliğidir. Çünkü gazeteciliğin tanımını yapanlar da, farklılık ve çeşitlilik göstermektedir. Gazetecilerin mesleki kimliği, yapılan bu tanımlara göre farklı unsurlardan oluşmaktadır.” (Yılmaz, 2011).

Gazeteciliğin tanımının bu tanımları yapanlara göre çeşitlilik göstermesinin yanı sıra gazeteci kimliğinin ‘haber’ kaynakları tarafından nasıl algılandığı oldukça önemlidir. Zira ‘haber’ gazetecinin ham maddesidir.

Araştırmanın konusu/problemin tanımı

Demokrasilerde siyasi partiler ve vatandaşlar arasında bir aracı olan kitle iletişim araçları vatandaşları siyasalar, siyasa önerileri ve siyasaları yürürlüğe koyma ile bunlara eşlik eden diğer konular hakkında bilgilendirirken; hükümet ve siyasi partileri de halkın sorunları hakkında bilgilendirmektedir. Ayrıca bunu yaparken eleştiri işlevini de yerine getirmektedir (Cuilenburg, 2010: 104). Kitle iletişim araçları ile haberlerini yayımlayan gazeteci demokratik sistemlerde kamu gözcülüğü, toplumu bütünleştirme, gündemi belirleme gibi önemli işlevlere sahiptir.

Kitle iletişim araçları ile gazetecinin temel haber kaynaklarından biri olan siyasi aktörler haberlerde ilk sıralarda yer almakta, yaptıkları çalışmaları, faaliyetleri, görüş ve düşüncelerini çoğunlukla bu haberler ile topluma aktarabilmektedirler. Aynı zamanda toplumdaki gelişme, olay ve durumların haberini yapan gazeteci, siyasi aktörlere yönettikleri toplum hakkında çeşitli bilgiler vermiş olur. Bu noktada toplum ile o toplumu yöneten siyasi aktörler arasında bilgi akışını sağlayarak, ülke yönetiminde önemli bir işlevi olan gazetecilerin, kimliklerini de oluşturan unsurlar arasındaki doğruluk, tarafsızlık, gerçeğin haberini yapma gibi mesleki ilkelere bağlı kalarak güvenilir olmaları önemlidir. Siyasi aktörler olarak milletvekillerinin Türkiye’de gazeteci kimliğini nasıl algıladıklarını anlamada, bu mesleki ilkelerin hangilerini, nasıl ön plana çıkardıklarını tespit etmek gerekir.

Bu tez çalışmasının konusu da basın başlıca elemanı olan ‘gazeteci’ nin siyasi aktörler tarafından nasıl algılandığıdır. Başka bir deyişle her gün ana haber bültenlerine ve gazete manşetlerine konu olan siyasetçilerin, Türkiye’de gazeteci kimliğini algılamak gazetecilerin hangi özelliklerini ön plana çıkardığını tespit etmektir.

Araştırmanın amacı

Genel olarak medya ile ilgili araştırma sonuçları Türkiye’de gazeteciye olan ‘güven’ in azaldığını göstermektedir. Siyasi ve ekonomik nedenlerle, gazetecilik sıklıkla ‘ilkesizlik’ ve ‘yozlaşma’ gibi eleştirilerle karşı karşıya kalmaktadır. Öyle ki gazeteciler ve yayın kuruluşları zaman zaman mesleğin en temel ilkelerinden olan ve hedef kitlelerine yayın ilkeleri ile vadettikleri ‘doğru’ ve ‘tarafsız’ habercilik yapmamakla birbirlerini yine ‘haber’leri ile eleştirmektedir.

Bu bağlamda; Türkiye’de Batılı ülkelerden farklı bir gelişme gösteren siyasal sistemimizin haber medyasının işleyişi üzerindeki etkileri kadar siyasi aktörlerin gazeteciyi nasıl algıladığı ve tanımladığı önemlidir.

Siyasi aktörler ile gazeteci arasındaki ilişkide önemli sorunlardan biri siyasi aktörlerin gazetecilerin haberlerine getirdikleri eleştirilerdir.

Daha açık bir ifade ile gazetecilerin haber kurallarına ve mesleki ilkelere uygun olarak haber yapmadıklarını düşünmektedirler. Örneğin, 13 Şubat 2012 tarihinde Sözcü Gazetesi’nde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı hakkında çıkan, “Kişi Başı 1000 Liraya Kahvaltı Olur mu?” başlıklı haberi, bakanlık tarafından gerçeği yansıtmadığı bildirilmiş, “...gerçeği yansıtmayan ve taraflı söz konusu haberle ilgili hukuki süreç başlatılmıştır.” denilmiştir. Bu açıklama ise 15 Ocak 2012 tarihinde, bir başka gazete, Yeni Şafak Gazetesi’nde “ ‘Bin liraya kahvaltı’ gerçekdışı ve taraflı” şeklinde yer almıştır. Siyasi aktörlerin gazetecilerin doğru haber yapmadıkları, gerçeği yansıtmadıkları veya taraf tuttıkları yönündeki bu gibi açıklamaları, gazetecilerin önemli haber kaynaklarından olan, ‘siyasi aktörlerin, gazeteci kimliğini nasıl algıladıkları’ sorusunu da akla getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, işte bu soruya yanıt aramak ve akademik olarak haber kaynakları

açısından, haber kaynaklarının en önemlileri arasında yer alan siyasi aktörlerin gözünden ‘gazeteci kimliğini’ görmektir.

Bu çalışma ile siyasi aktörler olarak 24. Dönem milletvekillerinin gazeteci kimliği algıları değerlendirilecek; böylece gazeteciler temel haber kaynaklarından olan siyasetçilerin gözünden kendilerini görmüş olacaklardır.

Çalışmada milletvekillerine gazeteciyi nasıl algıladıklarına yönelik sorular sorulacaktır. Bu noktada temel amaç, teorikteki gazeteci tanımı, görev ve mesleki ilkeleri tez kapsamında ele alınırken; haberlerde ön sıralarda yer verilen siyasi aktörlerin, gazetecilerin hangi mesleki ilke veya özelliklerini ön plana çıkardıklarını, gazetecilerde olumlu ve olumsuz gördükleri yönlerini uygulanacak anket sonucu elde edilecek verilerle değerlendirilerek gazeteci kimliği algısını tespit etmektir.

Araştırmanın önemi

Basın, işlevleri ve konumu itibarıyla demokratik rejimlerin gelişmesinde ve demokratik bilincin oluşmasında birinci dereceden etkili bir iletişim aracıdır. Bu yönüyle basın, var olduğu günden beri siyaset ve siyasi kurumlarla iç içe olmuş, siyasetin ve siyasi yönelimlerin halka aktarılmasında önemli bir konum elde etmiştir. Hatta basının siyaset açısından önemi o kadar artmıştır ki; her siyasi parti ya da yönelim kendi basınına tesis etme ya da basını yanına alma zorunluluğu içerisine girmiştir. Bu yönüyle basın ve siyaset arasında, özellikle de halkın ikna edilmesini gerektiren demokratik rejimlerde, vazgeçilmez bir ilişki mevcuttur (Göker, Doğan, Demir, 2009:233). Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, basınla hükümetin ilişkileri, diğer demokrasi ile yönetilen toplumlara göre daha yakın ve daha sıcaktır. Gelişimini tamamlamış toplumlar, bu ilişkilerin belli bir düzeyde kalmasını ve de fazla artış görülmemesini isterken, gelişmekte olan ülkelerdeki gazeteciler bu etkinin çok daha yükselmesinden mutlu olurlar. Çünkü basının tek ve temel kaynağı siyasi otoritedir. Gündemi, genelde, siyasi otoritenin aldığı kararlar ve uygulamalar oluşturur.

Basının, temel işlevi olan haber verme fonksiyonu siyasetle girdiği ilişki çerçevesinde ayrı bir önem taşımaktadır. Haber bağlamında basının en büyük sorumluluklarından birisi elbette tarafsızlık ilkesidir. Bu ilkenin ihlali ise yönlendirme, etki altında bırakma, haberi yorumlama gibi etik sorunların doğmasına neden olmaktadır (Göker, Doğan, Demir; 2009:233).

Bu noktada araştırma kapsamındaki siyasetçiler gazetecilerin temel haber kaynakları olmalarının yanı sıra diğer haber kaynaklarından farklı olarak kanunlar çerçevesinde gazetecinin haklarını belirlemede karar merci olmaları açısından onların gözünden gazetecinin nasıl görüldüğü önemlidir. Diğer bir ifade ile, siyasi aktör olarak milletvekillerinin, gazetecilerin haberlerinde ön sıralarda yer almaları, temel haber kaynaklarından biri olarak çalışma, faaliyet ve görüşlerini basının temel elemanı gazeteciler aracılığı ile topluma ulaştırmaları, aynı zamanda diğer haber kaynaklarından farklı olarak gazetecilerin haklarını kanunlarla düzenleyici merci olması nedeniyle, siyasetçilerin gazeteciyi nasıl algıladıkları bu kimlikte ön plana çıkardıkları temel ilke ve unsurlar önemlidir.

Çalışmada, Türkiye’de siyasi aktörler olarak milletvekillerinin, gazeteci kimliğinde hangi ilke ve özellikleri olumlu ve olumsuz değerlendirdikleri tespit edilmiş olunacaktır. Böylece Türkiye’de siyasetçilerin çalışmalarını ve faaliyetlerini topluma ileten, diğer yandan toplumdaki gelişme, olay ve durumlardan yaptıkları haberle siyasetçiyi haberdar eden, dolayısıyla toplum ile o toplumun yöneticileri arasında haber alışverişini, enformasyonu sağlayan gazeteciye siyasetçilerin bakış açısını ortaya konulmuş olacaktır.

Araştırmayı önemli kılan bir diğer konu ise gazetecilik mesleğinde mesleği yapanlar bakımından önemli bir kariyer noktası olan ve genelde tecrübeli gazetecilerin görev aldığı ‘parlamento muhabirliğini’ hedefleyen gazetecilere, bu alandaki haber kaynaklarının bilgi paylaşımında bulunurken gazetecilerde nerelere dikkat ettiğini ortaya koyması açısından ışık tutacaktır.

Araştırmanın özgünlüğü

Tez konusu ile ilgili olarak yapılmış olan literatür çalışması (YÖK, Makaleler Bibliyografyası. Türkiye Bibliyografya) neticesinde siyasi aktör olarak milletvekillerinin bakış açısıyla gazeteci kimliği üzerine yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Gazeteciyi; gazetecinin siyaset ve iktidarla ilişkileri ile ülke yönetimindeki önemini konu edinen birçok akademik çalışma olmasına karşın, gazetecilerin haber kaynakları arasında en önemli sıralarda yer alan siyasi aktörler tarafından nasıl algılandığı yönünde akademik bir araştırma olmaması bu alandaki bir eksikliktir. Bu çalışmanın bu eksikliği bir ölçüde gidereceğine inanılmaktadır.

Bu çalışma ile haber kaynağı olarak üst sıralarda yer alan ve gazetecilerin de kendi uzmanlık alanlarında ‘parlamento muhabirliği’ olarak milletvekilleri ile yapılacak olan anket çalışması ışığında siyasi aktör olarak milletvekili gözü ile gazetecilik ve gazeteci kimliği algısı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları

Bu tez çalışması 24. Dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne (TBMM) girebilmiş siyasi partilerin temsil oranlarına göre milletvekillerini kapsayacaktır.

TBMM’ye 24. Dönemde, 12 Haziren 2011 tarihindeki Genel seçimler sonucu, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), Katılımcı Demokrasi Partisi (KADEP) ve bağımsız milletvekilleri girebilmiştir.

Seçim sonucunda toplamda 550 milletvekilinin bulunduğu TBMM’de Ordu milletvekili Harun Çakır’ın 28 Ekim 2011 tarihinde yaşamını kaybetmesiyle milletvekili sayısı 549’a düşmüştür. TBMM’de 24. Dönemde partilere göre milletvekillerinin partilerine göre sandalye dağılımı; Adalet ve Kalkınma Partisi 326, Cumhuriyet Halk Partisi 135, Milliyetçi Hareket Partisi 52, Barış ve Demokrasi Partisi 29, Bağımsız Milletvekili 6 ve Katılımcı Demokrasi Partisi 1’dir.

Araştırma kapsamında 549 milletvekilinin tamamına ulaşılmaya çalışılmış ancak milletvekillerinin haftanın belli günlerinde seçim bölgelerine gitmeleri, zaman kısıtlılığı, yoğun çalışma temposu, bütçe görüşmeleri gibi süreçlerde TBMM'ye ziyaretçi kabulü olmaması ve çalışmaya katılmamayı tercih etme gibi çeşitli sebeplerle 130 milletvekili anket formunu doldurarak araştırmaya katılmışlardır.

Varsayımlar

Bu çalışmada araştırmanın ana konusu olan siyasi aktörlerin gözüyle 'gazeteci kimdir?' sorusuna cevap aranacaktır. Aşağıda sıralanan varsayımlar araştırmanın konu ve amacı bölümlerinde de belirtildiği üzere Türkiye'de gazeteci kimliğine getirilen eleştirilerde öne çıkan noktalara dayanarak ortaya konmuştur.

1. Siyasi aktörler Türkiye'de gazetecilerin mesleki ilkelerine bağlı olmadıklarını düşündükleri varsayılmaktadır.
2. Siyasi aktörler gazetecilere güvenmedikleri varsayılmaktadır.
3. Siyasi aktörlerin gazetecilerin tarafsız olmadıklarını düşündükleri varsayılmaktadır.
4. Siyasi aktörlerin ait oldukları parti ile gazeteci kimliği algısı arasında bir ilişki olduğu varsayılmaktadır.
5. İktidar ile muhalefet ilişkisi, gazetelerin haberlerine yansımakta bu da siyasi aktörlerin gazeteci kimliği algısını etkilediği varsayılmaktadır.
6. Siyasi aktörler gazetecilere güvenmeseler de gazetecilerin halkın denetim işlevini yerine getirdiğini düşündükleri varsayılmaktadır.

Araştırmanın veri toplama yöntemi ve aracı

Araştırmacıların kullanımına sunulan birçok yöntem bulunmaktadır. Araştırmacılar, sunulan yöntemler içerisinde araştırmanın amacına ve varsayımlarına uygun olanı seçmektedir.

Bilinçli bir varlık olarak bireyi ve bireyler arası ilişkileri konu alan toplumbilimin temel bilgi sağlama yolu doğrudan doğruya konusuna, yani kişilere başvurmaktır. Toplumsal ilişkilerin dışlanmış ürünü olan teknolojik öğelere ve kültür kalıplarına ya da kişilerin yapıp etmelerine bakarak toplumsal gerçekliğe inmek olanaklı değildir. İnsanların bir teknolojiyi kullanır, bir kültürü

yaşarken taşıdıkları karakteristikler, gösterdikleri davranışlar, benimsedikleri kanı veya görüşler, sahip oldukları tutumların öğrenilmesine gerek vardır. Bunun için en güvenilir kaynak, kişilerin sözlü veya yazılı açıklamalarıdır. Bu açıklamaları elde etmenin yolu da onlara sorular sormaktır (Sencer – Sencer, 1978:171-172).

Bu araştırmada Sencer'in bu görüşünden yola çıkarak, siyasi aktörler olarak milletvekillerinin gazeteci kimliğini nasıl algıladıklarının tespiti için nicel saha araştırması ve bu araştırmayla birlikte veri toplama tekniği olarak anket uygulanmıştır.

Objektif testlerde verileri toplamak için hazırlanan anketler çeşitli yollarla uygulanır (Erdoğan,2003:183) Bu yollardan birinin de “anketçi kullanarak doğrudan soruları sorup verileri toplama” olduğunu ifade eden Erdoğan'ın da belirttiği gibi varsayımları test edecek soruların hazırlandığı anket, gündemin yoğunluğu, zaman sınırlılığı ve hızlı çalışma tempoları nedeniyle milletvekillerinin bu gibi çalışmalarda danışmanları veya sekreterlerinden destek alabileceği göz önünde bulundurularak bizzat uygulanmaya çalışılmıştır.

İlk olarak konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve gazeteci, gazetecilik, haber, medya ve siyaset üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Konuyla ilgili gazetecilik üzerine yapılmış olan araştırmalardan, gazetecilik meslek ilkeleri ve sorumluluklarından, haber yazım kurallarından yola çıkarak bu ilkeleri ve gazetecilerin özelliklerini olumlu ve olumsuz kalıplarda oluşturulan ifadeler ile anket formuna yerleştirilip siyasi aktör olarak 24. Dönem Milletvekillerine sorulmuştur.

Araştırmada beşli likert ölçeğinin yanı sıra araştırmaya katılan milletvekillerinin kendi ifadelerini sınırlandırmamak ve gazetecilerden beklentilerini de tespit edebilmek amacıyla isteğe bağlı, “Gazeteciler hakkındaki düşüncenizi veya gazetecilerden beklentilerinizi kısaca yazabilirsiniz. (Veya gazeteci denildiğinde aklınıza gelen ilk sözcüğü)” ifadesine açık uçlu bir soru olarak yer verilmiştir. Anket formunun sonuna ise sosyo demografik bölüme yerleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS yardımıyla istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın kuramsal çerçevesi

Çalışmada, öncelikle araştırmanın dayandığı kavramsal temeller ele alınmış ve araştırmanın temel kavramları içerik bağlamında ayrıntılı biçimde anlatılmıştır. Burada gazeteci kimliğinin açıklanması amacıyla kimlik kavramı ve bu kimliğin tanımlanmasında algı kavramına yer verilmiştir.

Araştırmanın asıl konusu olan, gazetecinin kim olduğunun genel değerlendirmesinden ziyade bu kimliği siyasi aktörlerin nasıl algıladığından yola çıkarak siyasal sistem, siyasal iletişim ve medya aracılığıyla gazetecinin rolü ele alınmıştır. Thomas Meyer Medya Demokrasisi adlı kitabında, Medya malzemeyi nasıl seçer ve çağdaş gazeteciler bu malzemeyi en iyi sunmanın yolunu nasıl kararlaştırırlar? Bu kararlar birbirlerini nasıl etkiler ve siyaset dünyasını betimlemeye ne kadar yer bırakırlar? (Meyer,2002:46) sorularını sorarak aslında gazetecinin kimliğini de etkileyen haber yapma sürecinde verilerin nasıl ve ne şekilde değerlendirildiğine de işaret etmiştir.

Kuramsal tartışma bölümünde, gazetecik, gazetecilik mesleğinin ilkeleri, bu mesleği icra eden gazetecilere ne gibi görevlerin atfedildiği anlatılmıştır. Gazeteci tanımlarının ve görevlerinin tartışıldığı bu bölümde gazetecilik mesleğinin var olmasının temelindeki 'haber' ve haberin değeri teorik bilgilerle tartışılmıştır. Çalışmada, genel olarak ve özellikle de siyasi aktörlerin gözüyle gazetecinin kimliği, görev, hak ve işlevleri üzerinde durularak ve yine siyasi aktörlerin gözüyle 'gazeteci kimdir?' sorusuna da cevap aranmıştır.

Çalışmada, betimleyici yöntem kullanılmış ayrıca anket uygulaması yapılarak elde edilen veriler sonuç bölümünde teorik tanımlar ile karşılaştırılarak tartışılmış ve siyasi aktörlerin gözünden 'gazeteci kimliği' kavramı oturtulmaya çalışılmıştır.

Önceki araştırmalar

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı Bölümünde, "Siyaset – Medya İlişkisi (Türkiye’de Parlamento Muhabirleri Derneği Örneği) adlı Yüksek Lisans Tezinde

parlamento muhabirliği medya- siyaset ilişkisi açısından ele alınmış, ancak bu çalışmada parlamento muhabirlerinin görüşüne yer verilmiştir.

Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Bölümünde hazırlanan, “TBMM Gündeminin, Yazılı Basın Aracılığıyla, Kamuoyuna Aktarılması” adlı Yüksek Lisans tezi çeşitli gazetelerin sayfalarından örnek verilerek hazırlanmıştır.

“Siyasal Sistem ve Medya Kuramları Bağlamında Türkiye’de Gazeteciliğın Mesleki Kimlik Sorununu” konulu Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Genel Gazetecilik Bilim Dalı Doktora Tezinde ise Gazeteciliğın bir meslek olarak yapılıp yapılmadığı yine bu sektörün içinde çalışanlara uygulanan bir araştırma sonucu değerlendirilmiştir.

Buna benzer akademik çalışmalar iletişim camiasında ele konular olarak sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Ancak medya siyasetçi ilişkisinde haber kaynağı olarak, yine haber kaynağının gözünden ‘gazeteci kimliğı’nin nasıl algılandığını ortaya koyan bir çalışma yapılmamıştır.

Tanımlar

Gazetecilik fonksiyonu olan “haber verme” artık yazılı basına özgü bir faaliyet olmaktan çıkmış; radyo, televizyon ve internet tarafından da gerçekleştirilen bir fonksiyon durumuna dönüşmüş; böylece yazılı basının yanı sıra “sözlü veya elektronik basın” terimi de ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada “basın” ifadesi aynı zamanda “gazetecilik” faaliyetini anlatmaktadır.

Diğerk yandan muhabir, haberci, farklı bir uzmanlık alanına bağılı çalışan ancak ek olarak gazetecilik mesleğini yapanlar dışında köşe yazarları da gazeteci olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca siyasi parti üyeliğinden, belediye meclisine ve parlamentoya kadar 'siyasi aktör' kavramı siyasetin geniş yelpazesinde kullanılabilse de bu araştırmanın sınırlılığı gereği sadece parlamento üyelerini ifade etmektedir.

2. TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Algı Kavramı

Algı en genel anlamı ile insanların duyu organları aracılığıyla elde ettikleri duyumların/izlenimlerin zihinsel olarak yorumlanması, seçilmesi, düzenlenmesi ve bu şekilde girdilerin anlam kazanması sürecidir. Algı kimi zaman duyum ile karıştırılsa da aslında aralarında temel bir fark vardır. Duyum girdilerin alınması işlemi iken, algı bu girdilerin zihinde işlenmesidir. Görüldüğü gibi duyumda herhangi bir yorumlama söz konusu olmamaktadır. (Parsıl, 2012: 13-14).

Algılamanın gerçekleşmesinde duyu organlarının katkısı son derece önemlidir. Buna ek olarak kişinin bilgi birikimi, deneyimleri, güdöleri, gereksinimleri, beklentileri ve yaşadığı kültür de algılama üzerinde belirleyici olmaktadır. (İnceoğlu, 2010: 73). Bu da algının bireyselliğine ya da göreceliliğine işaret etmektedir. Özellikle algı yanılgılarında bu durum açık şekilde kendini göstermektedir. Karnı aç birinin mutfak masasındaki kırmızı bir topu ilk bakışta domates olarak algılaması, algının göreceliliği anlamında verilebilecek yerinde bir örnektir. Kişinin yeme arzusu, kırmızı ve yuvarlak bir nesne girdisini, beklentisine uygun bir bilgi ile birleştirerek topu domates gibi algılamasına yol açmıştır (Atkinson vd.1999: 174).

Zeman (2006: 232), “Dünyaya ilişkin bilgimiz algımızı kaplar” derken yine algının göreceliliğine işaret eder. Çünkü herkesin algısı, bilgisi ya da deneyimi doğrultusunda şekillenmektedir.

Birçok tanımı olan algı için, en hızlı biçimiyle nesnel dünyanın duyular yoluyla öznel bilince aktarılması, bilince dair yapılan bir tasarımdır denilebilir. Dolayısıyla duyu organlarıyla alınan iletilerin silindiği, bozulduğu, genellendiği ya da kabullenildiği bir zihinsel süreçtir denilebilir.

Yazılı basında görsel algıya yönelik bir doktora çalışmasında ise iletişim bilimlerindeki önemi de vurgulanarak, şöyle ifade edilmiştir:

Geleneksel ya da kitlesel iletişim süreçlerinde tüm çevresel uyarıların deneyimsel olarak anlamlandırılması, kişisel ya da toplumsal var olma ve öğrenme süreci olarak da genişletilebilecek algı oluşumunun, düşünceyi oluşturan karmaşık ve sistematik bir süreçtir şeklinde de tanımlandığı bilinmektedir. Algı, temelde psikolojinin konusu olarak düşünülse de iletişim bilimlerinde ve iletişim sistem ve araçlarında kitlelere ulaşma, mesaj iletme gibi eylemler algısal süreçlerle olur. Algı öğrenme ve bilişe açılan yoldur. Duyu organlarıyla başlayan sürecin yani duyumların beyin düzeyinde anlam kazanması ve dolayısıyla bilinç inşasıdır (Baran,2014).

2.2. Kimlik Kavramı

Kimlik bir kimsenin insanlığının özünü, özelliğini veren şeydir ve bir kimseyi sadece herhangi bir insan değil, özel bir insan, bir kişi yapan şeydir. (Tok, 2003:117,120).

Tural'a (1992: 70) göre, "Kimlik, insanın başkaları tarafından nasıl görüldüğü, ona hangi değerlerin biçildiği, toplum tarafından nasıl tanındığı, dışa vurduğu özellikleri, sosyal ilişkiler ağındaki yeri vb. bilgilerdir."

"Kimlik kavramı sadece kişisel ve bireysel değil, toplumsal yönleri de sahiptir. Yani sadece "ben", "benim" değil "biz", "bizim" kavramları da kimlik kavramını etkiler." (İnanç, 2004: 232).

Kösoğlu (1996: 91) kimliği şu şekilde tanımlar: "Kimlik kişinin yahut bir sosyal grubun çeşitli mensubiyetlerini açıklayan, onun tanınmasını sağlayan ve dış gözlemle kavranabilen özellikleridir. Kimliği, özneyi en yakın diğerlerinden ayıran farklılıklar olarak ifade edebiliriz."

En yalın tanımıyla kimlik, kişilerin, grupların, toplum veya toplulukların "Kimsiniz, kimlersiniz?" sorusuna verdikleri yanıt ya da yanıtlardır. (Güvenç, 1995:3).

Morley ve Robins'e (1997) göre; bütün kimlikler, bir toplumsal ilişkiler sistemi içinde oluşur ve bir birlerini karşılıklı tanımaları gerekir. Kimlik, bir "nesne" olarak değil, "bir simgeler ve ilişkiler sistemi" olarak düşünülmelidir. Herhangi bir kimliğin sürdürülmesi, sürekli bir yeniden oluşum sürecidir. Kimlik, kolektif eylemin dinamik, gelişmekte olan bir yönüdür.

Bilişsel sosyal psikoloji kimlik sorununu birey veya birey-grup ilişkileri düzeyinde almaktadır. Bir grup daima diğerlerine rağmen, diğerleri vasıtasıyla veya sayesinde diğerleriyle birlikte, varoluş koşulları içerisinde kendini algılar, tanımlar, konumlar, değerlendirir, karar verir ve hareket eder. Bu anlamda bireyin ilişki içinde bulunduğu grup önemlidir ve kimlik toplumsal yaşamda kişinin bir başkasından farklı olduğu ve diğerlerine indirgenemeyeceğinin bilincidir. (İmançer, 2003).

Kimliği dolayısıyla dezavantajlı duruma gelen kişi bu kimliği yalnız başına edinmemekte, mutlaka bir grup kültürünün içinde kazanmış olmaktadır. İşte bu noktada sorun bireysel olmaktan grupsal bir niteliğe dönüşmektedir. (Türkbağ, 2003).

Kimlik olgusu ister kolektif ister etnik olsun sonuçta tarihsel olarak oluşturulmuş bir kurgulamayla inşa edilmiş temsiller sistemine dayanmaktadır. Bu bağlamda kimlik bazı şeyleri açıklamak için referansta bulunduğumuz sanal bir alandır. (İmançer, 2003).

2.3. Siyasal Sistem

Geniş bir çerçeveye sahip olması nedeniyle, herkesin üzerinde uzlaştığı ortak bir tanımı bulunmamakla birlikte, siyaset, belirli toplum tipine özgü bir uğraş (devlet, dünya çapında toplum vb) olmayıp, tüm toplumlarda ve tüm gruplarda ayrı ayrı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla topluluklar, yani insan bütünlükleri ne kadar çeşitliyse, siyasal sistemler de o kadar çeşitlidir (Duverger, 1995, 275).

Siyasal sistem, toplumun varlık ve değerlerinin otoriter dağılımını sağlayan ilişkilerden oluşmaktadır. Siyasal sistem, müessese ve yapıların tümünü içermektedir (Akçalı 1989:2) Bütün bu siyasal kurumların, onların düzenleniş şekillerinin yanısıra ülkenin sosyo-ekonomik yapısı, gelişme düzeyi, tarihi, kültürü ve ideolojisi siyasal sistemi oluşturmaktadır(Gürbüz 1987:3).

Siyasal sistem, toplumsal hayatın oldukça geniş bir alanının düzenlenmesi demektir. (Kaya,1985: 25).

Diğer bir tanımlamaya göre siyasal sistem, toplumların kolektif amaçlarını belirlemek ve gerçekleştirmek üzere geliştirdikleri bir örgütler dizisidir. Bu örgütler,

birbiri ile bağlantısı olan bir bütünü oluşturmaktadır. Siyasal sistem diğer örgütlenmelerden farklıdır. Bir kere, siyasal sistem, toplumsal hayatın daha çok sayıda boyutu ile ilgilenir, faaliyetleri tüm toplum üyelerini etkiler. Sistemin kararları(sistem ürünü olan kanunlar, kararnameler ve diğer kararlar) toplum üyelerini bağlayıcı nitelik taşır. Siyasal sistem bir çevre içinde vücut bulup faaliyet göstermektedir (Turan 1986:16)

Siyasal sistem toplumsal hayatın devamını sağlayan sistemler (Anayasa, Hukuk Düzeni, Devlet Şekli, Hükümet Sistemi, Parti Sistemi, Seçim Sistemi vb) arasında en geniş kapsamlı olanıdır. Bununla birlikte kolektif düzeyde bağlayıcı kararlar alarak toplumu yönlendirme gücüne ve toplumdaki ekonomik, eğitim gibi diğer sistemlere de yön verebilecek meşru yetkilere sahip olması siyasal sistemin ayırt edici ve hayati nitelikte bir özelliğidir.

İktidar yapısı, rolleri ve siyasal davranışlardan oluşan siyasal sistem, toplumun temel sistemlerini oluşturan ekonomik sistem, toplumsal yapı ve kültür sistemiyle olan ilişkileri ortaya konulmakla açıklanabilir (Duverger, 2017:253).

Siyasal sistemde iktidar en önemli rolü oynar.

2.3.1. İktidar Kavramı

Siyasal gücün bir göstergesi halinde bulunan iktidar kavramı, neredeyse insanoğlunun var olma tarihi kadar eskidir. İnsanoğlu varlığını korumak ve sürdürmek için hep bir güç gösterisi halinde bulunmuş ve sosyal yaşamda iktidarını bu şekilde kabul ettirmiştir.

Ahmet Taner Kışlalı'ya göre "iktidar, geniş anlamıyla, kendi iradesini egemen kılabilme, başkalarının davranışlarını denetleyebilme, bir şeyi yapmaya ya da yapmamaya zorlayabilme gücü olarak tanımlanabilir." (Kışlalı, 2003:108).

Kışlalı'nın bu tanımından yola çıkarak iktidara ulaşmada ve iktidarda kalmada iktidar kavramının bünyesinde gücü de barındırdığı görülmektedir.

Ancak modern siyasal arenada gücün yolu iktidardan, gerçek iktidarın yolu ise halk desteğiyle sağlanabilecek seçimlerin kazanılmasından geçmektedir. Bu seçimlerin kazanılması iktidara giden yolun açılmasını mümkün kılmaktadır.

Buna bağlı olarak muhalefette bulunan partiler, iktidarı denetim ve kontrol görevini üstlenerek alternatif yollar üretmektedir (Kapani,1989:166-168). Hükümette bulunan partiler ise genel olarak karar alan ve uygulayan taraf konumundadır (Turan, 1986:104-105).

Siyasal sistemin düzenlenişinde iletişim olgusu da önemli bir yere sahiptir. Çünkü siyasal yaşamı belirleyen iktidara ulaşma çabasının iletişim süreci yoluyla aktarılıp, öğrenilmesi gerekmektedir. Siyasal sistem de varlığını korumak, sürdürmek için iletişim olanaklarını korumak zorundadır (Kaya,1985.25).

2.3.2. Siyasi Aktör Olarak Milletvekili

Milletvekili ya da diğer isimleri ile parlamenter veya mebus, bir parlamentoda oy verenleri temsil eden kişilere denilmektedir.

Ülkemizde ilkokul mezunu olan 18 yaşını doldurmuş ve askerlikle hiçbir ilişkisi bulunmayan her Türk vatandaşı milletvekili seçilebilmektedir.

Türkiye'de, 16 Nisan 2017'de halk oylamasında kabul edilen Anayasa değişikliğiyle 24 Haziran 2018 tarihinden sonra Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri aynı gün 5 yılda bir yapılır. Anayasa değişikliği ile birlikte yeni parlamentoda milletvekili sayısı da 550'den 600'e çıkarılmıştır.

TBMM'ye üye seçmek için nisbi temsili sistem ile adaylar arasından belirlenir. TBMM'ye milletvekili göndermek ve orada bir sandalye almak için seçime giren siyasi parti; Türkiye genelinde yüzde 10 barajını geçmelidir. Aynı zamanda kendi bölgesinde geçmesi gereken belirli bir yüzde de vardır.

Ülkemizde milletvekillerinin görevlerini icra ettikleri TBMM'de bütün illerin milletvekillerinin bir araya gelip sorunları tartıştığı ve sorunlara çözüm yolu bulmayı amaçladığı, ülke sorunu çözme mekanizmasıdır diyebiliriz. Milletvekili bağımsız

olabileceği gibi sıkça görüldüğü üzere bir siyasi partiye bağlı da olabilir. Milletvekilleri seçimlerinin ardından görevlerine başlamadan önce meclis kürsüsünde her birinin 'milletvekili yemini' etmesi gerekir.

Anayasamızda milletvekili görevleri ya da yetkileri diye bir bölüm yoktur. Ancak milletvekilinin görevleri ve yetkileri meclisin görev ve yetkileri kısmında ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Milletvekillerinin temel vazifeleri ve yetkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Kanun çıkarmak, değiştirmek ve kaldırmak
- Bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek
- Para basılmasına ve savaş ilanına karar vermek
- Milletlerarası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak
- Üye tam sayısının 5'te 3 çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilanına karar vermek
- Anayasanın diğer maddelerinin öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmek

2.3.3. Siyasal İletişim

Siyasal iletişimin aktörleri içinde bulundukları örgütün ilke ve kurallarına göre hareket etmek ve iletişimde bulunmak durumundadırlar. Siyasal iletişimin aktörleri, kendilerine verilen rolü en iyi şekilde yapabilmeleri gerektiği için "aktör" olarak adlandırılmaktadır (Aziz, 2003: 17).

Siyasal iletişim insanların kendini koruma, savunma ve toplum düzenini tahsis etme ihtiyacı şeklinde başlamaktadır. Siyasal iletişimin tarihsel gelişimini anlayabilmek için siyasal iletişim olgusu ve süreci ile bu süreç içerisinde kullanılan siyasal iletişim uygulamalarını incelemek gereklidir. Siyasal iletişim henüz kavramsal olarak bazı iletişim araştırmaları içerisinde tanımlanmadan önce siyasi aktörlerin kullandığı siyasal iletişim uygulamalarıyla gündeme gelmiştir (Tokgöz, 2013: 35).

Siyasal iletişim; hedef kitle, kitle iletişim araçları ve siyasal aktörler olmak üzere üç temel unsurdan oluşmaktadır. Siyasal iletişimin aktörleri; devlet başkanı, hükümet, siyasal partiler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, baskı grupları, sivil itaatsizlik, lobicilik faaliyetleri ve terör gruplarıdır. İletişim sürecindeki mesajları

gönderen “Kaynak” rolünü siyasal iletişimde “Siyasal Aktörler” icra etmektedir. Siyasal aktörlerin gerek kendileri gerekse danışmanları tarafından kitle iletişim araçları kullanılmakta ve hedef kitleye mesajlar gönderilmektedir. Parti içi demokrasinin geliştiği ve işlediği siyasi örgütlerde hedef kitleye temas eden aktör ve mesaj sayısı artış göstermektedir (Vural, 2009: 154).

Mcnair (2011:3) ise siyasal iletişimi üç madde ile açıklamaktadır:

- 1.Siyasetin içinde bilfiil görev yapanların ve politika ile uğraşanların belirli amaca ulaşmak üzere gerçekleştirdikleri tüm iletişim biçimleri.
- 2.Politikacı olmayıp seçmen ya da köşe yazarı gibi taraflarca politikacılar ve diğer siyasi aktörlere hitaben yapılan iletişim.
- 3.Politikacılar, siyasi aktörler ve onların aktivitelerini içeren haberler, yorumlar ve diğer politika içerikli medya formlarından oluşan iletişim.

Siyasal iletişim temelde de üç fonksiyonu yerine getirmektedir. “Birincisi, ortaya çıkan siyasal problemlerin tanımlanmasına yardımcı olmasıdır. Bu ilk fonksiyon, politikacılar ve medyanın en temel rolleri üstlendiği alandır. İkincisi, bu problemlerin politik tartışma ortamına girmesinde bir meşruiyet sağlama fonksiyonudur. Burada ise, kamuoyu anketleri ve politikacılar önemli bir rol oynamaktadırlar. Sonuncusu ise artık tartışmalı olmaktan çıkan ve ortak bir görüş birliğine varılmış olan konuların gündemden düşürülmesidir. Bu sonuncu fonksiyon, ele aldığı ya da kapsama alanı dışında çıkardığı konularla kamusal gündemi belirleyen medya tarafından yerine getirilmektedir” (Oktay, 2002: 24).

Siyasal iletişimin merkezinde medya, siyasiler ve seçmen olmak üzere, birbirine etki eden ve birbirine bağlı üç temel aktör görülmektedir. Aktörlerden birinde meydana gelen değişim ve gelişim, doğal olarak diğerlerini de etkilemektedir (Gibson ve Römmele, 2008: 476).

Siyasal söylemin etkili bir şekilde iletilip iletilmediği siyasi aktörlerin hedefi olan “iktidar’a ulaşmada önemli bir rolü vardır. Siyasete konu olan her türlü bilgiyi içerebilen siyasal mesajın, siyasi aktörler, seçmenler ve diğer organizasyonlar arasında dolaşımında medyanın, dolayısıyla gazetecinin rolü büyüktür.

2.3.4. Siyasal İletişimde Medya ve Gazetecinin Rolü

İktidara ulaşmak isteyen siyasal aktörler, siyasal iletişim yöntemlerini kullanarak mesajlarını seçmene en net biçimde ulaştırmaya çalışmaktadır. Bu iletişim yöntemleri arasında basın toplantıları, paneller, sempozyumlar ve mitingler düzenlemek, el ilanları dağıtmak, partiyi ve hedeflerini anlatan amblemler kullanmak, seçmene yönelik kitapçıklar hazırlamak, partilerin il ve ilçe örgütleri, kadın ve gençlik gibi kolları aracılığıyla seçmenle doğrudan iletişim kurmak, halkla ilişkiler büroları oluşturmak, seçmene klasik ya da elektronik posta yoluyla mektuplar göndermek gibi adımlar yer almaktadır.

Waldahl (1994:77) ve Sağnak (1996:283) medyanın kamuoyunun en önemli sözcüsü ve siyasetçilerin en önemli enformasyon aracı olması nedeniyle, kamuoyu ve siyasetçiler arasındaki etkileşimde anahtar bir rol oynadığını belirtmektedir. Medya dolayısıyla medyanın en önemli elemanı gazeteciler siyasi partilerin mesajlarını geniş kitlelere iletmek için muhtaç oldukları en önemli araçtır. Siyasi işleyiş açısından partilerin ve siyasi aktörlerin halk ile etkileşiminde önemli bir yere sahip olan medya politika yapanların kendilerini doğru ifade edebilmeleri için ihtiyaç duydukları bir alan konumunda olmaktadır (Doğanay 2003:35).

Aalberg, Aelst and ve Curran'e (2010: 256) göre "Demokrasi, en iyi, vatandaşlar politik olarak bilgilendiklerinde çalışır. Bilgilendirilmiş vatandaşlar, demokratik teorinin standartlarında değerlendirildiğinde daha iyi vatandaşlardır. Bu vatandaşların politikaya katılması daha olasıdır, konulara ilişkin daha sabit ve anlamlı tutumlara sahip olması daha olasıdır ve kendi tutumlarıyla uyumlu politik temsilcileri seçmesi daha olasıdır. Medyanın da vatandaşlara, temsilcilerini sorumlu tutabilecek ve aydınlanmış seçimler yapabilmelerini sağlayacak şekilde yeterli ve ilgili politik bilgiyi vermesi beklenmektedir."

Siyasette kullanılan dilin karmaşıklığına bağlı olarak, verilmek istenen mesajların doğru aktarılmasının sağlanmasında medya önemli bir araçtır. Bu sayede herkesin anlayabileceği düz yalın ifadelerle verilmek istenen mesaj doğrudan hedefine ulaşabilmektedir. Ayrıca halkın yönlendirilmesi ve kitlesel

olarak hareket etmesinin sağlanmasında da medya araçları etkin olarak kullanılmaktadır (Gencel Bek, 2003:131).

Martin (1981:445-446) bu konu ile ilgili olarak, üçlü bir ilişki açısından söz etmiştir. Buna göre, medyanın etkinliği, söz konusu hükümette olan idarecilerin medya ile olan ilişkisine, medyanın kitleler ile olan ilişkisine ve kitlelerin hükümet ile olan ilişkisine bağlı olmaktadır.

Medyanın, bu ilişkilere bağlı olarak tarafların hangisinin daha etkin olmasına izin verildiği ölçüde değişmektedir. Şöyle ki hükümetin medya üzerinde baskın bir role sahip olması durumunda, medyanın kitleleri hükümete destek veren yönde etkilemesi mümkün olmaktadır. Yine medya gücünün tarafsız ve dürüst olması halinde hükümete karşı baskın bir yol izleyerek kitlelerin gerçek durumu görmeleri sağlanabilmektedir (Çaplı, 2002:31).

Medyanın eylem alanına giren siyasal aktörlerin nasıl davrandıklarıyla ilgili yoğun bir betimlemeden kaynaklanır. Medya dünyası ile siyasal dünya arasındaki sistem sınırlarının, siyasal aktörlerin bulunduğu yerden bakıldığında bulanıklaşmaya başladığını gösterir (Meyer,2002:66).

Tahmin edildiği gibi hem bir tek kitle iletişim aracı türü içinde, hem kitle iletişim araçları arasında sunum tarzında anlamlı uyumsuzluklarla karşılaşırız. Örneğin, yazılı basın ile görsel-işitsel basın arasındaki daha keskin ayrımlar bir yana, yazılı gazetecilikte itibarlı basın ile boyalı basın arasında çok farklılıklar vardır. (Meyer, 2002:48). Siyasal dünyayla ilgili bilgi ve haber sunan medya ürünleri, taşlama, “kabare” tarzı eserler ya da siyasal gerçeklerle bir tür ironik ilişkinin görünür işareti olan açıklamalar değillerse, nesnel habercilik standartlarına uygun olma, yani onların doğru bir biçimde ifadelendirme iddiasında olmalıdır (Meyer; 2002: 46).

Siyasal sistem aktörlerinin büyük çoğunluğu farklı izleyici topluluklarının medya mesajlarını farklı biçimlerde okuyacaklarını medya araştırmalarından ve kendi deneyimlerinden bilmelerine karşın, kitle iletişim araçlarının en yaygın üretim kodlarına uygun hareket ederler. Onların bakış açısına ve medyayla olan mesleki

deneyimlerine göre mesajlarını medya sahnesine çıkartmanın en güvenli yolu, ellerinden geldiğince temel medya kodlarına uymaktır (Meyer; 2002: 68,69).

Bu noktada etkili bir siyasal iletişim için aktörlerin medyayla olan deneyimleri kadar medya çalışanlarının deneyimleri de ön plana çıkar. Siyasi aktörlerin mesajlarının hedef kitlelerine doğru aktarılmasında medya kaynaklı etkileri Çebi (2002) şöyle aktarmıştır: “ Medyada görev yapan kişilerin, cinsiyetleri, ideolojik seçimleri (Peiser 2000:245-246), kültürel seviyeleri, (Graber 1993:102) geleneksel alışkanlıkları, inanışları ve değer yargıları (İrvan 2001:74), tecrübe, gazetecilik mesleğini nasıl algıladıkları ve etik yaklaşımları, (Çebi 2002:18) şeklinde unsurlardan oluşmaktadır.”

Demokratik siyaset sürekli halk desteğiyle meşruiyete bağımlı olduğu için siyasetçilerin yeterince sık medya sahnesine çıkmalarında yaşamsal çıkarları vardır. (Meyer;2002:84,85) Siyasetçiler kendilerini, medyaya ulaşmak için amaca uygun sahne düzenlemeye yönelik aralıksız baskının altında hissederler. Medya sahnesine ulaşmayı düzenleyen kurallarda ustalık kazanırlarsa, medyanın onları kamuoyuna sunma tarzları üzerindeki nüfuzlarını arttırabileceklerini umarlar (Meyer;2002:84,85).

Medyanın demokratik toplumlardaki görev ve fonksiyonlarına baktığımızda ise, haber ve bilgi verme temel görevinin yanında kamuoyunun oluşmasına yardımcı olma, kamuoyunu açıklama, yönetenleri ve idareyi denetleme, parlamento ile vatandaş arasında köprü olma ve vatandaşın sorunlarını yönetme iletmeyen yer aldığı görülmektedir (Güz,1996:12).

2.4.Gazeteci Kimdir?

İnsanların haber alma gereksinimi, gazetecilik mesleğinin ortaya çıkmasındaki en temel etmen olmuştur. İlk kitle haberleşme aracı olan gazeteler, insanların haber ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak haber bulmaya ve topluma iletmeye çalışmışlar ve bunun için bünyelerinde muhabir, diğer bir deyişle gazeteci kadroları oluşturarak habere ilk elden ulaşmaya çalışmışlardır. Yazılı basının başrol oyuncusu olan “gazeteci” hakkında şu ana kadar net bir tanımlama yapmak

pek mümkün olmamıştır. Ancak gazetecinin kim olduğu, ne iş yaptığı, yaptığı işin niteliklerini, dolayısıyla toplumdaki yeri, önemi ve hakları konusunda hem hukuki hem de kuramsal pek çok tanımlama bulunmaktadır.

Genel anlamda kabul görmüş yaklaşım, gazetecilerin toplumun aynası, bağımsız temsilcileri olduklarıdır. Haber medyasının, gazetecilerin bu faaliyetleri dikkate alındığında halkı etkileme, kamuoyu oluşturma ve yön verme işlevi ön plana çıkmaktadır. Haber medyasının dolayısıyla gazetecilerin en önemli işlevlerinden biri de aynası oldukları toplum ile o toplumu yönetenler arasında enformasyon sağlamasıdır. Gazeteci yaptığı haberler ile hem halkın sorunlarını, memnuniyetini ya da gündemini o halkı yöneten siyasal sistemin aktörlerine iletirken, o halkı yönetmeye talip siyasi aktörlerin mesajlarını da yine haberleriyle halka aktaran konumda olması görevinin önemini ortaya koymaktadır.

Tüzel bir kişilik olarak gazeteciyi tanımlamak gerekecek olursa, ülkemizde bir kişinin gazeteci olduğunu söyleyebilmemiz için 5953 sayılı (212 numaralı Kanun'la değiştirilmiş olanlar da dâhil) “Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun” kapsamında olması gerekmektedir.

Devletin belirlediği diğer bir gazeteci ölçütü, Başbakanlık Basın – Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü'nden alınan sarı ya da mavi basın kartına sahip olmasıdır.

Basın İş Kanunu'ndaki gazetecinin tanımı ise şöyle yapılmıştır:

Bu kanun hükümleri Türkiye’de yayınlanan mevkutelerle haber, fotoğraf ajanslarında veya benzeri yayın müesseselerinde ve matbaalarında başmuharrirlik, muharrirlik, mesul müdürlük, yazı işleri müdürlüğü, istihbarat şefliği, muhabirlik, mütercimlik, musahhihlik, foto muhabirliği, ressamlık, karikatürcülük, istihbarat telsizciliği ve radyoculuğu, gazete müdürlüğü gibi her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunu’ndaki ‘işçi’ tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu kanun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ecir olarak çalışanlara ‘gazeteci’ denir. (www.tgs.org.tr)

Eğlence, propaganda, reklam gibi sosyal içerikli işlevleri olsa da gazetecilik mesleğinin temel işlevi haber vermektir. Dünyada olup bitenler hakkında toplumun bilgilenmesini sağlamak, toplumsal, genel bir kanaat oluşmasına katkıda bulunmak amacını gütmelidir. Bununla alakalı olarak Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından yayınlanan “Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumlulukları Bildirgesi’nde” yapılan gazeteci tanımında şu şekildedir:

Düzenli bir şekilde günlük yahut süreli bir yazılı, görüntülü, sesli, elektronik veya dijital basın ve yayın organında, kadrolu, sözleşmeli ya da telif karşılığı, haber alma, işleme, iletme veya görüş, fikir belirtme görevi üstlenen ve asıl işi ile başlıca geçim kaynağı bu olup, çalıştığı işletme ile ilgili yasalar karşısındaki konumu bu tanıma uygun olanlar gazetecidir (TGC:2017).

Türkiye’de bir takım kamu kurum ve kuruluşlarında ve resmi cemiyetlerde gazeteci hakkında yapılan tanımlamaları gördükten sonra, alanında uzman kişilerin yapmış olduğu gazeteci tanımlarını incelemek konu hakkındaki fikirlerimizin sağlamlaşmasına olanak sağlayacaktır.

Karen Jurgensen ve Philip Meyer tarafından yapılan gazeteci tanımlamasında, bir gazetecinin sahip olduğu temel özellikler ile yapması gereken görevleri açıklanmıştır. Geleneksel modelde gazeteci, datayı (veriyi/bilgiyi) taşınabilir kılmak için gerekli küçük değişiklikler yaparak, onu bir kaynaktan tüketiciye (okuyucuya) aktaran bir taşıyıcıdır. Yazılacak öykülerin (haberlerin), kapsanacak olayların seçimi ve eşik bekçiliği fonksiyonu, bütün bunlar aktarılabilecek şeyin değerinin maksimize edilmesini amaçlar, fakat dünya enformasyonunu okuyucusunun ayağına kadar taşıması yine de temel fonksiyondur (Jugensen – Meyer, 1994:262).

Alver’e göre “Gazetecilik kavramı, gazeteci ve yayıncı gibi kişileri, medya veya ajans gibi örgütleri ve basın hukuku ve meslek normları gibi kurumsal oluşumları bir araya getiren heterojen bir içeriğe sahiptir.” (Alver, 2011: 50.)

Gazeteci, ulaşmak istenen kitlenin önemli kabul ettiği enformasyonları toplayıp habere dönüştüren, kişilerin edindikleri bilgiler ile düşünmesini sağlayandır (Tokgöz, 1994:34). Tokgöz, “Gazeteciliği kişilerin sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olan bilgilerin ulaştırılması olarak ifade etmiştir.

Sunulmakta olan enformasyon içerik açısından, bilgi amaçlı ya da eğlendirmeye yönelik olabilir. Sunulan bu içeriğe günlük dilde “haber” adı verilir. Gazetecilik, haber malzemesi sayılan enformasyonun toplanması, yazılması, düzenlenmesi ve dağıtılmasını içeren bir işlemdir (Tokgöz, 1994:33.).

Gazeteci, yazılı ve görsel iletişim araçlarında yayımlanmak amacıyla güncel olayları ve haberleri toplayarak, aktaran ve yorumlanmasını yapan kişidir (Bohere,1986:9).

“Haber ve bilgi kaynağına en çabuk ulaşan ve bu kaynaklardan edindiği bilgi ve haberleri okurlarına sunan insandır” (Mumcu,1992).

“Gazetecilik, soru sorma ve araştırma sanatıdır. Gazeteci ise soru sormaktan korkmayan, çekinmeyen kişidir. Çünkü gazeteci soruyu kendisi için değil, hitap ettiği kamu ve kamu yararı için sormaktadır” (Alankuş, 2009:221).

Kovach ve Rosenstiel’ a göre gazetecilik ve basın, toplumun özgür olmak için ihtiyaç duyduğu bağımsız, güvenilir, doğru ve geniş kapsamlı bilgiyi üreterek kültüre eşi olmayan bir katkı sağlamaktır (Kovach ve Rosenstiel, 2007:13.).

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’na göre profesyonel gazeteci; “Asıl ve daimi işi olarak belirli bir ücret karşılığında bir ya da birkaç basın organına metin ve görselle katkı sağlayan kişi” dir(Ekşi, 1993:4).

Atilla Girgin’e göre gazetecilik, “Maaşla çalışan ya da haber, yazı, sayfa başına ücret alan, habercilikte işlevi bulunan süreli bir yazılı, görsel, işitsel kitle iletişim aracında ya da haber ajansında haber üreten, üretiminde katkıda bulunan kişilerin mesleğidir” (Girgin, 1998:133).

Meyer’e (2004) göre “Modern gazeteciliği, en belirgin biçimi öykü anlatmak olan bir popüler kültür biçimi olarak anlamak da mümkündür. Bu kültürün kuralları her zaman geçicidir çünkü beklenen ilgiyi çekmedikleri anlaşılır anlaşılmaz değiştirilebilir ya da ıskartaya çıkarılabilirler.” (Meyer, 2004:48).

Tüm bu tanımlara bakıldığında her bir tanımda gazetecinin kim olduğuna yönelik belli unsurların ön plana çıkarıldığı görülmektedir. İşte bu unsurlar gazeteci kimliğinin de temellerini oluşturmaktadır.

2.4.1. Gazeteci Kimliğinin Temelleri

Gazetecilik, esas olarak sınırları çizilmiş bir görev alanı içerisinde, bağımsız ve önceliği kitlelerin doğru bilgiye ulaşmasını sağlamak olan, yeterli ve etkin bir eğitim ve birikime sahip kamu yararına yönelik bir hizmet türüdür. (Maigret, 2011:208). Literatürde gazetecilik mesleğinin temeli sayılabilecek kavramlar, değerler ve öğeler beş madde olarak sınıflanabilir (Deuze, 2005):

- 1) Kamu hizmeti: Gazetecilik mesleği denetleme ve gözetleme fonksiyonları ile bilgi akışını sağlayan bir çeşit kamu hizmetidir.
- 2) Nesnellik: Gazetecilerin menfaatleriyle hareket etmeyen, tarafsız, adil ve doğru bilgi akışı sağlayarak güvenilen kaynak niteliğinde olmaları gerekmektedir.
- 3) Özerklik: Gazetecilerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken bağımsız olmaları gerekmektedir.
- 4) Aciliyet: Gazeteci kimliğinin bir parçası hız, güncel olma ve aktifliktir.
- 5) Etik Meşruiyet: Gazetecilerin doğru, güvenilir ve etik bir anlayışa sahip mesleğin ahlaki değerlerini gözeterek çalışmalarını gerekmektedir.

Genel açıdan, gazeteci/gazetecilik haberin aktarımı üzerine kurulmuş bir sürecin taşıyıcı unsurlarıdır. Buradaki haber; her türden bilgi, olay, olgu ve gerçeği aktarma, yayma ve ulaştırma amacı taşıyan; ama bunun da ötesinde farklı çıkarlara hizmet eden bilgi kümesidir.

2.5. Gazetecinin Görevi Olarak Haber

İnsanlar doğası gereği haberdar olma, bilgilendirilme, edindiği bilgileri yorumlama ve başkalarına aktarma ihtiyacı duymaktadır(Gezgin, 2003: 12).

En ilkel toplumlardan en çağdaş toplumlara kadar, insanlar daima çevrelerinde olup bitenleri öğrenmek, kendi başlarına gelenleri duyurmak, bunlar üzerine düşünmek ve düşündüklerini de başkalarına iletmek ihtiyacı duymuşlardır. Bu öğrenme merakı, haberleşme eylemini yaratmıştır (İnuğur, 2002: 25).

“Haber” olarak adlandırılan bilgi toplama ve toplanan bu bilgilerin aktarımının tarihsel başlangıcı, insanların toplumsal olarak yaşamaya başladığı dönemlere kadar uzanmaktadır. Mısır’da M.Ö. 1750’li yıllarda, çeşitli bilgilerin yer aldığı resmi bir gazetenin yayımlandığı bilinmektedir. Bazı bilgi ve düşüncelerin elle yazılarak dağıtılmasına ise ilk kez 14. yüzyıl sonlarında Venedik’te rastlanmıştır.15. ve 16. yüzyıllardaki bazı keşif ve icatlar, bireylerin merakını daha da kamçılamış ve ortaya elle yazılmışların dışında çeşitli adlarla basılmış yeni haber bültenleri çıkmıştır. 17. yüzyıl’ın ilk yarısından itibaren de özellikle Avrupa’da bazı bilgilerin toplanması, derlenmesi ve bir bedel karşılığında pazarlanmak üzere yayımlanması, süreli bir biçime dönüştürülmüştür. 19. yüzyıl’ın ortalarında uluslararası alana da yayılmış ve günümüze kadar yoğunlaşarak gelmiştir (Girgin, 2008: 108).

Bütün bu yaşanan süreçten de anlaşılacağı gibi haber insan için beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlardan biridir. Tarih boyunca beslenme ve barınma olanaklarının gelişmesine gayret eden insanoğlu aynı zamanda haberleşme imkânlarının da gelişmesi için aynı gayreti göstermiştir. Buradan da yine haber ve haberleşmenin insan için ne kadar yaşamsal değeri olduğu görülebilmektedir.

2.5.1. Haberin Tanımı

Haberin ne olduğu ya da olması gerektiği üzerindeki tartışmalar iletişim biliminin önemli meselelerinden birini oluşturmaktadır. Bununla birlikte toplumsal yaşamın başladığı döneme kadar uzanan ‘haber’ in günümüze kadar pek çok bilimsel çalışmada farklı tanımları yapılmıştır.

John Hohenberg (1963: 39) “Gazeteci sayısı kadar haberin farklı tanımı bulunur” ifadesiyle, bu durumu özetlemiştir. Nezih Demirkent’e (1982:92) göre de; “Dünyada bulunan gazetecilerin sayısı ne kadarsa o kadar farklı haber tanımına

ulaşmak mümkündür". Atilla Girgin'in bu yaklaşımı desteklerken "Haber Yazmak" (2005) isimli kitabında yüz farklı haber tanımlaması yapılarak haberin ne kadar geniş bir muhtevaya sahip olduğu gösterilmiştir.

The New York Sun Gazetesi'nden John Bogart, 1880 yılında habere şöyle bir tanımlama getirmiştir: "Bir köpek birini ısırırsa bu haber olamaz. Fakat bir adamın bir köpeği ısırması haberdır" (Yüksel – Gürçan, 2005:57). John Bogart'ın yapmış olduğu tanım hem bilinen ilk ve en sade tanım olması, hem de haber için yapılan bütün tanımları bünyesinde barındırması nedeniyle bir mihenk taşı vazifesi görmektedir.

Kimi tanımlamalar haberi yapan kişiye/yayın organına odaklanırken; kimi tanımlamalar hedef kitleyi temel alan yaklaşımları benimsemiştir. Tüm bu sebeplerden ötürü Tokgöz (2003:191), haberi tanımlamanın haber izlemekten daha zor olduğunu söylemektedir (Tokgöz, 2003:191).

Yapılan her haber tanımı, bir diğer tanımın eksik olduğu noktalara vurgu yapmış, her otorite, haber ile ilgili tanımlama yaparken aslında kendi dünya görüşünü yansıtmıştır. Bu bilgiler ışığında haber ile ilgili tanımlamalar şöyle özetlenebilir:

İngilizcedeki North (Kuzey), East (Doğu), West (Batı ve South (Güney) kelimelerinin baş harflerinden meydana geldiği bilinen haber (NEWS) kelimesi, "her yönde meydana gelen olaylar" olarak da tanımlanmaktadır. (Girgin, 2002:4)

Atilla Girgin (2000: 73) "Haber kişileri bilgilendirir, eğitir, eğlendirir, üzer, sevindirir. O halde haber nedir? Haber, gerçeğe bağlantılı ya da gerçeğin ta kendisi olduğu sanılmasından dolayı, en etkili medya içeriğidir. Haberin amacı, gerçekleşen herhangi bir olayın kitlelere aktarılmasıdır. O halde haber olaydır". şeklinde tanımlayarak haberde gerçeklik ögesini ön plana çıkarmıştır.

Türk Dil Kurumu tarafından Arapça kökenli bir sözcük olduğu vurgulanan haber, "bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi", anlamına gelmektedir.

Haber kavramı ile ilgili çeşitli görüşler yer almakla birlikte en yaygın haber tanımı şu şekildedir: “Haber, gerçek hayatta bir yerlerde ortaya çıkan olay, kişi ya da olay hakkındaki en son, en yeni ve ilgi çekici enformasyondur” (Dursun,2003: 63).

Haberin genel tanımı ise şöyledir, “Ortaya çıkan olay, oluş ya da eyleme dayalı olarak var olan bilgilerin kitle iletişim araçları ile başkalarıyla paylaşılmasıdır (Yüksel ve Gürcan, 2001: 57).

Haber, toplumun büyük bir kesimini ilgilendiren ve toplumun dikkatini çeken şeydir (McKane, 2006: 1).

“Haber, vaktinde verilen, toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği bir dille yazılan bir olay, fikir veya görüştür” (Kaptan, 1999:1).

“Bir yerlerde birilerinin basılı olarak görmek istemediğidir” (Keane, 1999:134).

“Güncel ve ilginç bir olayın olabildiğince nesnel ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulmasıdır” (Şimşek, 2006:285).

“Haber gerçekliğin bir yansımasıdır. İlgi çekici olan her şey haberdır” (Tokgöz, 2006:209).

“Haber, olan şeyler değil, birilerinin olduğunu söylediği şeydir” (Schudson, 2006: 23).

“İnsanların üzerinde konuştuğu şey haberdır. Haber, dinleyicilerin ve izleyicilerin öğrenmek istedikleridir” (Kaptan, 2008:7).

W. Lance Bennett’e (2000:63) göre haber, “tarihin herhangi bir anında, politikacıların tanıttığı, haber kuruluşlarının ürettiği, teknolojilerin aktardığı ve insanların tükettiği şeydir”.

Ayşe İnal' ise (2009: 14) haber, gerçeğin kendisi değil; gerçeğin yeniden inşa edilmesidir. Başka bir ifadeyle gerçek, meydana gelen olayın kendisidir. Haber ise bu olayın başkalarına aktarılmasıdır. Dolayısıyla burada haberin kurgusal niteliği ön plana çıkmaktadır. Gazeteci olayın aslına ne kadar bağlı kalmaya çalışırsa çalışsın haber en nihayetinde kurgusal bir metin ve bir anlatıdır. (İnal, 2009: 14).

Bu ayrımda başka bir ayrıntı da dikkat çekicidir. İnal'ın da altını çizdiği gibi haber bir olay değildir. Her ne kadar haber ve olay iç içe gibi duruyorsa da haber meydana gelen olayın aktarılmasıdır. Eş deyişle, haber olay olduktan sonra algılanabilecek bir olgudur (Tokgöz, 2003:188).

İletişim bilimci Bernard Roscho, "Haber nedir" sorusunu sormanın şu iki sorudan herhangi birisini kısa ve açık olarak sormakla eş anlamlı olduğunu ileri sürer; "Benim beklemediğim bir şey oldu mu?" veya "Benim beklemediğim birşey olabilir mi?"

Stuart Hall ise haberlerin niteliksel olarak karmaşıklığına dikkat çekerek: "Haberin, sosyal açıdan belirli kategoriler çerçevesinde, konu ve olayların sistemli olarak seçilmesi ve sınıflandırılması ile karmaşık bir sürecin son ürünüdür" (Fowler,1991:8).

Genel olarak tanımlamalara bakıldığında herkes haberin bir özelliğini ön plana çıkararak tanımlamasını yapmış haberin ne olduğu üzerine fikirlerini ortaya koymuştur. Tüm bu tanımlardan yola çıkarak haber; insanlara katkı sunan, bilgilendiren, ilginç, tarafsız ve önemli olan, toplumun anlayabildiği olaylar bütünüdür.

Haberi gazetecilik perspektifinden daha spesifik şekilde yorumlayacak olursak, haber öncelikli olarak gazetecinin ham maddesidir. Haber, hedef kitlenin ilgisini çekecek ya da insanlarda merak uyandıracak olay ve olguların bilgisidir. 5N1K (ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden, kim) sorularının yanıtıdır.

2.5.2. Haberde Olması Gereken Unsurlar

Türkçe sözlük, haberi en basit şekliyle ‘bilgi’ olarak açıklar. Evet, haber bilgidir. Ancak bu bilginin taşınması gereken bazı unsurlar vardır. (Aslan, 2002:59).

Haber, başı, ortası ve sonu olan bir hikâye etrafında şekillenen kurgulardır. Bu kurgulanan haberlerin, haber değeri açısından editör ve eşik bekçileri tarafından değerlendirilen bir haber hiyerarşisi de vardır. Bu nedenle bir gazeteci haberini oluştururken, “5N-1K” olarak tarif edilen, “Ne (Ne oldu?), Nerede (Nerede oldu?), Ne Zaman (Ne zaman oldu?), Niçin (Neden oldu?), Kim (Kimler haber oldu, haber kimin başına geldi?)” sorularının cevaplarını verebilmelidir. Bu soruların cevabı haberin değerini belirlemede temel olarak düşünülebilir.

Bazı kaynaklarda haberin unsurlarının “5N” yerine “6N” olduğu iddia edilmektedir. Bu altıncı “N” “nereden” sorusunun karşılığı olarak kullanılmaktadır. Özellikle Wolf Schneider ile Paul Josef Raue gibi iletişim bilimcileri bu soruyu savunmuş olup haberin kaynağı ile ilgili bilginin de haber vasıtası ile izleyiciye veya okuyucuya aktarılması gerektiğini söylemişlerdir. 6N olan “Nereden” sorusu ise, haber müdürünün muhabire sorması gereken bir soru olarak düşünülebilir. Zaten muhabir yapmış olduğu haberin kaynağını elbette ki bilmektedir. Bu kaynağı haber metninde belirtip belirtmeme kararı muhabire aittir. Kaynağın metinde yer alması tabii ki haberi güçlendirir. Ama zaman zaman da kullanılmaması gereği ortaya çıkabilmektedir (Kaptan, 2008:31).

Şu an için tartışılan bir konu olan altıncı “N” pek kullanılmamakla birlikte “5N - 1K” kuralı medya alanında hâkim olarak haberlerde yer almaktadır.

2.5.3. Haberin Değerini Etkileyen Ögeler

Haber değeriyle ilgili çalışmalarda ortak kanı, bu ölçütlerin aynı zamanda medya içeriklerinin biçimlenmesinde önemli bir göreve sahip olduğu şeklindedir. Meyer (2002:47) ampirik çalışmaların bütün habercilik uygulamalarında, olayları seçme şekli ve belirli noktalarına vurgu yapılması açısından bu filtrelerden geçtiği sonucuna ulaştığını vurgulamaktadır.

Fiona Campbell, “gazetecilerde var olan ve neyin haber olacağının öngörülmesini sağlayan sezgi, bilgi ve içgüdülerini kullanarak bir olaya yaklaştıklarını ve haberi inşa ettiklerini söylemektedir” (Campbell, 98: 60-64) Neyin haber olacağı tanımlanamazken, haberin sezilebileceği görüşü ön plana çıkmıştır. Buna göre haberin farkına varma, haberin kokusunu alma ve haberi gözlemleme gibi kavramlar da kullanılabilir (Tokgöz, 2003:199,200).

Haber kavramı ile ilgili tanımlarda en çok vurgulanan kavram haber değeridir. Filiz Seçim’e göre haber, “haber ölçütlerine göre hazırlanmış, okur ya da izleyici için önemli olan, toplumun büyük kesiminin ilgi, çıkar ve yaşam alanı içinde var olan ve en kısa sürede verilen olaylardır” (Seçim, 1993: 207.208).

Haberin çok çeşitli tanımlarının olmasının nedeni, haberin tek boyutlu bir yapısının olmamasındandır. Bu tanımlamaların çoğunda dayandırılan temel noktalar benzerlikler göstermektedir. Haberın tanımının açık ve kesin, tek bir biçimde ifade edilemeyeşinin nedeni, işlevinin çeşitliliğinden ve de etkisinin yoğunluğundan kaynaklanmaktadır. Yine de haberin değişik tanımlamalarında, sıkça tekrarlanan beş temel öge göze çarpmaktadır (Girgin, 2005:11).

Haber, okuyucu ve dinleyici için öncelikle yeni gerçeklerle (İngilizce’de haber için kullanılan ‘news’ ve Fransızca’da kullanılan ‘les nouvelles’ sözcükleriyle bu özellik daha da iyi vurgulanmaktadır) ilgili, doğru, anlaşılır, önemli ya da ilginç bilgilerdir. Bu durumda haber, ilginçlik (ilgi uyandırma), gerçeklik (doğruluk), önemlilik (önemli sayılma), yenilik (güncellik), ve anlaşılabilirlik (anlam taşıma) gibi 5 öğeden birini ya da bir kaçını içerisinde barındırmalıdır.

2.5.3.1. İlginçlik

Haberin en temel öğesidir ilginçlik. İlgi çekmeyen veya insanların dikkatini üzerinde toplayamayan olaylar haber olma özelliğinden uzaktır diyebiliriz. İlginçlikten amaç, sıradanlıktan kurtulma, olağan dışı eylem ya da söylemler arayışdır (Girgin, 2008:14).

Gazetecilik literatüründe “haber nedir?” denildiğinde ilk akla gelen yanıt kuşkusuz, New York Sun gazetesinden John Bogart’ın yaptığı “Bir köpek birini

ısırsa bu haber olmaz. Fakat bir adamın köpeği ısırması haberdır" tanımlamasıdır. Söz konusu tanımlamada haberin en belirgin özelliği sıra dışı olmasıdır. Haberlin ilginçliğı diğler haber değler etmenlerinin önüne geçmiştir.

Bunun yanında daha özel olarak her bireyin farklı ilgi ve merakları bulunmaktadır. Kişiler daha çok kendilerini en çok ilgilendiren konulara dikkat ederler veya ilgilenirler. Bireyin bulunduğı yer bu ilginin yoğunluğunu da belirlemektedir. Bir eylemin ya da söylemlerin ya da her iki olgunun, hedef kitlelerine göre fiziksel ya da psikolojik konumları, ilgi ya da ilgisizliğin başlıca göstergesidir. Çünkü bireyler, fiziksel ve psikolojik yakın çevreleriyle daha yakından ilgilidirler (Girgin, 2008: 15).

Haber konularına bakıldığında toplumun ekonomiyle ilgili haberlere daha çok kulak verdiği görölmektedir. Burada vergiler ve fiyat artışları ön plandadır. Toplum ve hayatla yakından alakalı olan bu konuları uzaya gidilmesi, yeni ürünlerin icat edilmesi, herhangi bir ülkede petrolün bulunması, petrolün siyasi silah olarak kullanılması izlemektedir. Daha sonra hayatı etkileyen çocuk suçları, kadın ticareti, sosyal güvenlik, sigorta, çevre gibi başlıklar gelmektedir (Tokgöz, 2003: 208,210).

2.5.3.2. Gerçeklik (doğruluk)

Yayınlanan birçok meslek ilkesinin temel vurgusu olan, haberlerin gerçeğe uygun ve doğru aktarılması gazetecinin en temel görevidir.

Habercinin temel amacı, doğru bilgi vermektir. Yalan ya da yanlış, gerçek dışı bilgi, dedikodu ya da fısıltıya dayalı bilgi haberde yer almamalıdır. Haberlin doğruluğı, toplanan bilgi ve belgelerin doğruluğı anlamına gelmektedir (Yüksel – Gürcañ, 2005: 62) Haberlin gerçekliğı veya gerçeğe en yakın anlatımı muhabirin deneyimine, ahlaki ilkelere verdiği öneme bağılıdır (Girgin, 2005:11).

Muhabir, kuşku duyduğu verileri mutlaka araştırmalı ve doğrulamalıdır. Bir haber doğrulanmadığı takdirde toplum için ilginç ve önemli olmaz (Denover, 1963:7).

Onun için haber, konusu veya yazım yöntemi ne olursa olsun gerçeklere yaslanmalıdır. Haberin kurgulanış şekli içeriği saptırmamalıdır. Muhabir için de ilk amaç hakikati aramak olmalıdır (Meyer, 1998:10).

Aksi durumda haberi veren muhabirin ve yayın kuruluşunun itibarı ve güvenilirliği sarsılmaktadır.

2.5.3.3. Önemlilik

Haber olayını, haber olabilme niteliklerine sahip, toplumun genelini ilgisini çekecek olay (Yüksel – Gürcan, 2005:55) olarak tanımlamak mümkündür.

Siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatı doğrudan etkileyen olaylar önemlidir.

Olayın ya da durumun ortaya çıkardığı sonucun içerik bakımından irdelenmesiyle ne kadar önemli olduğu anlaşılır. Bu anlamda haberin içeriği toplumun büyük bölümünü kapsıyorsa önemlilik değeri yüksektir. Bir olay toplumu, siyasal, ekonomik ya da kültürel olarak doğrudan etkiliyor ve bu alanlarda herhangi bir gelişmeye ya da değişmeye yol açabiliyorsa önemlidir. Bu tür haberler genelde “hard news” (ciddi haberler) olarak nitelendirilir (Girgin, 2005:15).

Atilla Girgin’e göre haberin önemini olayın ölçüsü, olayın neticeleri ortaya koyar. Olayın ölçüsüne örnek olarak bir depremde ölenlerin ve yaralananların sayısı verilebilir. Olayın neticelerine de yeni bir kanunun topluma etkileri misaldir (Girgin, 2005:16).

2.5.3.4. Yenilik

Haber iki şekilde yeni ya da güncel olmaktadır. Bunlardan ilki söylem ya da eylemlerin yeni gerçekleşmiş olmasıdır. Bu durumlarda haber, kendiliğinden haberlerdir. İkinci durum ise söz konusu eylemin ya da söylemin oluş tarihi geçmişte olsa dahi fark edilmesi ya da habere konu olması yeni olmuştur. (Girgin, 1998:12).

Haber güncel olarak sunulması gereken bir olgudur. Haberi anında vermek, değişimleri aktarmak ya da bilinmeyeni ortaya çıkarmak... Bir haberi ilk sizin vermeniz elbette ki çok önemlidir. Yeni olmuş bir olay sizin medya organınızda ilk defa kamuoyuna sunuluyorsa, bu durum o kuruluş için büyük bir saygınlık kazandırır. Tabii yeni haberin verilmesi sırasında dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise kaynağın doğrulanması ve haberin yanlış bilgi aktarmamasıdır. Yeni haberin en doğru ve hızlı bir şekilde kamuoyuna sunulması genelde araştırmacı gazeteciliğin özel ürünleridir, çünkü değişik ve önemli haber kendiliğinden oluşmaz, bunların araştırılarak bulunmaları gerekir (Girgin, 2005:14).

Teknik ilerlemelere bağlı olarak haberler, hemen yayınlanmaktadır. Bu durum haberin hemen bayatlamasına sebebiyet vermektedir. Yenilik ilkesi, haberde kıran kırana bir rekabete neden olmaktadır. Muhabirlerden verileri derhal toplayıp habere dökmesi talep edilmektedir. Bu durum veri ve dil hatalarını arttırmaktadır. Burada muhabirin temkinli olması, haber metnini yazmasının ardından okuması önerilmektedir.

Diğer bir yöntem ise, haber eski bir tarihte gerçekleşmiş bile olsa o an için ilk defa kamuoyuna sunulmuşsa o haber yenilik öğesini bünyesinde barındırmaktadır. Bir örnekle durumu açıklamak gerekirse sözde Ermeni soykırımı vakti zamanında gündemi çok meşgul etmiş, birçok bilgi ortaya çıkmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştı. Ama olayın geçtiği dönem ise yaklaşık bir asır öncesine dayanmaktaydı. Görüldüğü gibi bir asır öncesinde meydana gelen olayla ilgili birçok bilinmeyen ortaya çıkmış ve yeni bilgi olarak kamuoyuna sunulmuştu ve toplum tarafından büyük bir ilgi ve dikkatle takip edilmişti. Bu durum, eskiden gerçekleşmiş olsa bile yeni öğrenilen bilgilerin toplum üzerinde güncel haber etkisinin olduğunu açıkça göstermektedir.

2.5.3.5. Anlaşırlılık

Haber anlamlı ve anlaşılır olmalıdır. Anlaşırlılık adına metnin dili önemlidir. Metin girift olmayan, anlaşılır sözcük ve cümlelerden meydana gelmelidir. Metinde çok kavram olmamalı, muğlâk kavramın anlamı açıklanmalıdır (Schneider, Raue, 2000:54).

Mevlana Celaleddin-i Rumi (k.s.) “Ne kadar bilersen bil, bildiklerin, karşındakinin anlayabildiği kadardır” (Girgin, 2005:17) diyerek anlatımın ve bir şey anlatırken kullanılan dilin önemine dikkat çekmiştir.

Haberin anlaşılabilirlik ögesi ise metnin hedef kitlesince kolaylıkla anlaşılması gerekliliğini içerir. Metin çözümlemesi için özel bir uğraşa ihtiyaç olmamalıdır. Yani mesajı alan izleyiciler, etkin katılım sağlamadan haber metnini anlamalıdır. Televizyon haberciliğinde görüntü de anlaşılabilirliği kolaylaştırır. Olayın belirli bir mantık çerçevesinde verilmesi yerine, sinemasal anlatım yoluyla kurgulanması izleyicinin alımlamasını etkiler (Aslan, 2002:70).

İngiliz ve Alman dilbilimciler yaptıkları araştırmalarda bir haberde yer alan cümlelerin 25’ten fazla kelime içermemesi gerektiği yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu sayede okunan veya dinlenen haber metinleri karmaşıklıktan kurtularak, hedef kitle tarafından daha kolay anlamlandırılabilir. Haber metni yalın, bilinen, anlaşılır sözcükleri içeren, girift (çapraşık) olmayan cümlelerden oluşmalıdır. Haber dili kısa ve açıktır. Haber yazarken, anlaşılması kolay cümleler kurulmalıdır. Terimlere başvurulmamalı, eğer zorunluysa anlamları açıklanmalıdır (Girgin, 2005:17).

Haberin hedef kitlesine ulaştığında, verilen bilginin tam ve net olarak karşı tarafa aktarılmış olması, okuyucu ya da dinleyicide habere ilişkin boşluk ya da soru uyandırmaması gerekmektedir(Girgin, 2005: 17).

2.6. Kitle İletişim Araçlarına Göre Gazetecilik Türleri

Gazeteciliğin tarihi, 17. Yüzyıla dayanmakla birlikte, yaklaşık üç yüz yıl boyunca ticaret ve siyaset mecrasının en önemli iletişim aracı olarak işlev görmüştür. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gerçekleşen büyük teknolojik gelişmelerle ilgi ve çalışma alanlarını yaygınlaştırıp, derinleştirmiştir.

Her kitle iletişim aracı kendine özgü usullerle habercilik yapar. Bir gazetenin haberi ile radyonun haberi, televizyon ve internetin haberi aynı değildir. Yapısından, yaygınlığından ve teknolojisinden kaynaklanan bazı nedenlerden

dolayı gazete, radyo ve televizyon haberleri birbirinden farklılık arz etmektedir. Diğer bir deyişle, hepsi kendi yetenekleri ile habercilik yapmaktadır. Yetenek bakımından incelendiğinde televizyon haberleri diğer kitle iletişim araçlarının haberlerinden birçok noktada farklılıklar göstermektedir.

2.6.1. Gazete Haberciliği

Gazete, kökeni 14. yüzyılda kullanılan haber amaçlı mektuplara dayanmakla birlikte 17. Yüzyıl sonrasında ilk olarak Avrupa'da kapitalist bakış açısıyla kullanılmaya başlayan kitle iletişim aracıdır. 19. yüzyılda kapitalizmin yaygınlaşmasıyla birlikte, bugünkü kitle gazeteleri ortaya çıkarken, bu süreç içinde gazetelerin ticari kuruluş olarak işleyiş mantıklarını piyasa koşulları belirlemiştir (Tokgöz,1994:33).

Gazete, günlük olaylardan halkı haberdar ederek kamuoyunu düzenleyen, yönetici otoriteleri uyaran, ele aldığı konular yönünden uğraş alanı sınırsız olan bir yayın organıdır (İnuğur, 2005:21).

Gazeteler, kullanılan metinler ve görsel araçlarla halka, güncel olaylara ilişkin haber ve bilgi verir. Genelde her gün yayınlanmakla birlikte belirli periyotlarla da yayınlanabilen gazetelerde, haberlerin yanı sıra bu haberlere ilişkin yorumlara da yer verilir (Girgin, 2003:65).

Geleneksel medya haberciliği olarak bilinen gazete, radyo ve televizyon haberciliği ile genel anlamda bakıldığında birçok yönüyle benzerlik göstermektedir. Her birinin kendine mahsus özellikleri yanında temel olarak uymaları gereken ilkeler hemen hemen aynıdır. Günümüzde gazetecilik denilen mesleği yapan birçok kitle iletişim aracı mevcuttur. Radyoda, televizyonda, dergide ve hali hazırda gazetede muhabirler çalışmakta ve her bir gazeteci, muhabir çalıştığı kitle iletişim aracına haber toplamaktadır. Haber ileten kitle iletişim araçlarının çokluğu sebebiyle kitle iletişim araçları izleyicinin dikkatini çekebilmek için birçok farklı yöntem denerler. Ancak gazeteler diğer kitle iletişim araçlarından farklı bir yerde durmaktadır. Tarihte bilinen ilk haberleşme aracı olması sebebiyle bünyesinde barındırdığı kadim geleneğe bağlı kalmakla mükelleftir. Hangi yöntemi uygularsa

uygulasın, gazete, habercilikte uyması zorunlu olan temel kurallara sahiptir. Bunlar da, sadelik, açıklık, kesinlik ve doğruluktur (Keskin, 1991:41).

Yazılı basının en önemli temsilcisi olan gazetelerin haberciliğine baktığımızda ise, her gazetenin hitap ettiği bir okuyucu kitlesi bulunmaktadır. Gazeteler sahip oldukları bu okuyucu kitlesi doğrultusunda birtakım yayın politikaları belirlerler. Gerek yazılı basında gerekse sözlü basında verilen haberin yapısını, şeklini etkileyen ve düzenleyen; farklı okuyucu kitlelerinin ilgi düzeyidir. Bu nedenle gazeteler haberlerini değerlendirirken okuyucu kitlesini göz önüne almalıdır.

Kitle iletişim araçlarındaki haberlerin birbirinden ayrılan en önemli özelliği, yayım süreleridir. Genellikle gazetelerde haberler, günlük ya da haftalık dönemlerle bir araya getirilmektedir. Gazete haberlerinin yazım dili, dönemi nedeniyle diğer kitle iletişim araçlarının haber dilinden farklıdır. Genellikle daha kesin ifadeler içeren geçmiş zaman anlatımı kullanılır. Olayla ilgili açıklamalar, geçmişe yönelik ayrıntılı bilgiler sunulabilir. Haberin uzunluğu ile ilgili kesin bir kural yoktur ve bu, gazetelerin yayın politikalarına bağlıdır (Yüksel- Gürcan, 2005:69).

Toplunun, kitle iletişim araçlarındaki haberlerin hangisini tercih edeceğini veya hangisini takip edeceğini belirleyen iki temel unsur vardır. Kesin olarak kabul edilmese de ekseriyetin görüşü bu yöndedir. Haberlerin ilginç ve eğlenceli olması insanların dikkatini çeken iki temel unsurdur. Görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarında bu durumu yakalamak kolay olmakta; fakat aynı durum gazeteler için çok sıkıntı çıkarmaktadır. Bunun için gazeteler sayfaları belli konulara göre ayırma, çeşitlendirme, hafta sonlarında ana gazetenin yanı sıra daha çok eğlence içerikli özel ekler çıkarma gibi uygulamalarla, değişik şekillerde hazırlanan haberlerle izleyiciyi kendine çekmeye çalışmaktadır. Ayrıca bu şekilde belirli bir düzen içerisinde okurlara sunulan haberlerin bir başlığı ve varsa tamamlayıcı görsel öğeleri vardır (Yüksel- Gürcan, 2005:69). Bu şekilde ilginçlik ve eğlence yazının ve fotoğrafların desteğiyle okuyucuya sunulmaktadır.

Her kitle iletişim aracında olduğu gibi gazete de kapitalizmin yani dolaylı olarak reklamların esiri olmuş durumdadır. Bu hâl elbette ki gazete haberlerine de tesir etmiştir. Haber, çeşitli ilgi alanlarına göre kategorize edilmiş gazete sayfalarının ana malzemesi konumundadır, ancak ilan ve reklâm gelirleriyle yaşayan gazeteler açısından haberin gireceği alanın boyutlarını, ilgili sayfaya alınan ilanların ve reklâmın kapladığı alan belirlemektedir. Haberler ise bunlardan geriye kalan alana (gerektiğinde kesilerek ya da hiç yer verilmeyerek) sığışmak durumunda kalmaktadır (Törenli, 2005:171).

Gazeteler okuma ve yazmaya dayalı bir iletişim aracıdır. Bu sebeple topluma ilettikleri haberleri sadece okuma yazma bilenler anlayabilmektedir. Televizyon haberinin aksine bu yönden biraz sıkıntılıdır. Ancak şu anda ülkemizde okur yazar olmayan oranı çok az olduğundan ve her geçen gün okur yazar oranının artması sebebiyle bu engel, gazete haberi için artık sıkıntı olmaktan çıkmaya başlamıştır.

Gazetelerin topluma ilettiği haberler, gazete kâğıdına yazılı olduğu için saklanabilir bir belge özelliği de taşımaktadır. Bu yönüyle okuyucusuna istendiği zaman tekrar okunabilme ve gözden geçirilme olanağı sunmaktadır.

Gazeteler sayfalarında yer verdikleri haberleri derinlemesine ve çok detaylı bir şekilde okuyucusuna sunabilir. Radyo ve televizyona göre haber verme bakımından çok yavaş kalmaktadır fakat bu geç kalma süresindeki zamanı çok iyi değerlendirerek haberlerin daha kapsamlı araştırılması ve detaylı olarak birçok kaynaktan doğrulanıp okuyucuya ulaştırılmasına kullanmaktadır. (Tokgöz, 2000:103). Televizyon ve radyoda haberler kısa süre içerisinde en az ayrıntı ile en hızlı bir şekilde topluma aktarılır. Günlük olarak belli bir yayın akışı vardır ve kanallar buna uymak zorundadırlar. Bu sebeple haber bülteninin süresi uzatılamaz ve içindeki haberler detaylandırılmaz, yani diğer bir deyişle gazetenin konforuna ve zaman genişliğine asla ulaşamaz.

Gazetelerde haberlerin toplanması, işlenmesi ve yayıma hazırlanması işlemlerini yürüten yazı işleri ve haber merkezleri bulunmaktadır. Buralarda görevli kişiler, yerel, ulusal ve çeşitli ülkelerde bulunan muhabirleri vasıtası ile topladıkları haberlerin yanında; abone oldukları haber ajanslarından gelen haberlerden seçilen

ve kamuoyu gündemini oluşturma ve etkilme bağlamında belirlenen haberleri işleyerek geleneksel iletişim araçları kanalıyla yayıma vermektedir (Gürcan -Batu, 2001:2).

Görüldüğü üzere, haberlerin üretimi, bir yığın süreçten geçmekte, üstelik bunun yanı sıra bir de dağıtım sorunu ortaya çıkmaktadır. Yukarıda adını andığımız çeşitli süreçler neticesinde, çeşitli yazım kuralları ile muhabir haberini oluşturmakta, editörün denetiminden geçtikten ve akabinde müdürler tarafından uygun bulunduktan sonra yazılı basında haber yayınlanmaktadır. Bu durum televizyon ve radyo için de geçerlidir; fakat diğer kitle iletişim araçları gazetenin sahip olduğu zaman rahatlığına sahip olamadığı için bu süreç doğal olarak çok daha hızlı yaşanmakta veya daha az derinlemesine olmaktadır.

Gazete haberinin diğer haberlerden ayrılan en sıkıntılı yanı, yapılan haberlerin haricen bir para karşılığında okuyucuya satılması zorunluluğudur. Ayrıca gazeteyi edinebilmek için gazetenin satıldığı gazete bayiiine gitmek gerekmektedir. Televizyon veya radyoda durum çok daha iç açıcıdır. Herhangi bir ilave masraf yapmadan ve oturduğumuz yerden ya da arabada giderken veya kendi işimizle uğraşırken bu haberlere kolaylıkla ulaşabilmekteyiz.

Gazete haberi diğer kitle iletişim araçlarındaki haberler gibi kolaylıkla ülkenin sınırları dışına ulaşamaz. Bu sebeple biraz daha ulusaldır.

Son olarak, gazete okurken, örneğin; futbola meraklıysak, önce spor sayfasından okumaya başlayabiliriz ya da ilgimizi ne tür haberler çekiyorsa, arar onları buluruz. Okumayı yarıda bırakıp sonra devam edebiliriz. Oysa diğer kitle iletişim araçlarında durum böyle değildir. O anda izlenmediyse veya dinlenmediyse kaçıp gider veya sırası gelmeden o habere ulaşamaz (Duran, 2005:127).

Ayrıca Sigelman'a göre gazeteler, "istihdamda seçicilik" ve "toplumsallaşma" olgusuyla kendilerine uygun personeli yaratmaktadır. Yani, muhabir adayları kendi politik görüşlerine yakın gazetelerde çalışmak isterlerken, işe yeni başlayan muhabirler ise bir süre sonra kendilerini gazetenin yayın politikasına uymak durumunda hissetmektedirler. Bu uyum sürecinde, yazılan haberleri yönlendiren,

seçen, düzelten editörlerin büyük katkısı olmaktadır. Gazetenin yanlılığının çatışma ve hileyle değil, işbirliği ve doyumla gerçekleştiğini savunan Sigelman’a göre, tarafsızlık belli bir yönetsel sürecin sonunda oluşmaktadır. Muhabirin işe alınmasıyla başlayan bu süreç, onun toplumsallaşması ve muhabirin kendine özel iş ilişkileriyle tamamlanmaktadır (Sigelman, 1973:146,149).

2.6.2. Dergi Haberciliği

“Haber dergisi kavramı, İngilizcedeki ‘newsmagazine’, ‘haftalık haber dergisi’ ise ‘weekly newsmagazine’ sözünün karşılığı olarak dilimizde kullanılmaktadır. Eskiden bu anlama gelmek üzere ‘aktüalite mecmuası’ ya da ‘siyasi dergi’ sıfatları kullanılmıştır.

Türkiye’de haftalık haber dergiciliği, çok partili siyasal yaşama geçildikten sonra başlamış ve gelişmiştir. Bu nedenle, bu bölümde çok partili siyasal yaşama geçilmesi konusuna ve dönemin basınının genel özelliklerine kısaca değinilmiş, 1954–1960 Dönemi ve bu dönemde çıkan haber dergileri incelenmiştir.

Günümüzde haftalık haber dergisi, haftalık haber yorum dergisi veya haftalık dergi gibi sıfatlarla dergiler, haftalık olarak gelişen haberleri, geçmişleri ve olası gelecek tahminlerini yorumlayarak aktaran haber araçlarındandır.” Bu anlamıyla haber dergisi, o hafta içinde diğer kitle iletişim araçlarında geliştirilen haberleri kendi dergicilik üslubu içinde yeniden ısıtıp okuyucusunun önüne sürmekten başka bir şey yapmamaktadır. Haber dergileri, güncel gelişmeleri aktarmanın ötesinde, hedef kitlelerinin eğilimleri doğrultusunda, kendi seçtikleri konularda özel haberler yapıp bunları dosyalar halinde okuyuculara sunarak gündem oluşturmaya da yönelirler. Bazı dergiler zaman zaman bu yola başvururken, son yıllarda yayımlanan dergilerin çoğu yayın politikalarını gündem oluşturma ve özel haber yayımlama ilkesine göre belirlemektedirler.

Haber dergilerinin diğer haftalık dergilerden farkı, haber dergisinde habere öncelik verilmesi, yorum niteliğindeki yazı ya da söyleşilerin, haberin tamamlayıcı olması ve daha iyi anlaşılıp kavranmasını sağlamasıdır. Haber dergilerinde, olayların gerçek boyutlarıyla ortaya çıkması ve anlaşılması için farklı görüşlere ve uzmanlara açık olmak temel ilkedir (Haftaya Bakış, 1987).

Haftalık haber dergileri, her ne kadar okuyucuların ayrıntılı haber ihtiyacını karşılamak için yola çıksa da, günlük gazete, radyo, televizyon ve nihayetinde internet gibi kitle iletişim araçlarının habercilik piyasasındaki etkileriyle de mücadele etmek durumundadır.

Taze haber verememe, haftalık haber dergilerinde yoruma ağırlık kazandırmıştır. Bu durum diğer kitle iletişim araçları ile yarışamayacak durumda olan haftalık haber dergilerine yorumlu haber verebilmek açısından açık bir üstünlük kazandırmıştır. Yorumlu haber, bir haberin perde arkasını, ayrıntılarını, muhtemel gelişme doğrultularını belirlemek, ayrıntılı çözümlemeler yapmak imkânı sağlar. Radyo-televizyon ile günlük basının bu derece derinliğe öncelik vermesi mümkün olamamaktadır. Radyo-televizyon ile günlük basının seslendiği kitle de zaten böylesi bir derinliğe sahip haberlerin peşinde değildir. Ayrıca bu tür kitle iletişim araçlarının hedef kitlesi, öylesine değişik ilgilerin bileşkesidir ki, bu araçlar için olabildiğince çok ve çeşitli haber, az ama ayrıntılı habercilik anlayışı her zaman tercih edilir (Avcı, 1990: 106).

Rekabet, haber dergilerinin sunumunun geliştirilmesi ve profesyonelleşmesine neden olmuş, kapağa göre pazarlama önem kazanmıştır. “Kapağın seçilmesi ve işlenen temel konuların satışları belirgin biçimde etkilemektedir. Olayların gelişimi ve benzer kaynakları kullanma, dergileri zaman zaman benzer kapaklarla çıkma durumunda bırakmakta ve kapakta yer alan konulara derginin içinde daha geniş yer verilmektedir” (Guerin, 1992: 78).

2.6.3. Radyo Haberciliği

Günümüz haberleşme teknolojilerinin temeli telefon (1876) ve radyo (1898) gibi iletişim araçlarının icatlarına kadar gitmektedir. Ancak özellikle fiber optik kablo teknolojisiyle birlikte haberleşme ağının büyüklüğü ve hızı tamamen değişmiştir.

Radyonun kitlelere yönelik kullanımı 6 Kasım 1917’de olmuştur. Radyo; “... elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi ile elektro-

manyetik dalgalarla yayın yapan istasyon ve bu istasyonun programlarını düzenlemekle görevli kuruluştur” (Yüksel, Gürcan, 2001:16,17).

İlk dönem lambalı olan ve elektrikle çalışan radyoların, belirli bir yerde kullanılması 1948’de transistörün bulunmasıyla değişmiş, pille çalışmaya başlayan radyo taşınabilir ve her mekânda dinlenebilir olma özelliğine kavuşmuştur (Atabek,2001:59).

Radyodan haber kaynağı olarak yararlanılmasına gösterilebilecek örneklerden biri ABD’deki Türk öğrencilerin girişimi sonucu, Şarlo’nun Türk seyircilerine Amerika’nın Sesi Radyosu aracılığı ile gönderdiği mesajın Vatan Gazetesi’nde yer almasıdır. (Karakuş, 1977:26) Özellikle dış haberler servisinde çalışan gazetecilerin BBC ve Amerika’nın Sesi radyolarının haber kaynağı olarak kullanıldığını Hıfzı Topuz şu sözleri ile dile getirmiştir: “Bizim dönemimizde (1940’lı yıllar) gazetelerde radyo dinleme servisi vardı. Mesela Selami (Akpınar) senelerce radyo dinlemişti. BBC ile Amerika’nın sesi dinlenirdi. Dinleme sırasında notlar alınırdı. Dış ülkelerde hiçbir gazetenin muhabiri de yoktu o dönem. Bu nedenle radyo önemli bir haber kaynağıydı” (Topuz, 1986:121).

Teknolojik gelişmelerle beraber artan haber kaynağı çeşitliliği radyonun, ilk anda ne olup bitiğinin öğrenilmesine dair önemli olduğu gerçeğini ortadan aldırılmamıştır. Radyo, özellikle doğal afetlerde olaya dair ilk bilgilerin paylaşıldığı önemli bir kitle iletişim aracıdır.

En hızlı haber mecrası olan radyonun yayıncılığı gazete, televizyon ve internete göre daha ucuzdur. Gazete ile kıyaslandığında pek çok farklı kaynağa ulaşma imkânı sunan radyo, aynı zamanda eşlik edici bir unsur olabildiğinden, televizyon ve gazeteden daha avantajlıdır. Bir haber mecrası olarak diğer araçlara göre dezavantajı ise, zaman sınırlaması nedeni ile yüzeysel ve geçici olmasıdır. Haberi tekrar dinleme ve detayları edinme işlevselliğinden yoksundur. Ancak radyo, gazete ve televizyon gibi görsel unsurlar içermediğinden, insanların dinlerken düşünmesine ve hayal dünyasının gelişmesine yardımcı olmaktadır (Duran, 2003:116-118). Ayrıca radyo okuryazarlık gerektirmediği için her insanın takip edebileceği bir iletişim aracıdır.

Yeni iletişim teknolojileriyle radyo ve televizyon örnekleri de değişecek, onlar da asenkron yayın yapabileceklerdir. (Atabek, 2005:75) konuyla ilgili şöyle bir örnek vermektedir: “İçeriğinizi sunucuya (server) yerleştiriyorsunuz ve onu isteyenler istedikleri zaman izliyorlar. Bu mantıkla, öyle bir radyo tasarlayabilirsiniz ki, tamamen dinleyicinin kendi programını kendi yaptığı bir radyo olabilir bu.”

2.6.4. Televizyon Haberciliği

Başlangıçta eğlence olarak görülen televizyonun deneme yayınları ardından, bir kitle iletişim aracı olarak yaygınlaşması 1950’li yıllarda olmuştur. “İlk televizyon haber bülteni 15 Ağustos 1948’de CBS tarafından yayınlanırken, bu televizyonculuğun tali bir alanı...” olarak görülmüştür (Atabek, 2005:77).

Türkiye’de ise televizyon İlk olarak, devlet eliyle 1 Mayıs 1964 yılında kurulan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu vasıtasıyla ülkemize adım attı ve aynı zamanda kendi yayın anlayışımızın başlangıcı da bu tarih olmuştur.

Haber mecrası olarak değerlendirildiğinde hem görsel hem işitsel olan televizyonun diğer kitle iletişim araçlarına göre temel üstünlüğü izleyicide kendisini olaylara “tanıklık ediyor” hissi yaratmasıdır. Yayınlanan haber ve programların bilgi kaynağı olarak kullanıldığı televizyonlarda, haberin fon müziği, görüntü çeşitliliği, spiker ve muhabirlerin ahengi televizyon haberciliğini çekici kılan diğer unsurlardandır (Yüksel ve Gürcan,2001:17).

Televizyon haberciliği diğer iletişim kanallarını kullanan habercilik anlayışlarından da doğası gereği daha farklıdır. İşitsel ve görsel elemanları kendi kullanım amacına göre düzenleyerek izleyiciye sunar. İzleyicinin görme ve işitme duyusuna aynı anda hitap ederek, haberin kolaylıkla anlaşılmasını ve inandırıcı olmasını sağlar. Seyirci olayın içine girer ve olan biteni görür. Bu tanımlamalardan yola çıktığımızda ise görüntünün önemi ortaya çıkar (Kaptan, 2008: 66). Bu sebeple televizyon haberinde çok ani, yani son dakika gelişmeleri hariç, görüntü ile haber verme esastır (Uğurlu ve Öztürk, 2006: 53).

Televizyon haberlerinde, işitsel ve görsel anlatım ile sinematografik anlatım özellikleri de kullanılabilir. Reytinge dayalı bir yayın akışına sahip olan televizyon da elbette ki haberlerde bu kaygıya kurban gidebiliyor, haberlerde izleyicinin ilgisini çekecek olan teatral sahneler yer alabiliyor. Televizyon habercileri bu işin de kolayını buldular. O zaman ne kadar çok hareket, ne kadar çok görüntü varsa, ne kadar çok patlayan çatlayan, ağlayan efektleri, yüksek olaylar varsa bunları peş peşe dayadığınız zaman izleyici de yakalıyorsunuz, reytingi de dolayısıyla yakalamış oluyorsunuz. Bu çok basit bir sır (Kaptan, 2008:69). Bunların yanında anlatılan olayı daha dramatik, daha heyecan verici, daha komik veya daha merak uyandırıcı hale sokmak için zaman zaman müzik ve bazı efektler haberle birlikte kurgulanmaktadır. Müzik ve efektlerle, kurgu tekniklerinden yararlanılarak oluşturulan yeni durum elbette haberin gerçekliğini önemli biçimde de değiştirmektedir (Şeker, 2003:55).

Görsellik ve ses üzerine kurulu bir dili olan televizyon haberleri temelde radyo ve gazete haberleri ile aynı haber niteliklerine sahip olsalar da teknolojinin kullanımı, anlatımı ve sunum şekliyle diğer haberlerden farklılık arz etmektedir. İlk çıktığı yıllarda gazete ve radyo haberlerinden esinlenmiş olan televizyon haberciliği, zamanla gelişim göstermiş ve çeşitli değişiklikler yaşayarak kendine has bir haber üslubu oluşturmuştur.

Haberi izleyiciye ulaştırırken diğer kanallardan önce ekrana vermek, diğerlerinin önüne geçmek, televizyon haberciliği için gazete, radyo veya diğer kitle iletişim araçlarından daha önemlidir. Çünkü televizyon habercilik anlayışı doğası gereği anıandalık esasına dayanmaktadır. Haber iletmek günümüzün üstün teknolojiye sahip televizyonculuğunda olayı oluşum halinde göstermek, izleyicilerin olaya ve oluşmakta olana tanıklık etmelerini sağlamak demektir (Şeker, 2003: 62). Sahip olduğu naklen yayın özelliği ile televizyon haberciliği hız gerektirmektedir. Gazeteye kıyasla izleyicilerine daha hızlı bir şekilde haber ulaştırmaktadır (Uğur, 2006:34).

Televizyonun diğer kitle iletişim araçları ile arasındaki temel yapısal farklardan birisi de ticari olarak amaçlarının farklılığıdır. Örneğin; bir gazete okuyucu tarafından satın alındığı anda ticari olarak amacına ulaşmış olmaktadır.

Ancak bir televizyon haberi, izleyiciyi bülten sonuna kadar kendi kanalında tutabilirse ticari amacına ulaşmış olmaktadır. Ticari kaygı güden televizyonculuk sisteminde televizyonların gelirinin tamamının reklamlardan geliyor oluşu, reklam verenlerin televizyon kanalının izlenme oranlarıyla yakından ilgilenmesine neden olmakta, bu durum da dolayısıyla az önce bahsedilen reyting ve reyting getirici unsurlara haberi yöneltmektedir. Ama bu sefer içerik boşalıp ve sıfır hale gelebiliyor (Kaptan, 2008:69).

Haberin başlangıcından yayın anına kadar geçirmiş olduğu evrelerin adeta bir özeti niteliğinde olan Marilyn Matelski'nin (1996:20) haber tanımı ise şu şekildedir:

Haber, bir karar manzumesidir. Önce haberi yapanın kişisel inançlarına, davranış ve algılarına göre değerlendirdiği bir olay söz konusudur. Haberin ikinci aşamasında, her biri bilinçli ve bilinçsiz olarak neyin gösterileceğine karar veren editörler ve yönetim devreye girer. Üst yönetim, reklamcılar, devlet yetkilileri çoğunlukla bilinçli karar verme sürecine dâhil olurlar; kişisel/profesyonel inançlar, tutumlar ve değerler ise bilinçaltı seçimde rol oynar. Montaj odasından sunucunun masasına ulaşınca kadar bir başka seçici karar daha işin içine karışır: Her haber için ne kadar zaman ayrılacaktır? Daha sonra da yorumcu sunucular, kendi taraflılıklarını, ses tonlarıyla, mimiklerle vb. yollarla yansıtır.

Televizyon haberleri ayna görevi üstlenen kameralar aracılığıyla, meydana gelen olayları aktarırlar. Televizyon muhabirlerinin veya kameramanlarının çektikleri görüntüler aslında gerçeği yansıtmaktadır. Ancak bu noktada kameraların gerçeği yansıtmada kullandıkları görüntüler ve çekim açıları gerçeğin boyutlarını bir anda değiştirebilir. Bu durumdaysa gerçeğin yeniden yaratılması durumu oluşmaktadır. Ayrıca meydana gelen bir olay esnasında kameraların varlığı ya da olayın naklen yayınlanması olayın içeriğini değiştirir. Bu durumda, savaş taktikleri, siyasal kararlar, sosyal amaçlı gösteriler televizyona uygun olacak şekilde düzenlenir. Sonuç olarak televizyon toplumsal olayları bütünüyle etkiler (Güzel, 2007:31).

2.6.5. İnternet Haberciliği

Geleneksel haberleşme araçlarının gelişen teknolojiye paralel olarak yerini dijital iletişim araçlarına bırakmasıyla birlikte medya açısından yeni bir dönem başlamıştır.

Palfreman, (2006) Straubhaar ve Larose'e (1997) göre, İnternet kullanılmadan önceki dönemlerde bir olay ya da haber niteliği taşıyan bilginin hangi iletişim kaynağından nasıl aktarılacağı belliydi. Yazılı haber kaynaklarında haber, metinler ve fotoğraflar aracılığıyla aktarılırken, görsel ve işitsel haber kaynaklarından sesler ya da görüntülerle aktarım yapılmaktaydı. Her bir platformun kendine has özellikleri ve kullanım biçimleri ile avantajları, dezavantajları bulunmaktaydı. Web tüm bu platformları bütünleştirmeleri konusunda zorladı. Bugünün web siteleri ya da sayısal televizyonları yazıdan, durağan görüntülerden, sestan ve videodan oluşmaktadır (Akt. Çakır:2009).

İnternetin kullanımıyla gazete, kağıda ihtiyaç duyulmadan her alanda taşınabilen ve okunabilen bir şekil almıştır. Aynı zamanda iletişim açısından belirli haber kaynağına bağlı kalmanın ötesine geçerek kişiler arası iletişim ve haberleşmenin de önünü açmıştır (Kara, 2005:35).

Teknolojik gelişmelerle birlikte basılı gazete geleneksel medya araçları arasında yerini almıştır. İnternet gazetesi ise kullanmış olduğu yöntem ve teknikleriyle yeni medya uygulamalarındandır. İnternet gazeteleri metin, fotoğraf, video ve diğer görselleri kullanmasının yanı sıra haberin kaynağı ile ya da haberin hedef kitlesini oluşturanların birbirleri ile etkileşim sağlamasına da olanak sağlamaktadır. Diğer önemli bir özelliği de geleneksel gazetelerinde haberin hazırlanması ve baskıya verilip yayın aşaması uzun bir süreç gerektirirken internet gazetelerinin haberi hızla aktarabilmesidir. Hazırlanan haberler kullanıcıyı yormayan, kolaylıkla anlayabileceği netlikte ve ilgili sesli ve görsel araçlarla desteklenen niteliktedir. Haberin hızla hazırlanıyor olması beraberinde güncellik özelliğini de getirmektedir. Olaylarla ilgili en son gelişmeler ve açıklamalar anında aktararak okuyucunun her an haberdar olabileceği bir ortam sunulmaktadır. Yine

kullanıcılar mevcut ya da geçmiş haberlere istedikleri zaman erişebilmekte ve farklı alanlardaki haberleri karşılaştırabilmektedir.

2.7. Türkiye’de Gazeteciliğin Tarihi Gelişimi

Alman Johann Gutenberg tarafından matbaanın icat edildiği 1440 tarihinde, Osmanlı İmparatorluğu en parlak dönemlerini yaşadığı hâlde ilk Türk matbaası yaklaşık 300 yıllık gecikmeyle 1727 tarihinde kurulur.

Matbaanın açılmasına ulemânın karşı koyduğuna dair hiçbir kayıt bulunmadığını belirten Berkes (2008:61), Osmanlı dilinde basımın gecikmesinin, başladıktan sonra da gelişmesinin çok ağır gitmesinin nedenlerini teknik ilerlemelerin olmayışı, yeterli kâğıt üretiminin olmayışı ve basım sanatının beslenmesi için yeterli bir okuyucu kitlesinin bulunmaması olarak açıklar.

Osmanlı’da gazetelerin ortaya çıkması da matbaaya benzer biçimde gecikmiş, ilk gazeteler Osmanlı İmparatorluğu’ndaki ticaretle uğraşan yabancılar tarafından yayınlanmıştır. Türkiye’de basının 11 Kasım 1831 tarihinde yayımlanmaya başlayan ilk Türkçe gazete olan “Takvim-i Vakayı” ile başladığını söylemek olanaklıdır. Takvim-i Vakayı’dan sonra çıkarılmaya başlanan gazeteler, genellikle ülke aydınları tarafından çıkarılan özel teşebbüslü gazetelerdir. Türk basın tarihinde gazete yayınlarının başlangıcı sayılan bu dönemde, gazeteciliği daha çok edebiyatçılar, yurtdışında eğitim görmüş insanlar yapıyorlardı. Bu dönemdeki gazetecilik, özü itibarıyla habercilik ilkesiyle değil daha çok halkın eğitim seviyesinin yükselmesine yardımcı olabilmek amacıyla yapılmıştır (Tokgöz, 2003: 46).

Gazetecilik başlangıçta Sultan II. Mahmut döneminde başlayan, devleti yeniden yapılandırma çalışmalarının bir parçası olarak görülmüştür. Savaş alanında yaşanan yenilgiler ve 1829 Edirne Antlaşmasından sonra yeniden yapılandırma amacıyla kurulan Islahat meclisinin bu konudaki önerisi II. Mahmut tarafından uygun bulunmuş ve ismini de kendisi koyarak ilk gazetenin çıkmasına vesile olmuştur. Bilgi amaçlı olarak çıkarılmaya başlanan ilk gazete sonraki

dönemlerde özel sermayenin devreye girmesiyle gelişmeye ve devlet tekelinden çıkmaya başlamıştır.

Türkçe yayımlanan ikinci gazete, Ceride-i Havadis'tir. William Churchill tarafından çıkarılan 1840 tarihli Ceride-i Havadis yarı resmi hüviyetiyle Osmanlı basın tarihi açısından önemli bir yere sahiptir. Gazeteyi çıkarmadan önce Morning Herald gazetesinin muhabirliğini yapmakta olan Churchill, Ceride-i Havadis gazetesinde başlangıçta başarılı olamamış, ilk üç sayıyı bedava dağıtmasına rağmen zaman içinde ancak 150 okuyucuya ulaşarak kapanma noktasına gelmiştir. (Topuz, 1996: 8,9) Bunun üzerine devletin Churchill'e 2500 kuruş aylık yardım yapması gazetenin toparlanmasını sağlamış, ancak bu durum Ceride-i Havadis'i bir yarı resmi gazeteye dönüştürmüştür (İnuğur, 1999: 183).

Osmanlı gazeteciliği için bir dönüm noktası ise Türkçe olarak basılan üçüncü ve bütünüyle özel girişim ve sermayenin ürünü olan ilk gazete, Tercüman-ı Ahval'dir.

21 Ekim 1860'ta yayınlanmaya başlayan gazetenin kurucuları, her ikisi de Paris'te bulunmuş ve batı kültürünü bilen Osmanlı aydınları olarak Agâh Efendi ve Şinasi'dir. Ancak Şinasi, gazeteye sadece edebi yönden yardımda bulunmuş ve sadece 6 ay çalışarak 24. sayıdan sonra gazeteden ayrılmıştır. (İnuğur, 1999: 187).

Tercüman-ı Ahval ile gazetecilik ve basın, devlet tekelinden çıkmış 1862'de Şinasi tarafından kurulan Tasvir-i Efkâr ile daha da güçlenmiştir.

İlk özel sermayeli gazetelerin çıkma tarihi aynı zamanda devletin kendi eliyle çıkardığı gazeteler ve basın ile mücadele etme döneminin de başlangıcıdır.

Türk basın tarihindeki gelişmeler arasında 1924 yılında Cumhuriyet'in yayın hayatına başlaması, 1948 Hürriyet'in kurulması ve 1951 yılında Milliyet'in yayınlanması (Topuz, 2003: 162,191) yer almaktadır. Yine bu dönemde 1948 yılında Türkiye'nin Sesi Radyosu'nun yayına girmesi ve 1968 yılında Ankara'da Türkiye'nin ilk televizyonu olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun kurulması da basın tarihi açısından önem taşımaktadır (Gönenç, 2006: 99). 1990 yılında Star

Magic Türkiye’de ilk özel televizyon olarak yayına başlamıştır. 1994 yılında kabul edilen 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, özel televizyon ve radyo kuruluşları açısından ilk hukuksal düzenleme olarak kendisini göstermiştir. 1980’lerden itibaren iletişim teknolojilerinde meydana gelen ilerlemeler, geleneksel kitle iletişim araçları yanında sayısal teknolojiye dayanan yeni etkileşimli iletişim araçlarını ortaya çıkarmıştır. Bu araçlardan biri olan internet de Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren gazetecilik alanında kullanılmaya başlanmıştır.

2.8. Gazetecilik Etiği

Medya alanındaki yasal düzenlemelerle, içerdiği yaptırımlar ve cezalar, medyadaki bazı uygulamaları caydırıcı hale getirmektedir. Ancak hiçbir yasal düzenlemenin tam ve gerçek anlamıyla medyada etik duyarlılığı sağlayamadığı bilinmektedir. Bu nedenle, medya profesyonellerinin etik ilkeleri içselleştirmesi gerekmektedir. Doğruluk, dürüstlük, hakkaniyet, dengeli ve sorumlu habercilik gibi değerler, etik gazeteciliğin temellerini oluşturmaktadır. Üzerinde görüş birliğine varılmış meslek ilkeleri ve kuralların olması, medyanın kamuya karşı sorumluluklarını vurgulaması açısından önemlidir (Çaplı, 2001: 211-217).

Medyanın etik ilkelerine örnek niteliğindeki ilk çalışma, Amerika’da 1923 yılında ABD Gazete Editörleri Cemiyeti’nin hazırlamış olduğu, sonrasında da 1929 yılında Pan American basın konferansında yeni şekli düzenlenen çalışmalardır. Avrupa’da 1954 yılında Bordeu bildirgesi, sonrasında 1971’de Münih bildirgesi yayımlanmıştır. 1993 yılının 19-21 Mart tarihlerinde Uluslararası Gazeteciler Sendikası’nın Brüksel’de düzenlediği bir toplantıda, “Basın Meslek İlkeleri” kabul edilmiştir. Daha sonra bu metin, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nin de kararıyla uygulama metni durumuna getirilmiştir.

Ülkemizde medyanın etik kavramları da bu çalışmalarla benzer gelişim göstermiştir. Etik kurallar ve etik davranış modelleri oluşturma çabalarının, genel olarak medya üzerindeki sektör dışı bir denetim ve baskı oluşturmalarının önüne geçmeyi hedeflediği söylenebilir. Basın Şeref Divanı, Basın Konseyi, Türkiye

Gazeteciler Cemiyeti gibi etik ve özdenetim konuları üzerinde yoğunlaşan deneyimler de bu çerçevede ele alınabilir.

Türkiye’de gazetecilik mesleği ve etik kuralları hakkında kapsamlı tanımlar yapan üç temel doküman mevcuttur: Bunlar:

- Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi
- Basın Meslek İlkeleri
- Yayıncılık Etik İlkeleridir.

2.9. Gazetecinin Temel Görevleri

Gazetecinin tanımlanması, hak ve sorumluluk alanlarının belirlenmesine yönelik hazırlanan Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nde sayılan etik kurallardan gazetecinin temel görevleri ve ilkeleri şöyledir:

1. Gazeteciler; öncelikle halkın doğru ve güvenilir bilgi kaynağı olarak hareket etmek ve edindikleri bu bilgileri gerçek anlamında saptırmadan paylaşmak mecburiyetindedir.
2. Gazeteciler; temel hak ve özgürlüklere saygılı, toplumsal barış ve huzura katkı sağlayacak değerlere sahip olmalıdır.
3. Gazeteciler; sosyal ve kültürel farklılıklara, demografik özelliklere göre sınıflandırma yapmaksızın tüm insanlara eşit mesafede olmalıdır.
4. Gazeteciler; toplumsal barışa zarar verecek nefret içeren ya da toplulukları galeyana getirecek ifadelerden kaçınmalıdır.
5. Gazeteciler; kişilerin insani ve özlük haklarına saygılı ve saldırgan olmayan tavırlar içinde bulunmalıdır.
6. Gazeteciler; barış karşıtı ya da kavga ve savaşı özendiren destekleyen nitelikte yayınlar yapmamalıdır.
7. Gazeteciler, haberin kaynağının doğru ve güvenilir olmasına dikkat etmeli kaynağını bilmediği ve güvenilirliğini sorgulamadığı haberleri yayınlamaktan kaçınmalıdır.
8. Gazeteciler; bilgileri saklama, yokmuş gibi davranma ya da var olan bilgi kaynakları üzerinde değişiklik yapma gibi kötü davranışlardan kaçınmalıdır.

9. Gazeteciler; kamuyu aydınlatma amacı dışında ve ortada haber değeri taşıyan bir konu olmasının dışında kişilerin özel hayatlarının taciz edemez.
10. Gazeteciler, habere konu olan olaylarla ilgili yanlışlıklar ve hataların olması durumunda kısa sürede düzeltme ya da özür bildirimini yapmaları gerekmektedir.
11. Gazeteciler haber yaptıkları kişilerin cevap vermesine ya da ilgili konuda açıklama yapmasına izin vermek durumundadır.
12. Gazeteciler, habere ulaşma sırasında gazeteci kimliği dışında sahte hesaplarla ya da gerçek olmayan kimliklerle bilgi toplayamaz.
13. Gazeteciler, mesleğini yaptığı sırada elde ettiği bilgileri başka kişilerinin çıkarları doğrultusunda kendisine menfaat sağlayacak şekilde saklayamaz ya da bu bilgileri ücret karşılığı başkalarına satamaz.
14. Gazeteciler; amacı tanıtım ya da pazarlama olan faaliyetlerle ilişkili hareket edemez, tarafsız bilgi akışı sağlama görevini ihlal edemez.
15. Gazeteciler edindiği bilgileri kendisine çıkar sağlamak amacıyla kullanamaz.
16. Gazeteciler, kamuoyunu aydınlatma, doğru bilgi akışı sağlama ve bağımsızlık ilkelerinden taviz veremez.
17. Gazeteciler, olaylardan zarar gören, kendini ifade edemeyen, imkânları yeterli olmayan ve sesini duyuramayanın sesi olmak durumundadır.

2.10. Gazetecinin Hakları

Söz konusu Bildirge'de gazetecinin hakları şöyledir:

1. Gazeteciler; haber değeri taşıyan tüm konu ve olaylarla ilgili istedikleri bilgi ve belgelere ulaşma ve araştırmaya yönelik çalışmalar yapabilirler.
2. Gazeteciler; kişisel ve mesleki doğrularına ters düşecek bir görüşü ya da bir konuyu savunma ya da destekleme konusunda baskıya zorlanamazlar.
3. Gazeteciler; çalıştıkları kurumun yönetim ilkelerinden ve işleyişinden haberdar olmak durumundadırlar.
4. Gazeteciler; ekonomik olarak kendilerini güvenceye alan bir ücretle çalışmalıdır. Gazeteci örgütlenme hakkına sahiptir.

5. Gazeteciler; hukuka aykırı bir durum olmaksızın haber kaynaklarını açıklama ya da bilgi ve belgelerini yayınlamak zorunda değildir.

2.11. Gazetecinin Sorumluluğu

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde gazetecinin sorumluluğu şu şekilde ifade edilmiştir:

Gazeteci; doğruluk ve dürüstlük ilkelerine sadık kalarak, her türlü baskı ve zorlamaların karşısında durarak, tarafsız ve güvenilir bilgi akışının sağlanmasında kamuoyuna karşı sorumludur. Gazeteci, önce halka ve gerçeğe karşı sorumludur. Bu sorumluluk kamu otoriteleri ve işverenine olan sorumluluklarından önce gelir. Bilgi ve haber ile özgür düşünce, herhangi bir ticari mal ve hizmetten farklı olarak toplumsal nitelik taşır. Gazeteci, ilettiği haber ve bilginin sorumluluğunu üstlenir. Gazetecinin özgürlüğünün içeriğini ve sınırlarını, öncelikle sorumlulukları ile meslek ilkeleri belirler.

2.12. Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde sunulan insan hakları odaklı habercilik ve gazetecinin davranışına yönelik kurallar ise şöyledir:

Haber-Yorum: Haberlerin aktarılmasında kendi şahsi yorumları ile haberin özü arasındaki ayrımın net ve anlaşılır olması gerekmektedir.

Fotoğraf - Görüntü: Haberde kullanılan fotoğrafların ya da görsellerin gerçek, haberle ilişkili ve güncel olduğundan emin olunması gerekmektedir.

Haber - İlan (Reklam): Haberlerin yayınlanmasında ya da yorumlanmasında kişilere çıkar sağlayacak şekilde reklam içermemesine özen gösterilmelidir.

Yargı: Hukuki süreç devam ederken kişiler ya da olaylar hakkında yapılacak haberlerde, yargıyı ya da tarafları etkileyecek söylemlerden ya da kamuoyunu harekete geçirecek yanlış ifadelerden kaçınmalıdır.

Çocuk: Konusu ya da mağduru çocuk olan her türlü haber ve bilgi paylaşımlarında gerekli hassasiyetin gösterilmesi, kimliğinin ve görüntülerinin saklı tutulması gerekmektedir.

Cinsel saldırılar: Her türlü taciz ve istismar haberlerinin paylaşımında mağdurların kimlik, görüntü ya da fotoğraflarının paylaşımında hassasiyet gösterilmelidir.

Kimlik veya özel durum: Kişilerin sosyal ya da demografik özellikleri, bedensel ve ruh sağlığı ile ait oldukları kültürlere göre ayrıştırılarak söz konusu habere konu olan kişinin bu özelliklerine anılması ya da halkın bu özelliklere göre belirli bir gruba karşı kışkırtılmasından kaçınılmalıdır.

Sağlık: Sağlığa ilişkin haber paylaşımlarında bilimsel kanıtlara dayalı olmayan kamuoyunu yanlış bilgilendirecek haberlerden kaçınılmalı, sonuçları kesin olmayan tıbbi tedaviler önerilmemelidir.

Hediye: Tarafsızlığını etkileyecek hediyelerden ve parasal çıkar ve yardımlardan kaçınılmalıdır.

Müessese Çıkarı: Gazetecilerin öncelikli sorumlulukları tarafsız ve kamuoyunun çıkarlarını korumaya yönelik doğru ve güvenilir olmaktır. Bu nedenle söz konusu haber paylaşımının çalıştığı kurum tarafından engellenmesi ya da çıkarlarına ters düşmesi halinde dahi önceliklerinden vazgeçmemelidir.

Özeleştir: Gazetecilerin gerektiği hallerde hatalarını düzeltmek amacıyla bilgi paylaşımı yapmaları haberle ilgili yeni bir gelişme olduğunda düzeltmeleri bildirmeleri gerekmektedir.

Taraf olma: Gazetecilerin ya da çalıştıkları kurumun haberin bir tarafı olması durumunda konuyla ilgili gerekli açıklama ve bilgi paylaşımlarının doğru bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Özel hayat: Öncelik kamuoyunun yararına hareket etmek olup bazı hallerde özel hayatın gizli kalması kuralı aşılabilmektedir:

- Habere konu tarafın önemli bir suça karışmış olması
- Toplumsal açıdan önemli bir konuda yapılacak araştırmalar
- Toplumdaki güvenlikle ilgili haberler
- Kamuoyunu yanıltıcı ya da kandırmaya yönelik söylemlere karşı yapılan haberler

Sayılan hallerin gerçekleşmesi durumunda da öncelik yine haber ile özel hayatı paylaşılan kişi arasında doğrudan bir ilişki olması kuralıdır.

Bilgi-Belge: Kişilerin izni olmaksızın bilgi, belge ya da görüntülerinin alınmaması kamuoyunun yararına olması halinde de bu yöntemlerin kullanılmasında başka yol olmadığının açıklanması gerekmektedir.

Haber için para: Gazetecilerin habere ulaşmak ya da bilgi sağlamak amacıyla kişi ya da kuruluşlara para vermesi ya da para karşılığı işbirliği yapması uygun değildir.

Sarsıcı durumlarda: Kişisel ya da toplumsal felaket ya da acılara ilişkin haberlerde önceliğin insan bilinci olduğu unutulmamalıdır.

Suçlu yakınları: Gazeteciler, suça karışmış ya da hakkında suçlama bulunan kişilerin yakınlarını ifşa etmemeli gerekmedikçe bilgi ve görüntülerini paylaşmamalıdır.

İntihar olayları: İntiharlara ilişkin haberlerde, bilgi ve görüntü paylaşımları kişilerin haklarına saygı gösterecek şekilde uygun biçimde yayınlanmalıdır.

Ekonomik, mali bilgi: Ekonomik açıdan edindikleri bilgileri kendi şahsi çıkarları doğrultusunda kullanmamalı, gerçekliğinden emin olmadığı ekonomik tavsiye ve bilgileri kamuoyu ile paylaşmamalıdır.

Ambargo, Önceden görme - Off the record: Gazetecilerin, haber kaynaklarının dışarıdan sağlanması durumunda söz konusu haber kaynağının yayın ile ilgili belirlemiş olduğu yayın tarihi, kullanılacak görseller ve kimliğin gizliliği gibi kurallara uyması gerekmektedir.

Rekabet: Gazeteciler, farklı kurumlarda çalışan meslektaşlarına maddi ve ya da mesleki açıdan zarar verecek davranışlardan kaçınmalıdır.

Kaynak gösterme: Gazeteciler, habere konu olan bilgi kaynaklarını başka bir kuruma ait olsa dahi açıklamak durumundadır.

Gazeteci olmayanlar: Gazeteci olmamakla birlikte gazetecilik alanlarında hizmet sunan kişilerin gerçek meslekleri ve görevleri belirtilmelidir.

Özdeşleşme: Gazetecilerin, çalışma alanları farklı olsa da önceliklerinin gazetecilik olduğunu ve herhangi bir kurum ya da kuruluşun yandaşı gibi davranmaması gerekmektedir.

2.13. Basın Meslek İlkeleri

Belsey ve Chadwick'e (1998) göre, geleneksel olarak meslekler, en açık örneklerini hukuk ve tıp alanlarında gördüğümüz gibi, bireysel uygulayıcı ile bireysel müşteri arasındaki güven ilişkisiyle tanımlanır. Burada kamu yararı, birebir ilişkinin bir yan ürünü olarak söz konusudur. Gazetecinin belirli bireylere karşı, haber kaynağının gizliliğini korumak ya da haberlerde adı geçen kişilerin özel yaşamlarına saygı duymak gibi görevleri böyle bir ilişkiyle kesinlikle çok yakından ilgili olsa da, gazeteciliğin bu anlamda birebir ilişkiye dayanan bir meslek olmadığı açıktır. Gerçi demokrasinin gelişmesi, gazetecilik etiğinin bir parçası olarak kabul ediliyorsa da, gazetecilik belirli bireylere borçlu olunan bir görev değildir.

Genel hatlarıyla Basın Meslek İlkeleri şu şekildedir:

- 1) Yapılan haber ve bilgi paylaşımlarında kişilerin bedensel, cinsel, sosyal ya da kültürel farklılıkları nedeniyle aşağılanması ya da dışlanması söz konusu olmaz.
- 2) Temel hak ve özgürlükler ile vicdani ve ahlaki açıdan kişilere zarar verici haberler yapılamaz.
- 3) Kamuoyunun çıkarları doğrultusunda hareket ederek şahsi çıkar sağlamaya yönelik hareket edilemez.

- 4) 4)Habere konu kişilerle ilgili yapılan eleştiriler ölçülü ve doğru bilgi verecek nitelikte olmalıdır.
- 5) Kişilere ait özel hayata saygı kuralı korunmalıdır.
- 6) Haberlerin yeterli araştırma ve doğruluğundan emin olunması halinde yayınlanması gerekmektedir.
- 7) Haber kaynağının ya da kaynaklardan elde edilen bilgilerin gizlilik koşulu olması durumunda yayınlanmaması gerekmektedir.
- 8) Başka bir kuruma ait bilgi ya da haberin yayınlanmasından önce haksız yere elde edilip kendi haberi gibi sunulması ya da kaynak belirtilmeden kullanılmasıdır doğru bir davranış değildir.
- 9) Hukuki açıdan yargı süreci devam ederken kimse suçlu olarak ilan edilmemelidir.
- 10) Yasalar tarafında suç kabul edilen olaylara karışan kişiler doğruluğuna yeterli kanıt olmadıkça suçlu olarak ilan edilemez.
- 11) Gazeteciler, haber kaynaklarını toplumu etkileyen önemli bir durumun söz konusu olması dışında gizleme hakkına sahiptir.
- 12) azeteciler görevleri sırasında mesleki etik kurallarına uymak durumundadır.
- 13) Kavga ve kamuoyunda şiddeti özendirici nitelikte haber yapılmasından kaçınılmalıdır.
- 14) Haberlerin amaçları dışında reklama yönelik ifadeler kullanmasından kaçınılmalıdır.
- 15) Yayınlanması için belirli bir tarih öngörülen haberler belirtilen tarihte yayına verilir.
- 16) Haber ile hatalı ya da eksik verilen bilgiler ile ilgili düzeltmeler yapılmalıdır.

Gazeteler dışında kalan diğer medya kuruluşlarını da kapsayacak şekilde hazırlanan yayıncılıkla ilgili etik ilkeler ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- Kişilerin kişilik ve insani haklarına karşı saygılı davranmak,
- Kendini ifade etme ve doğru bilgiye ulaşma hakları doğrultusunda kişilerin doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmalarını sağlamak,
- Yayıncılık ile ilgili yetkilerini kendi çıkarlarına katkı sağlayacak şekilde yanlış olarak kullanmamak,

- Kişiler arası eşitlik kültürel renklilik esaslarına dikkat etmek,
- Kişileri, dini, dili, ırkı ya da cinsiyeti gibi ayırıştırıcı sınıflara tabi tutmamak,
- Kişiler ya da kurumlar tarafından yapılacak düzeltme cevaplarına ve açıklamalara saygılı davranmak,
- Toplumsal olaylarda sağduyu ve sakin bir duruş sergilemek, kışkırtıcı davranışlardan kaçınmak,
- Şiddet içerikli yayınlarla halka bunu normalleştirmekten kaçınmak,
- Kişilerin özel hayatlarına ve gizliliklerine saygı göstermek,
- Kadınlarla ilgili olaylarda hassasiyet göstermek,
- Çocuklar açısından uygun olmayan içerikleri belirlemek,
- Kamuoyunun düşünce, istek ve beğenilerini dikkate almak.

2.14. Türkiye’de Haber Kararını Etkileyen Genel Hukuki Durum

Ülkemizde 1982 Anayasasının 26’ıncı maddesi ile düzenlenmiş olan ifade özgürlüğünün bir uzantısı olarak düşünceyi açıklama ve kamuoyunun bilgilendirilmesi yasal özgürlükler kapsamındadır.

Bu hükme göre, düşünceyi açıklama özgürlüğünün ve dolayısıyla basın özgürlüğünün sınırları; “milli güvenlik”, “kamu düzeni”, “kamu güvenliği”, “Cumhuriyetin temel nitelikleri”, “devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün korunması”, “suçların önlenmesi”, “suçluların cezalandırılması”, “devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması”, “başkalarının şöhret ve haklarının korunması”, “kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması”, “yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi” olarak sayılmıştır.

Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün koordinasyonunda basın meslek örgütleri, akademisyenler, basın mensupları ve hukukçular tarafından ortaklaşa hazırlanan ve 26 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu bu alanı düzenlemektedir. Kanunun, eski 5680 sayılı yasadan farklı olarak, Avrupa hukuku ve İnsan Hakları Mahkemesi kararları gözetilerek hazırlanmış ve muktesebata uyum çalışmaları ile şekillenmiş olduğu görülür (Ulusoy ve Kihir, 2004). Kanunun gerekçesine de baktığımızda bu açıkça

belirtilmiştir. Örneğin AİHM'nin bir ilke kararı olarak ifade özgürlüğüne ilişkin çoğu kararında karşımıza çıkan; “çoğulcu, özgürlükçü, hoşgörülü, demokratik toplumlarda, düşünceyi açıklama özgürlüğü, yalnızca genel kabul gören ve zararsız yahut önemsiz addedilen düşünceler yönünden değil, aynı zamanda halkın bir kısmı tarafından benimsenmeyen kural dışı, hatta endişe verici düşünceler için de geçerli olmalıdır” ifadeleri 5187 sayılı Kanunun genel gerekçesinde de yer almaktadır.

Bu özgürlüğün sınırlarında belirleyici olan unsurlar ise toplumsal güvenliği tehdit edici, cumhuriyetin temel ilkelerine aykırılık, suça teşvik, kişilik hakları ve temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması şeklindedir.

Yine uygulamada olan Basın Kanunu ile de bu kapsam ve sınırlılıklar açıkça ifade edilmiştir (Ulusoy ve Kihir, 2004). Kanunda yer alan “basın özgürdür” ifadesi ile bu özgürlüğün ancak demokrasiye, toplumsal kural ve düzene, kişilerin haklarına ve güvenliğine uygun olarak kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Haber Kaynağı: Basın Kanunu 12, 13, 14, 18, 19, 20 ve 22'nci maddeleri uyarınca basın organlarının habere ulaşmak için gerekli koşulların sağlanmasında hangi kurallara uyması gerektiği, hangi yöntemleri kullanması gerektiği açıklanmıştır.

Hukuki Sorumluluk: Kanun'un 13. Maddesi basılı yayınlar aracılığıyla doğan zararla ilgili olarak yayını yapan kuruluş ile yayın sahibinin birlikte ortaklaşa sorumlu olduklarını ifade etmektedir.

Düzeltilme ve Cevabın Yayınlanmaması: 18. Madde de ise düzeltmeye konu açıklamaların yapılmaması ya da mevcut düzeltmelerin yayınlanmaması durumunda uygulanacak cezai yükümlülükleri açıklamaktadır.

Yargıyı Etkileme:19. madde yargısal süreci devam eden bir konu ile ilgili olarak hüküm olmaksızın olumlu ya da olumsuz yönde halkı yanıltıcı bilgi verilmesi ve yargı sürecini etkileyecek nitelikte açıklama yapılması durumunda uygulanacak cezaları açıklamaktadır.

Cinsel Saldırı, Cinayet ve İntihara Özendirme: 20. Madde cinsel istismar ya da taciz olayları ile ilgili haberlerde sınırların aşılması, kişilerin rencide edilmesi ya da suç unsuru oluşturacak şekilde halkı teşvik edici yayınların yapılması durumunda uygulanacak cezaları açıklamaktadır.

Bir haberin yayınlanmasına karar verilirken bu kanunların dikkate alınması gerekmektedir. Ancak bazı durumlarda kanun maddelerinin yorumlanmasında da farklılıklar doğabilmektedir.

Bu nedenle haberin yapılmasına karar verme sürecinde öncelikle hukuka ve insan haklarına uygunluğunun ön planda tutulması ve etik değerlere uygun olarak karar verilmesi gerekmektedir.

2.15. Gazetecinin Mesleki Kimliği

Türk Dil Kurumu tarafından, “Meslek, belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş, uğraş; bir kimsenin geçimini sağlamak için sürekli yaptığı; bilgi, eğitim veya yaratıcı güç gerektiren etkinlik.” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018).

Gazeteciliğin kökeni ile mesleki bir etkinlik olarak ortaya çıkışı arasında bir ilişki kurulması halinde gazeteciliğin temel ya da yan bir meslek olmasına ilişkin tartışmalar yapılmaktadır(Alver,2007:10).

Bir işin meslek sayılabilmesi için konulan nitelikler tam olarak sahip olunmasa da gazetecilik, dünyada ve Türkiye’de “meslek” olarak anılmaktadır. John L. Hulteng’e göre gazeteciliği bilinçli olarak “meslek” olarak tanımlayanlar, gazeteciliğe özgü bilgi birikimini ve eğitim kurumlarını, etik kodları, meslek örgütlerini ve gazeteciliğin toplum açısından taşıdığı önemi vurgularken, başka kanıtlar olarak da, hemen her toplumda giderek sayıları artan gazetecileri ve onların çalışma koşullarına ilişkin düzenlemeleri göstermektedirler. (Akt: Altun, 1995 :13-14).

Gazeteci tanımlamalarında dile getirilen “yazılı sözleşme” yapma zorunluluğu ve “geçimini bu işten sağlamak”, Türkiye’de pek de geçerli bir durum değildir. Yazılı sözleşmesi bulunmadığı halde geçimini bu işten sağlayanlar vardır. Kimlik olarak devletin verdiği basın kartını taşıma yeterliğine sahip de değildirler. Öte yandan, gazetecilik yaparken geçimini başka işlersen sağlayan, ancak basın kartı taşıyanlar olduğu gibi, hiç gazetecilik yapmadığı halde gazeteci kimliği taşıyıp, sağlanan bütün haklardan yararlananlar bulunmaktadır.

“Gazetecilik Mesleği” kitabının yazarı John Hohenberg de gazetecilerin niteliklerini şöyle sıralıyor: “Eğitim ve kabiliyet sahibi olmak, doğrudan asla ayrılmamak, bıkmadan usanmadan gazeteleri okumak, daima hareket halinde olmak, doğru soru sormasını bilmek, haber kaynaklarını bulup korumak ve güven verme.” (Hohenberg,1963,19).

Gazeteci uzun süre şarlatan kategorisine konulmuştur. Profesyonelleşme ile birlikte gazeteci, enformasyon toplamak, onu doğrulamak ve topladığı bilgiyi hitap ettiği topluma göre işlemek, yani anlaşılır ve yararlı kılmakla yükümlüdür. Gazetecinin yaptığı bu zor görev birçok özellik gerektirir: sürekli canlı tutulan bir merak, genel kültür, eleştirel bir anlama yetisi, bağımsız düşünebilme ve tam bir dürüstlük. (Tatlıpınar,1992:295.)

2.16. Gazetecinin Kimliğini Oluşturan Unsurlara Genel Bir Bakış

Gazetecilik meslek ilkeleri, etik değerleri, gazetecinin sorumlulukları, hakları, görevlerinin neler olduğu ve gazetecinin asli görevi olan hedef kitleye sunduğu haber hizmetinde gözetmesi gereken haber değerleri gazeteci kimliğini; bu ilke, sorumluluk ve değerlere bağlılıkları ise gazeteci kimliğinin algısını oluşturan unsurlar olarak belirlenebilir.

Çalışmanın kavramsal çerçevesinde anlatılan ve gazeteci kimliğinin temelini oluşturan bu unsurlara genel olarak bakıldığında;

Gazeteci; bağımsız, halkın denetçisi, güvenilir, dürüst, kişi hak ve özgürlüklerine saygılı, eşit, tarafsız, toplumun değerlerini ayırtırmadan, çıkarlarına

göre hareket etmeden, araştırıp ve belgeleyerek, haber değerlerini oluşturan gerçeklik, ilginçlik, önemlilik, yenilik, anlaşılabilirlik öğelerine ve haberde olması gereken 5N1K unsurlarına uygun olarak bilgi akışını sağlayan ve asıl işi bu olan kimsedir.

Genel olarak tanımda ifade edilmeye çalışılan bu ilke ve değerlere uymak veya bunlardan sapmak gazeteci kimliğinin algısını da olumlu veya olumsuz şekilde belirlemektedir.

Türkiye'deki gazeteci/gazetecilik dikkate alındığında bu ilke ve değerlerin ihlali daha çok siyasi konularda ve yine siyasetin belirlediği dolaylı konularda gündeme geldiği görülmektedir. Bu durumda gazeteci; medya içerisinde meslektaşlarından, hedef kitle ve sorumlu olduğu okuyucu-kamu tarafından ve haber kaynağı olarak siyasi aktörler tarafından eleştiriler alır hale gelmiştir.

3. TÜRKİYE’DE SİYASİ AKTÖRLERİN GAZETECİ KİMLİĞİ ALGISI ÜZERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN SAHA ARAŞTIRMASI VE BULGULARI

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

Metodoloji başlığı altında Türkiye’de siyasi aktörlerin gazeteci kimliğini nasıl algıladıklarını ortaya koymak için örneklem seçimi, veri toplama araçları, verilerin analizi ve kullanılan testler ile araştırma sorularına ilişkin ayrıntılı değerlendirmelere yer verilecektir.

3.1.1. Araştırmanın Uygulanması ve Evreni

Araştırmanın evreni Türkiye Büyük Millet Meclisi 24. Dönem Milletvekilleri'dir. Çalışmada siyasi aktör olarak milletvekillerinin seçilmesinin nedeni; gazetecilerin haberlerinde ön sıralarda yer almaları, temel haber kaynaklarından biri olarak çalışma, faaliyet ve görüşlerini basının temel elemanı gazeteciler aracılığı ile topluma ulaştırmaları, aynı zamanda gazetecilerin diğer haber kaynaklarından farklı olarak mesleki haklarını kanunlarla düzenleyici merci olmasıdır.

Çizelge 3.1.TBMM’de 24. Dönem Milletvekillerinin siyasi partilere göre dağılımı

Siyasi Partinin Adı	Erkek	Kadın	Toplam Üye Sayısı
Adalet ve Kalkınma Partisi	280	46	326
Cumhuriyet Halk Partisi	116	19	135
Milliyetçi Hareket Partisi	49	3	52
Barış ve Demokrasi Partisi	20	9	29
Katılımcı Demokrasi Partisi	1	-	1
Bağımsız Milletvekili	4	2	6
Toplam	470	79	549

(Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2012:XVIII-XXI)

TBMM’de 24.Dönem Milletvekillerinin Yükseköğretimin İletişim Alanlarından Mezun olan ile kendisini mesleki tanımında ‘Gazeteci’ olarak tanımlayan siyasilerin sayısal dağılımı şöyledir: İletişim/İletişim Bilimleri Fakültesi 6, Basın Yayın Yüksek Okulu 2, Gazeteci 10, Gazeteci/İletişimci 1, Gazeteci İletişimci Yazar 7. (TBMM, 2012:XVIII-XXI)

Diğer yandan araştırmaya başlanılan dönemde TBMM'nin yoğun gündemi, milletvekillerinin seçim bölgelerinde olmaları gibi nedenlerle anket uygulama süreci uzamış ancak tüm anketlerin siyasiler ile bire bir görüşme ile uygulanması sayesinde çalışmanın yorumlanma kısmında büyük katkı sağlamıştır.

Ayrıca 24. Dönem Milletvekilleri ile günümüzdeki süreçte siyasi partilere göre milletvekillerinin dağılımında iktidar partisi ve ana muhalefet partisi değişmemiş, muhalefet partilerinde ise Milliyetçi Hareket Partisi, Barış ve Demokrasi Partisi (Günümüzde, 27. Dönemde Halkların Demokratik Partisi olarak TBMM'de yerini almıştır), dışında yeni kurulan siyasi parti olan İyi Parti(39) ile temsil oranları çok düşük olan Saadet Partisi(2), Türkiye İşçi Partisi(2), Demokrat Parti(1), Büyük Birlik Partisi(1) ve Bağımsız milletvekilleri(3) 27. Dönemde TBMM'de yerini almıştır. 27. Dönemde TBMM'de toplamda 590 milletvekili vardır. (TBMM, 2014).

Öte yandan 24. Dönemde araştırmaya katılan çoğu milletvekilin TBMM'de halihazırda bulunması da çalışmanın güncelliğini kuvvetlendiren etkenlerdendir.

3.1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın başlangıcında ilk olarak konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve gazeteci, gazetecilik, haber, medya ve siyaset üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Konuyla ilgili gazetecilik üzerine yapılmış olan araştırmalardan, gazetecilik meslek ilkelerinden ve haber değer unsurlarından yola çıkarak bu ilkeleri ve gazetecilerin özellikleri, çeşitli ifadelerle anket formuna yerleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan milletvekillerine Türkiye'deki gazetecileri nasıl algıladıklarını, gazetecilere güven düzeyleri ve haberleri en çok hangi kitle iletişim aracıyla takip ettiklerini belirlemek amacıyla 56 ifadeden oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. Araştırmada katılımcıların gazeteci kimliğini tanımlarken bu kimlikte hangi öğeleri-ilkelerle dikkat ettikleri ve ön plana çıkardıklarını belirlemek amacıyla 5'li likert tipi soru kullanılmıştır. Likert ölçeğinde düzenli bir şekilde azalma ve artma görülmektedir. Aralarındaki mesafe eşittir.

Ankette siyasi aktör olarak milletvekillerinin, haberler için en sık hangi kitle iletişim aracını kullandıklarını ve bu araçlar içinde güven düzeyini ölçmek için (1)

ile (5) arasındaki tablo işaretleme yöntemi kullanılmıştır. En düşük seviye (1) olarak belirlenirken en yüksek seviye (5) olarak belirlenmiştir.

Anket formunda gazeteci kimliğinin nasıl tanımlandığını, algılandığını belirlemek amacıyla 47 ifadeden oluşan asıl bölümde katılımcılara “Türkiye’deki gazetecileri dikkate alarak işaretlemeleri” kaydıyla “HİÇ KATILMIYORUM, KATILMIYORUM, FİKRİM YOK, KATILIYORUM, KESİNLİKLE KATILIYORUM” şeklinde 5’li Likert ölçeğinde ‘HİÇ KATILMIYORUM’ (1) ve ‘KESİNLİKLE KATILIMYORUM’ (5) olarak belirtilmiştir.

Araştırmanın sonucunu ortaya koyacak varsayımlar için belirlenen ifadelerin bazıları ters ifadelerden oluşturulmuş, böylece araştırmaya katılanların verdiği cevapların kendi içinde tutarlılığı test edilmiştir.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin kendi ifadelerini sınırlandırmamak ve gazetecilerden beklentilerini de tespit edebilmek amacıyla isteğe bağlı olarak “Gazeteciler hakkındaki düşüncenizi veya gazetecilerden beklentilerinizi kısaca yazabilirsiniz. (Veya gazeteci denildiğinde aklınıza gelen ilk sözcüğü)” ifadesi ile açık uçlu bir soru da sorulmuştur.

Anket formunun son bölümü ise araştırmaya katılan milletvekillerinin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyacak açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur.

Araştırma sahada uygulanmadan önce tez danışmanı ile yüzey geçerliliği için incelenmiş öneriler doğrultusunda çeşitli düzenlemeler yapılmış ve son kontroller yapıldıktan sonra anket formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

3.1.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Anket araştırması katılımcılarla yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 15 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilere ilişkin frekans ve yüzdesel gösterimlerin yanında değişkenler arasındaki bağımlılığa Ki-Kare analizi ile bakılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak

0,05 kullanılmış olup, $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı bağımlılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı bağımlılığın olmadığı belirtilmiştir.

Çalışma içerisinde ölçekte tutumun yönü ve şiddeti ölçülmüştür. Bazı sorularda tutumun yönünün daha ağırlıklı olması ve tutum şiddeti basamaklarının dengeli dağılması nedeniyle sadece tutumun yönünü gösteren şiddet basamaklarını içeren 3'lü frekans tabloları şeklinde sunulmuştur.

3.1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmada araştırmanın ana konusu siyasi aktörlerin gözüyle 'gazeteci kimdir?' sorusuna cevap aranacaktır.

Varsayımlar

1. Siyasi aktörler Türkiye'de gazetecilerin mesleki ilkelerine bağlı olmadıklarını düşündükleri varsayılmaktadır.
2. Siyasi aktörler gazetecilere güvenmedikleri varsayılmaktadır.
3. Siyasi aktörlerin gazetecilerin tarafsız olmadıklarını düşündükleri varsayılmaktadır.
4. Siyasi aktörlerin ait oldukları parti ile gazeteci kimliği algısı arasında bir ilişki olduğu varsayılmaktadır.
5. İktidar ile muhalefet ilişkisi, gazetelerin haberlerine yansımakta bu da siyasi aktörlerin gazeteci kimliği algısını etkilediği varsayılmaktadır.
6. Siyasi aktörler gazetecilere güvenmeseler de gazetecilerin halkın denetim işlevini yerine getirdiğini düşündükleri varsayılmaktadır.

3.2. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya katılan milletvekilinden elde edilen bulgular tek tek değerlendirilerek yorumlanmıştır. Anket çalışmasına 549 milletvekilinden 130'u katılmıştır. Araştırma evreni hakkında bilgilerle başlayan bu bölümde milletvekillerinin haber araçlarından en çok hangisini kullandıkları, bu araçlara güven düzeyleri ile milletvekillerinin gözünden gazeteci kimliği algısını görmeye

çalıştığımız varsayımlarımızın sınındığı ifadelerin bulguları ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

Araştırmanın evrenini oluşturan milletvekillerinin belli gün ve saatlerde meclis genel kuruluna katılmaları, parti içi görevleri, seçim bölgelerindeki çalışmaları nedeniyle Ankara dışında olmaları, sıklıkla ziyaretçilerini ağırlamaları gibi yoğun çalışma tempoları nedeniyle, her dönem kolaylıkla anket çalışmasına katılamayacakları göz önünde bulundurularak gazeteci kimliğini doğrudan etkilemeyen ancak araştırmaya ve okuyucuya katkı sağlayacağı tahmin edilen, 'yurt dışındaki gazete ve gazeteciler ile seçim bölgelerindeki yerel basını takip etme' düzeyleri de ölçülmüştür.

Ankette yer alan, 'gazetecilerle ilgili düşünceleri ve beklentilerinin' açık uçlu olarak sorulduğu bölümü araştırmaya katılan 130 milletvekilinden 56'sı yanıtlamıştır. Bu sayı ölçme kriterleri açısından yeterli olmasa da verilen cevapların kendi ifadeleri olmaları gazeteci algılarını ve gazetecilerden beklentilerini doğrudan ifade etmeleri bakımından önemli olduğu için sonuç bölümünde değerlendirilmiş, tüm cevaplar ise EK – 2 olarak sunulmuştur.

3.2.1. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Bazı Özellikleri

Siyasi Aktörlerin Gazeteci Kimliği Algısı 24. Dönem Milletvekilleri Üzerine Bir Araştırma isimli çalışmaya 130 milletvekili katılmıştır. Araştırmaya katılan milletvekillerinin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, seçim bölgeleri, aşağıda sayısal değer ve grafik olarak verilmiştir.

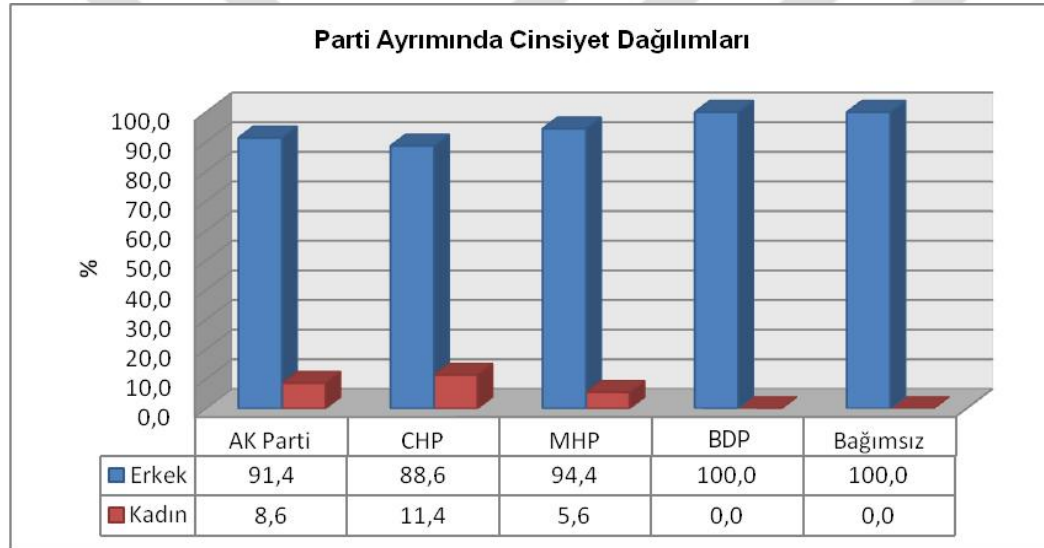
3.2.1.1. Siyasi partilere göre cinsiyet dağılımı

Araştırmaya katılan toplam 130 milletvekilinin % 91,5'i erkek, % 8,5'i kadındır. Araştırmaya katılan milletvekillerinin mensup oldukları siyasi parti dağılımına bakıldığında; AK Parti'den milletvekili olduğunu belirtenlerin % 91,4'ü erkek % 8,6'sı kadın, CHP'den milletvekili olduğunu belirtenlerin % 88,6'sı erkek % 11,4'ü kadın, MHP'den milletvekili olduğunu belirtenlerin % 94,4'ü erkek % 5,6'sı kadın, BDP' den ve bağımsız milletvekili olduğunu belirtenlerin ise hepsi erkeklerden oluşmaktadır.

Çizelge 3.2. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve cinsiyetlerine göre dağılımı

	Siyasi Partiler											
	AK Parti		CHP		MHP		BDP		Bağımsız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Erkek	53	91,4	39	88,6	17	94,4	5	100,0	5	100,0	119	91,5
Kadın	5	8,6	5	11,4	1	5,6	0	0,0	0	0,0	11	8,5
Toplam	58	100,0	44	100,0	18	100,0	5	100,0	5	100,0	130	100,0

Araştırmaya katılan milletvekillerinin mensup oldukları siyasi partilerine ve cinsiyetlerine göre dağılımı Şekil 3.1’de verilmiştir.

Şekil 3.1.Milletvekillerinin siyasi partilerine ve cinsiyetlerine göre dağılımı

Araştırmaya katılan milletvekillerinin çoğunluğunun erkeklerden oluşmasında TBMM’de cinsiyete göre sandalye dağılımında 549 milletvekilinden sadece 79’unun kadın olması etkilidir.

24. Dönemde Parlamentoda AK Parti’den 46, CHP’den 19, MHP’den 3, BDP destekli bağımsızlardan da 11 kadın milletvekilinin bulunduğu dikkate alındığında; araştırmaya katılan CHP’li kadın milletvekilleri sayısının, parlamentoda en fazla kadın üyesi bulunan Ak Parti ile aynı olması (5 kadın milletvekili) CHP’li kadın milletvekillerinin katılım oranına yansımıştır.

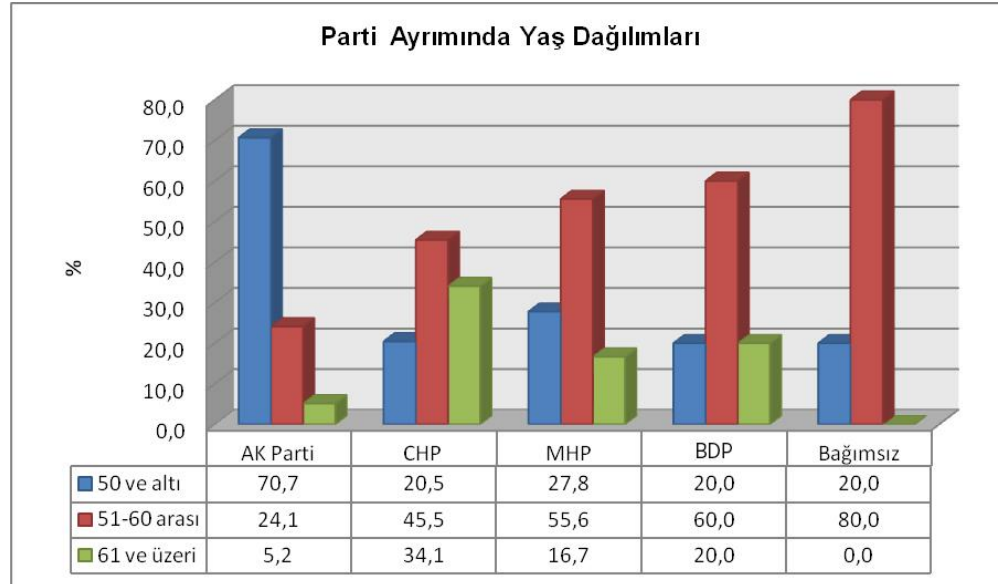
3.2.1.2. Siyasi partilere göre yaş aralıkları dağılımı

Araştırmaya katılan milletvekillerinin yaş dağılımları incelendiğinde; AK Partili milletvekillerinin % 70,7'si '50 ve altı' yaş grubunda iken; CHP'li milletvekillerinin % 45,5'i, MHP'li milletvekillerinin %55,6'sı BDP'li milletvekillerinin %60'ı ve bağımsız milletvekillerinin ise % 80'i '51 - 60 arası' yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.3. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve yaşlarına göre dağılımı

Yaş Grubu	Siyasi Partiler											
	AK Parti		CHP		MHP		BDP		Bağımsız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
50 ve altı	41	70,7	9	20,5	5	27,8	1	20,0	1	20,0	57	43,8
51-60 arası	14	24,1	20	45,5	10	55,6	3	60,0	4	80,0	51	39,2
61 ve üzeri	3	5,2	15	34,1	3	16,7	1	20,0	0	0,0	22	16,9
Toplam	58	100,0	44	100,0	18	100,0	5	100,0	5	100,0	130	100,0

Genel olarak incelendiğinde ise milletvekillerinin % 43,8'i '50 ve altı' yaş grubunda iken; ankete katılan milletvekillerinin 22'si, % 16,9 oranında '61 ve üzeri' yaş grubunda yer aldığı görülmüyor.

Şekil 3.2. Milletvekillerinin siyasi partilerine ve yaşlarına göre dağılımı

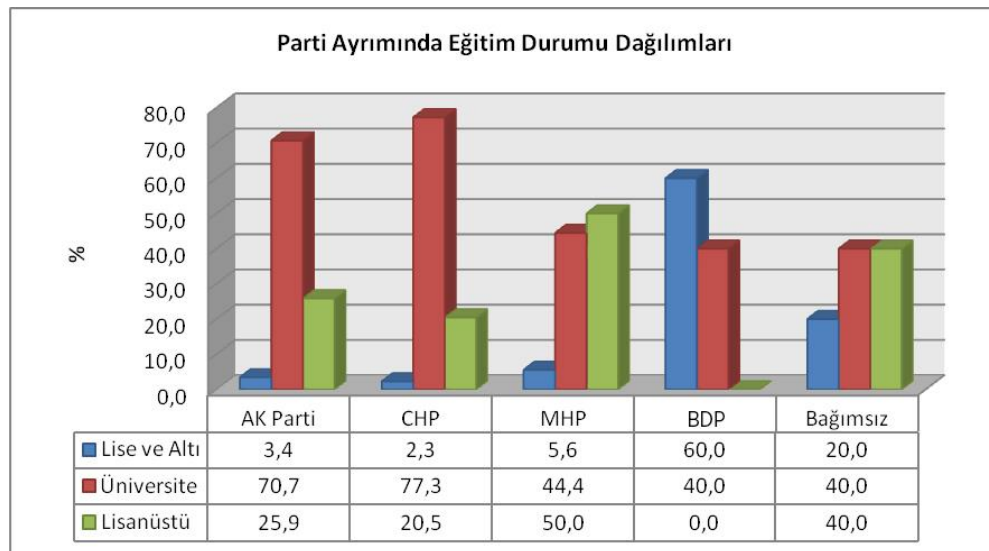
3.2.1.3. Siyasi partilere göre eğitim düzeyleri dağılımı

Araştırmaya katılan milletvekillerinin eğitim durumları incelendiğinde; AK Partili milletvekillerinin % 70,7'si, CHP'li milletvekillerin % 77,3'ü, BDP'li milletvekillerinin % 40'ı ve bağımsız milletvekillerinin % 40'ının 'üniversite mezunu' olduğu görülürken MHP'li milletvekillerinin % 50'sinin ise eğitim durumunun 'lisansüstü' olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.4. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve eğitim durumuna göre dağılımı

Eğitim Durumu	Siyasi Partiler											
	AK Parti		CHP		MHP		BDP		Bağımsız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
İlkokul	0	0,0	1	2,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,8
Lise	2	3,4	0	0,0	1	5,6	3	60,0	1	20,0	7	5,4
Üniversite	41	70,7	34	77,3	8	44,4	2	40,0	2	40,0	87	66,9
Lisansüstü	15	25,9	9	20,5	9	50,0	0	0,0	2	40,0	35	26,9
Toplam	58	100,0	44	100,0	18	100,0	5	100,0	5	100,0	130	100,0

Genel olarak incelendiğinde Araştırmaya katılan milletvekillerinin en yüksek oranda (%66,9) 'üniversite mezunu' oldukları görülürken; % 26,9 oranında 'lisansüstü' ve % 5,4 oranında ise 'lise mezunu' oldukları görülmektedir. Diğer bir ifade ile araştırmaya katılanların çoğu üniversite mezunlarından oluşurken; ikinci sırada lisansüstü öğrenim görenler yer almıştır.

Şekil 3.3. Milletvekillerinin siyasi partilerine ve eğitim durumlarına göre dağılımı

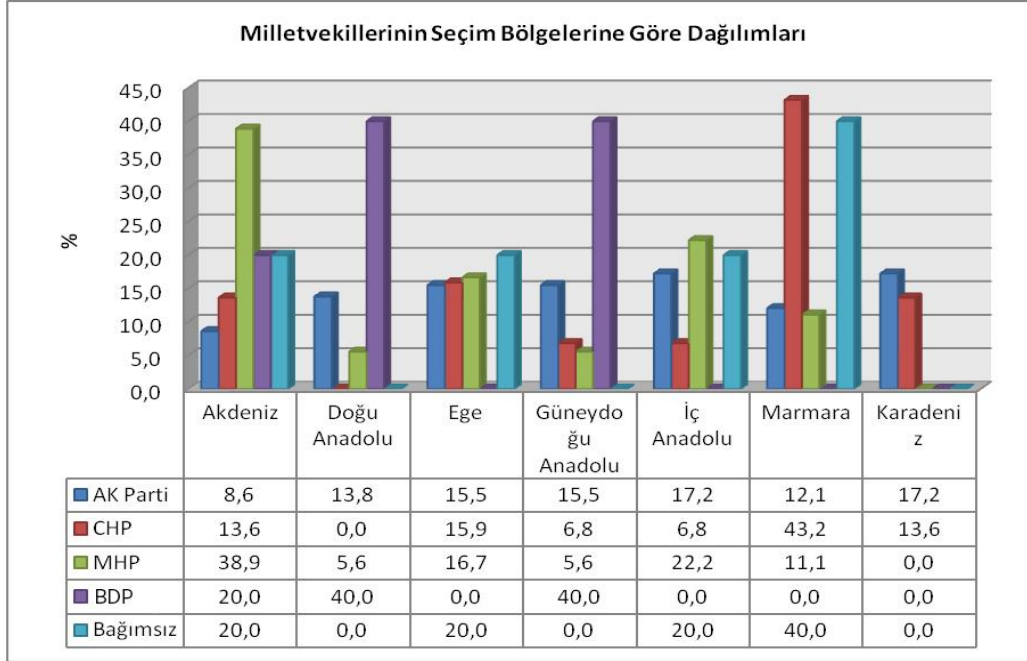
3.2.1.4. Siyasi partilere göre seçim bölgeleri dağılımı

Araştırmaya katılan milletvekillerinin seçim bölgelerine göre dağılımı incelendiğinde; AK Parti milletvekillerinin % 17,2 ile eşit oranda İç Anadolu ve Karadeniz, CHP milletvekillerinin % 43,2 ile Marmara, MHP milletvekillerinin % 38,9 ile Akdeniz, BDP milletvekillerinin % 40 ile eşit oranda Güney Doğu ve Doğu Anadolu ile bağımsız milletvekillerinin % 40 oranında Marmara Bölgesi'nden olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.5. Araştırmaya katılan milletvekillerinin siyasi partilerine ve seçim bölgelerine göre dağılımı

Seçim Bölgesi	Siyasi Partiler											
	AK Parti		CHP		MHP		BDP		Bağımsız		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Akdeniz	5	8,6	6	13,6	7	38,9	1	20,0	1	20,0	20	15,4
Doğu Anadolu	8	13,8	0	0,0	1	5,6	2	40,0	0	0,0	11	8,5
Ege	9	15,5	7	15,9	3	16,7	0	0,0	1	20,0	20	15,4
Güneydoğu Anadolu	9	15,5	3	6,8	1	5,6	2	40,0	0	0,0	15	11,5
İç Anadolu	10	17,2	3	6,8	4	22,2	0	0,0	1	20,0	18	13,8
Marmara	7	12,1	19	43,2	2	11,1	0	0,0	2	40,0	30	23,1
Karadeniz	10	17,2	6	13,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	16	12,3
Toplam	58	100,0	44	100,0	18	100,0	5	100,0	5	100,0	130	100,0

Genel olarak incelendiğinde ise araştırmaya katılan milletvekillerinin % 23,1 ile en fazla Marmara Bölgesi milletvekili olduğu, bunu %15,4 ile de eşit oranda Akdeniz ve Ege bölgelerinin milletvekillerinin takip ettiği görülmektedir. Araştırmaya en düşük oranla (%8,5) Doğu Anadolu Bölgesi milletvekilleri katılmıştır.

Şekil 3.4.Milletvekillerinin siyasi partilerine ve seçim bölgelerine göre dağılımı

3.2.2. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Takip Ettikleri Medya Araçları Eğilimleri

Çalışmanın bu bölümünde milletvekillerinin haberleri en çok hangi medya aracıyla takip ettiklerini tespit etmek için gazete, dergi, radyo, televizyon ve interneti kullanım düzeyleri sorulmuştur. Elde edilen veriler frekans ve yüzdesel gösterimlerin yanında değişkenler arasındaki bağımlılığa Ki-Kare analizi ile bakılmıştır.

İfadeler değerlendirilirken, araştırmaya katılan tüm milletvekillerinin değerlendirilmesinin yanı sıra ‘iktidar’ ve ‘muhalafet’ olarak sınıflandırılması da yapılarak verilen cevaplar yorumlanmıştır.

Burada amaç; siyasi aktör olarak milletvekillerinin haberleri en çok hangi medya aracıyla takip ettiğini görmek ve çalışmayı inceleyen okuyuculara ve medya profesyonellerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

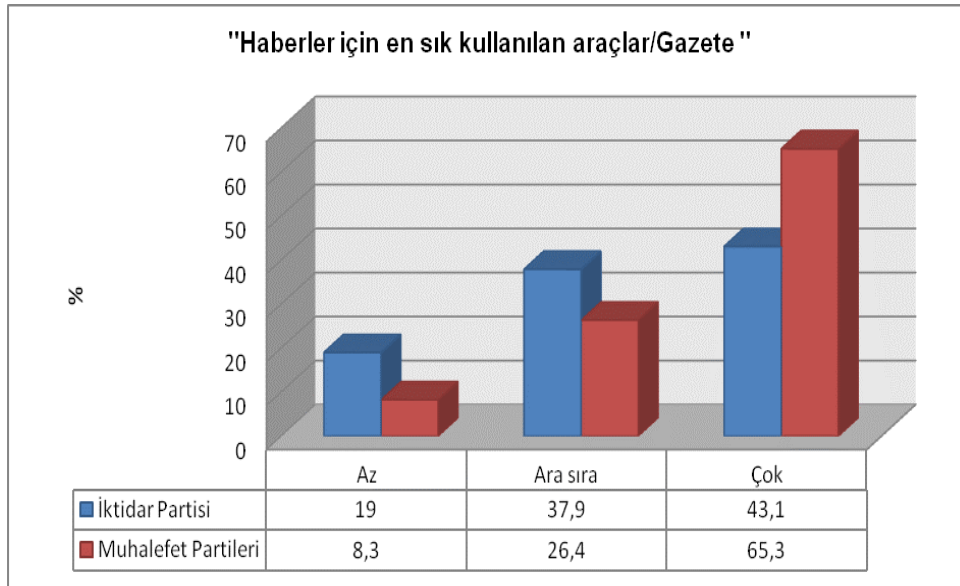
3.2.2.1. Siyasi partilere göre gazeteyi kullanma düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partilerine göre dağılımında gazeteyi kullanma düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. ($p<0,05$).

Çizelge 3.6. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partileri ve ‘haber aracı olarak ‘gazeteyi kullanma düzeylerinin’ dağılımı ile Ki-Kare analizi

Haberler için en sık kullanılan araçlar/ Gazete	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az	11	19,0	6	8,3	17	13,1	7,03	0,029
Ara sıra	22	37,9	19	26,4	41	31,5		
Çok	25	43,1	47	65,3	72	55,4		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri gazeteyi % 43,1 ile haber aracı olarak gazeteyi ‘Çok’ kullandıklarını belirtirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oran olan % 65,3 ile gazeteyi ‘Çok’ kullandıkları haber aracı olarak seçmişlerdir.

Şekil 3.5. Milletvekillerinin iktidar - muhalefet partilerine göre haber aracı olarak gazeteyi kullanma düzeyleri

Teknolojideki gelişmelerle birlikte haberleri takip etme alışkanlığı; geliştirilen yeni yayın organlarına kaydı, özellikle internet haberciliğinin gündemde olduğu günümüz neslinde haberleri hızlı bir şekilde internetten takip etme alışkanlığına dönüşmüştür. Buna karşın gazete okuma geleneğini sürdürenler 'haberi gazeteden okumanın tadına varmış' nesildir.

Şekil 3. 5'te haberleri gazeteden takip etme oranları araştırmaya katılan milletvekillerinin yaş aralıklarıyla birlikte değerlendirildiğinde iktidar partisi milletvekillerinin '50 ve altı' yaş grubunda olmaları haber takibinde diğer araçları kullanmayı tercih etmelerinde etkili olduğu düşünülebilir.

Araştırmaya katılan tüm milletvekilleri değerlendirildiğinde ise haber aracı olarak gazete 'Çok' (% 55,4) okunmaktadır.

3.2.2.2. Siyasi partilere göre dergiyi kullanma düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partilerine göre dağılımında dergiyi kullanma düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.7. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partileri ve haber aracı olarak 'dergiyi kullanma düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Haberler için en sık kullanılan araçlar/ Dergi	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az	43	74,1	48	66,7	91	70,0	1,17	0,554
Ara sıra	8	13,8	15	20,8	23	17,7		
Çok	7	12,1	9	12,5	16	12,3		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekillerinin % 74,1 ile dergiyi 'Az' kullandıkları görülürken, muhalefet partilerinin milletvekilleri iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla (% 66,7) dergiyi 'Az' kullanılan haber aracı olarak belirtmişlerdir. Çizelgede araştırmaya katılan tüm milletvekilleri açısından bakıldığında ise derginin, milletvekillerinin % 70'i tarafından haber aracı olarak 'Az' tercih edildiği görülmektedir. Dergiyi 'Çok' takip

ettiklerini söyleyenlerin oranı ise %12,3'tür. Çizelgeye araştırmaya katılan tüm milletvekilleri açısından bakıldığında ise dergi, milletvekillerinin %70'i tarafından haber aracı olarak 'Az' tercih edilen yayın organı olduğu görülmektedir. Dergiyi 'Çok' takip ettiklerini söyleyenlerin oranı ise %12,3'tür.

Sonuç olarak milletvekillerinin çoğu (% 70) haber aracı olarak dergiyi az okumaktadır. Türkiye'de dergilerin ağırlıklı olarak magazin ve iş dünyasına hitap etmeleri, ayrıca yayımlanma süreleri dikkate alındığında siyasi aktörlerin habere ulaşma süreleri ve içerik nedeniyle dergiyi tercih etmediği şeklinde yorumlanabilir.

3.2.2.3. Siyasi partilere göre radyoyu kullanma düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partilerine göre dağılımında radyoyu kullanma düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.8. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partileri ve haber aracı olarak 'radyoyu kullanma düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Haberler için en sık kullanılan araçlar/ Radyo	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az	41	70,7	54	75,0	95	73,1	0,531	0,766
Ara sıra	11	19,0	13	18,1	24	18,5		
Çok	6	10,3	5	6,9	11	8,5		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar – muhalefet partileri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin radyoyu %70,7 oranı ile 'Az' kullandığı görülürken, muhalefet partilerinin milletvekilleri iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla (%75,0) haber aracı olarak radyoyu 'Az' kullandıklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak incelendiğinde araştırmaya katılan milletvekillerinden radyoyu 'Az' kullandığını belirtenlerin oranı %73,1'dir. Radyoyu çok kullandıklarını söyleyenlerin oranı ise % 8,5'tir. Bu da milletvekillerinin haber aracı olarak radyoyu fazla tercih etmediklerini göstermektedir.

3.2.2.4. Siyasi partilere göre televizyonu kullanma düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partilerine göre dağılımında televizyonu kullanma düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.9. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partileri ve haber aracı olarak 'televizyonu kullanma düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Haberler için en sık kullanılan araçlar/ TV	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az	9	15,5	9	12,5	18	13,8	2,59	0,273
Ara sıra	10	17,2	21	29,2	31	23,8		
Çok	39	67,2	42	58,3	81	62,3		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekilleri % 67,2 ile televizyonu haber aracı olarak 'Çok' kullandıklarını belirtirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla(% 58,3) televizyonu 'Çok' kullandıklarını söylemişlerdir. Parti ayrımı gözetmeksizin incelendiğinde ise milletvekillerinin % 62,3'ü haber aracı olarak televizyonu 'Çok' kullandıkları haber aracı olarak belirtmişlerdir.

3.2.2.5. Siyasi partilere göre interneti kullanma düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partilerine göre dağılımında interneti kullanma düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.10. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partileri ve haber aracı olarak 'interneti kullanma düzeylerinin' dağılımları ile Ki-Kare analizi

Haberler için en sık kullanılan araçlar/ İnternet	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az	7	12,1	8	11,1	15	11,5	3,36	0,185
Ara sıra	6	10,3	16	22,2	22	16,9		
Çok	45	77,6	48	66,7	93	71,5		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekilleri % 77,6 ile interneti haber aracı olarak 'Çok' kullanırken, muhalefet partilerinin milletvekilleri iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla (% 66,7) haber aracı olarak interneti tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca muhalefet partisi milletvekilleri iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek oranda haberler için interneti 'Ara sıra' kullandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında siyasilerin haberler için interneti 71,5 oran ile 'Çok' kullandıkları görülmektedir. Siyasilerin % 11,5'i ise haberler için interneti 'Az' kullanmaktadır.

Gelişen teknolojinin haber araçlarında da kendisini göstermesiyle birlikte internet gazeteciliğinin ön plana çıktığı günümüzde, son dakika bilgilerin bu ortamda daha hızlı yayıldığı ve uzun süren genel kurul toplantıları ile seyahatlerde internet haberlerinin kolay ulaşılabilir ve takip edilebilir olması milletvekillerinin haber aracı olarak interneti sıklıkla tercih etme nedeni olarak açıklanabilir.

3.2.3. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Haber Araçlarına Güven Düzeyleri

Çalışmanın bu bölümünde milletvekillerinin haberler araçlarına güven düzeyleri ölçülmüştür. Burada gazete, dergi, radyo, televizyon ve internet araçlarına hangi düzeyde güvendikleri sorulmuş elde edilen veriler frekans ve yüzdesel gösterimlerin yanında değişkenler arasındaki bağımlılığa Ki-Kare analizi ile bakılmıştır.

3.2.3.1. Siyasi partilere göre gazeteye güven düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partilerine göre dağılımında gazeteye güven düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.11. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partisi ve haber aracı olarak, 'gazeteye güven düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Güven Düzeyi/Gazete	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az Güvenilir	20	34,5	28	38,9	48	36,9	1,12	0,569
Kısmen Güvenilir	27	46,6	27	37,5	54	41,5		
Güvenilir	11	19,0	17	23,6	28	21,5		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekilleri %19,0 ile gazeteyi 'Güvenilir' bulmaktadır. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla (% 23,6) gazeteyi 'Güvenilir' olarak görmektedir.

Genel olarak tabloya bakıldığında milletvekilleri haber aracı olarak gazeteyi % 41,5 ile 'Orta Derecede Güvenilir' bulurken, % 36,9'u gazeteyi 'Az Güvenilir' olarak belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan siyasilerin % 21,5'i ise haber aracı olarak gazeteye güvenmektedirler.

3.2.3.2. Siyasi partilere göre dergiye güven düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partisine göre dağılımında dergiye güven düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.12. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partisi ve haber aracı olarak 'dergiye güven düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Güven Düzeyi/Dergi	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az Güvenilir	14	24,1	23	31,9	37	28,5	1,44	0,486
Kısmen üvenilir	22	37,9	21	29,2	43	33,1		
Güvenilir	22	37,9	28	38,9	50	38,5		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar ve muhalefet partileri açısından bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekilleri % 37,9 ile haber aracı olarak dergiyi 'Güvenilir' bulmaktadır. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla (% 38,9) dergiyi 'Güvenilir' bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca tabloda iktidar partisi milletvekillerine bakıldığında haber aracı olarak dergiye güvenen ve kısmen güvenenlerinin eşit oranda olduğu görülmektedir.

Tablo genel anlamda incelendiğinde araştırmaya katılan milletvekillerinin % 38,5'i haber aracı olarak dergiyi 'Güvenilir' bulurken % 33,1'i 'Kısmen Güvenilir' olarak değerlendirmişlerdir. Bu da milletvekillerinin haber aracı olarak dergiye güvendiklerini göstermektedir. Milletvekillerinin %28,5'i ise dergiyi 'Az Güvenilir' bulmuştur.

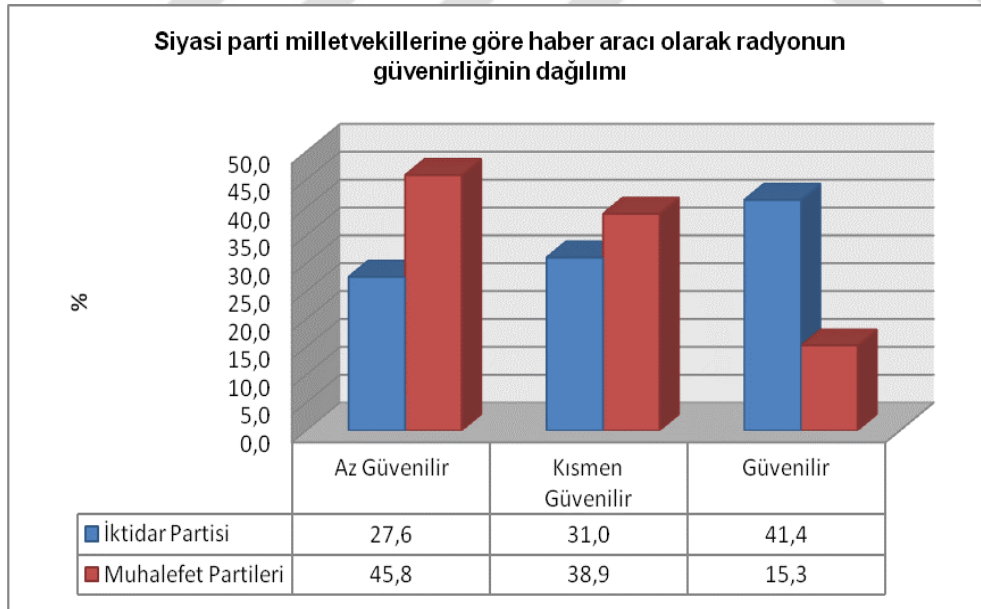
3.2.3.3. Siyasi partilere göre radyoya güven düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partisine göre dağılımında radyoya güven düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.13. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar – muhalefet partisi ve haber aracı olarak 'radyoya güven düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Güven Düzeyi/Radyo	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az Güvenilir	16	27,6	33	45,8	49	37,7	11,6	0,002
Kısmen Güvenilir	18	31,0	28	38,9	46	35,4		
Güvenilir	24	41,4	11	15,3	35	26,9		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri % 41,4 ile radyoyu 'Güvenilir' bulurken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 15,3 ile radyoyu, iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla 'Güvenilir' olarak görmektedir. Başka bir ifade ile muhalefet partisi milletvekilleri haber aracı olarak radyoyu % 45,8 oranında 'Az Güvenilir' bulurken iktidar partisi milletvekilleri ise % 41,4 oranında radyoya güvenmektedirler.

Şekil 3.6. Milletvekillerinin iktidar - muhalefet partilerine göre haber aracı olarak radyoya güven düzeyleri

Araştırmaya katılan milletvekillerinin geneli ise haber aracı olarak radyoyu en yüksek oran ile (% 37,7) 'Az Güvenilir' bulurken, % 35,4'ü 'Kısmen Güvenilir' ve en

az oranla %26,9'u 'Güvenilir' bulmuşlardır. Sonuç olarak milletvekillerinin çoğu (% 37,7) haber aracı olarak radyoya güvenmemektedir.

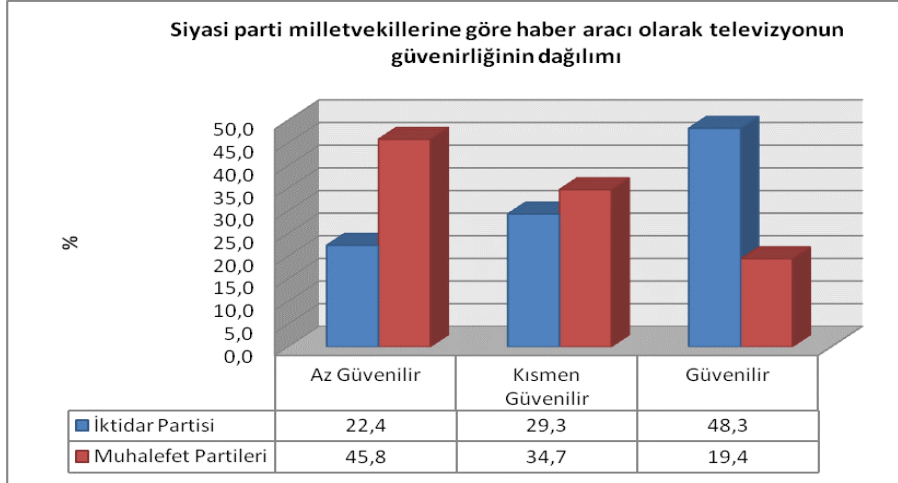
3.2.3.4. Siyasi partilere göre televizyona güven düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partisine göre dağılımında televizyona güven düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$)

Çizelge 3.14. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar-muhalefet partisi ve haber aracı olarak 'televizyona güven düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Güven Düzeyi/TV	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az Güvenilir	13	22,4	33	45,8	46	35,4	13,7	0,001
Kısmen Güvenilir	17	29,3	25	34,7	42	32,3		
Güvenilir	28	48,3	14	19,4	42	32,3		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri % 48,3 ile televizyonu 'Güvenilir' olarak bulurken, muhalefet partilerinin milletvekilleri %19,4 ile televizyonu iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla televizyonu 'Güvenilir' olarak görmektedir.

Şekil 3.7. Milletvekillerinin iktidar - muhalefet partilerine göre haber aracı olarak televizyona güven düzeyleri

Şekil 3.7.'de görüldüğü gibi muhalefet partilerinin milletvekilleri haber aracı olarak televizyona en yüksek oranda (% 45,8) az güvendiklerini belirtirken, iktidar partisi milletvekilleri ise en yüksek oranda (% 48,3) güvendiklerini söylemişlerdir. Milletvekillerinin haber aracı olarak televizyona güven düzeyleri genel olarak incelendiğinde televizyonu % 35,4 ile en yüksek oranda 'Az Güvenilir' bulsalar da diğer yandan % 32,3 gibi eşit bir oranla 'Kısmen Güvenilir' ve 'Güvenilir' olarak değerlendirenlerin sayısına bakıldığında bu oranın da az olmadığı görülmektedir.

3.2.3.5. Siyasi partilere göre internete güven düzeyleri

Milletvekillerinin iktidar – muhalefet partisine göre dağılımında internete güven düzeyleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.15. Araştırmaya katılan milletvekillerinin; genelinin, iktidar - muhalefet partisi ve haber aracı olarak 'internet'e güven düzeylerinin' dağılımı ile Ki-Kare analizi

Güven Düzeyi/İnternet	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Az Güvenilir	27	46,6	30	41,7	57	43,8	2,59	0,272
Kısmen Güvenilir	15	25,9	13	18,1	28	21,5		
Güvenilir	16	27,6	29	40,3	45	34,6		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekilleri interneti % 27,6 ile 'Güvenilir' olarak bulmaktadır. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla (%40,3) interneti 'Güvenilir' olarak görmektedir. Başka bir değerlendirme ile iktidar partisi milletvekillerinin % 46,6'sı, muhalefet partisi milletvekillerinin ise % 41,7'i haber aracı olarak interneti 'Az Güvenir' bulduklarını belirtmişlerdir. Parti ayrımı yapmadan genel olarak değerlendirildiğinde ise milletvekillerin % 43,8'i interneti 'Az Güvenilir' olarak görürken, % 34,6'sı 'Güvenilir' bulduklarını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak milletvekillerinin yarıya yakını (% 43,8) haber aracı olarak internete güvenmemektedir.

3.2.4. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilere Güven Düzeyleri

Bu bölümde milletvekillerinin, Türkiye'deki gazetecilere duyduğu güven için oluşturulan çeşitli ifadelere katılım düzeyleri ölçülerek değerlendirilmiştir.

3.2.4.1. “Bence Türkiye’de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Türkiye’de gazetecilerinin çoğunu dürüst ve güvenilir insanlardır” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir.($p<0,05$)

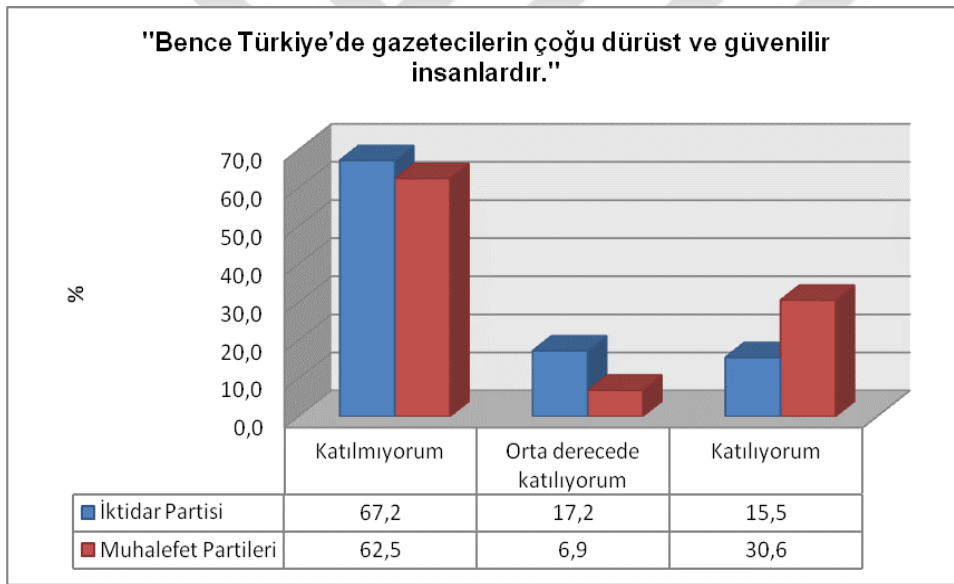
Çizelge 3.16. “Bence Türkiye’de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır.” ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Bence Türkiye’de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	39	67,2	45	62,5	84	64,6	6,24	0,044
Orta derecede katılıyorum	10	17,2	5	6,9	15	11,5		
Katılıyorum	9	15,5	22	30,6	31	23,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

‘Bence Türkiye’de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır’ ifadesi için iktidar partisi milletvekilleri % 67,2 oran ile ifadeye olumsuz anlam içerecek şekilde ‘Katılmıyorum’ yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri de

% 62,5 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ancak muhalefet partisi milletvekilleri daha yüksek oranda (% 30,6) 'Türkiye'de gazetecilerin çoğunun dürüst ve güvenilir' olduğunu düşünürken; iktidar partisi milletvekillerinin % 15,5'i buna katılmaktadırlar. Diğer yandan iktidar partisi milletvekilleri, muhalefet partisi milletvekillerine göre bu ifadeye daha yüksek oranda (%17,2) 'Orta Derecede' katıldıklarını belirtmiştir.

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında; % 64,6'sı Türkiye'deki gazetecilerin çoğunu 'dürüst' ve 'güvenilir' olarak bulurken, %11,5'i bu ifadeye 'Orta Derecede' katılmıştır. Milletvekillerinin % 23,8'i ise Türkiye'deki gazetecilerin çoğunu % 23,8 oranında olumsuz anlam içerecek şekilde 'dürüst' ve 'güvenilir' bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 3.8. "Bence Türkiye'de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır" ifadesine katılım düzeyleri

Ayrıca diğer sorulara göre farklı bir sonuç olarak; anket formundaki tüm sorular arasında yalnızca, "Türkiye'de gazetecilerinin çoğunu dürüst ve güvenilir insanlardır" ifadesine 130 katılımcıdan hiçbirisi 'Kesinlikle Katılıyorum' cevabını vermemiştir. Bu da siyasi aktör olarak milletvekillerinin gazetecilere karşı 'güven' sorunu yaşadıklarının bir ifadesi olarak değerlendirilebilirken; diğer yandan bu seçeneğin hiçbir katılımcı tarafından seçilmemesi siyasi aktörler tarafından 'güvenilir' gazeteci sayısının az olduğuna veya olmadığına da işaret etmektedir.

3.2.4.2. “Tanımadığım bir gazeteciye, ‘of the record, yayınlamamak üzere’ bilgi verebilirim” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar partisi milletvekilleri % 77,6 oran ile tanımadığı bir gazeteciye, ‘yayınlamamak üzere’ bilgi vermeyeceğini belirtirken, muhalefet partisi milletvekilleri % 83,3'lük bir oranla bu şekilde bilgi paylaşmayacaklarını ifade etmişlerdir. Burada muhalefet partisi milletvekillerinin iktidar partisi milletvekillerine göre gazetecilere daha temkinli yaklaşıtları düşünülebilir.

Çizelge 3.17. “Tanımadığım bir gazeteciye, ‘Off the record – yayınlamamak üzere’ bilgi verebilirim.” ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Tanımadığım bir gazeteciye, 'Off the record, yayınlamamak üzere' bilgi verebilirim.	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	45	77,6	60	83,3	105	80,8
Orta derecede katılıyorum	2	3,4	2	2,8	4	3,1
Katılıyorum	11	19,0	10	13,9	21	16,2
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*Gözlere düşen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Parti ayrımı olmadan bakıldığında ise milletvekillerinin % 80,8'i tanımadığı bir gazeteciye, ‘yayınlamamak üzere’ bilgi vermeyeceğini söylerken; %16,2'si bu şekilde bilgi paylaşabileceğini belirtmiştir. Sonuç olarak milletvekillerinin büyük bir kısmı (% 80,8) tanımadıkları gazeteciler ile yayınlanmamak üzere bilgi paylaşmaktan kaçınmaktadır.

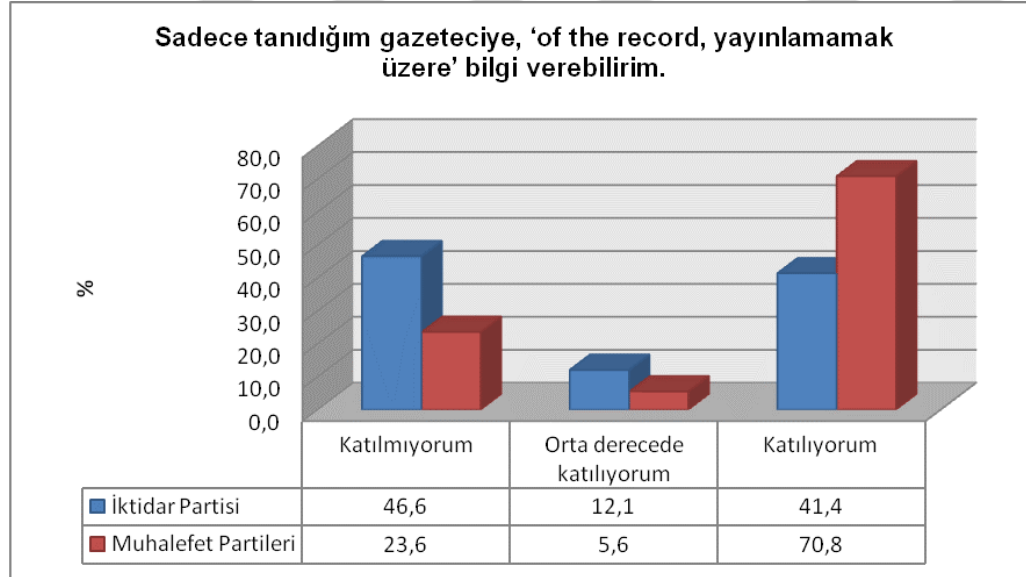
3.2.4.3. “Sadece tanıdığım gazeteciye, ‘of the record, yayınlamamak üzere’ bilgi verebilirim” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Sadece tanıdığım gazeteciye, “Off the record, yayınlamamak üzere’ bilgi verebilirim” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir ($p < 0,05$).

Çizelge 3.18. "Sadece tanıdığım gazeteciye, 'Off the record, yayınlamamak üzere' bilgi verebilirim." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

"Sadece tanıdığım gazeteciye, 'Off the record, yayınlamamak üzere' bilgi verebilirim."	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	27	46,6	17	23,6	44	33,8	11,5	0,003
Orta derecede katılıyorum	7	12,1	4	5,6	11	8,5		
Katılıyorum	24	41,4	51	70,8	75	57,7		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

Muhalefet partileri milletvekillerinin daha yüksek oranda (% 70,8) sadece tanıdığı gazeteciye yayınlamamak üzere bilgi verebileceğini belirtirken; iktidar partisi milletvekillerinin bu soruda kendi içinde birbirine zıt cevaplara yönelerek, % 46,6'sı ifadeye katılırken %41,4'ü katılmadığını söylemiştir. Bu soruda ayrıca muhalefet partisi siyasilerinin iktidar partisi milletvekillerine göre tanıdıkları gazetecilere daha çok güvendiği de anlaşılmaktadır.

Şekil 3.9. "Sadece tanıdığım gazeteciye, 'of the record, yayınlamamak üzere' bilgi verebilirim" ifadesine katılım düzeyleri

Çizelge, araştırmaya katılan tüm milletvekilleri açısından incelendiğinde siyasilerin % 33,8'i tanıdığı gazeteciye dahi yayınlamamak üzere bilgi vermeyeceğini ifade ederken; % 57,7'si olumlu anlam içerecek şekilde

“Katılıyorum” cevabını vererek tanıdığı gazeteci veya gazetecilere güvindiklerini ortaya koymuşlardır.

3.2.5. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Meslek İlkelerine Bağlılığı Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde milletvekillerinin, Türkiye’deki gazetecilerin meslek ilkelerine, haber değerlerine ve etik kurallara bağlılıklarını değerlendirmeleri için oluşturulan çeşitli ifadelerle katılım düzeyleri ölçülerek yorumlanmıştır.

3.2.5.1. “Türkiye’de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapıyorlar” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Türkiye’de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapıyorlar.” ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir.($p>0,05$)

Çizelge 3.19. “Türkiye’de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapıyorlar.” ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Türkiye'de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	47	81,0	54	75,0	101	77,7	3,79	0,151
Orta derecede katılıyorum	2	3,4	9	12,5	11	8,5		
Katılıyorum	9	15,5	9	12,5	18	13,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri %81,0’lik bir oranla ifadeye ‘Katılmıyorum’ yanıtını vererek, Türkiye’de gazetecilerin meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapmadığını düşünmektedirler. Bu oran muhalefet partilerinin milletvekillerinde daha düşük (%75,0) olmakla birlikte iktidar partisi milletvekillerine göre ifadeye ‘Orta derecede’ katıldıklarını belirtenlerin oranı da %12,5 ile daha fazladır.

Parti ayrımı olmadan incelendiğinde milletvekillerinin %77,7’si Türkiye’de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapmadığını düşünürken

%13,8 i ise “Katılıyorum” cevabını vererek gazetecilerin meslek ilkelerine uygun olarak haber yaptığını ifade etmişlerdir.

Bu sonuç iktidar veya muhalefet fark etmeksizin siyasi aktör olarak milletvekillerinin Türkiye’deki gazeteci algısının olumsuz bir değerlendirmesidir.

3.2.5.2. “Haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettiğim olmuyor.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettiğim olmuyor.” ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.20. “Haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettiğim olmuyor.” ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettiğim olmuyor.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	49	84,5	54	75,0	103	79,2	3,74	0,153
Orta derecede katılıyorum	5	8,6	5	6,9	10	7,7		
Katılıyorum	4	6,9	13	18,1	17	13,1		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemekle birlikte, iktidar partisi milletvekilleri % 84,5’lik bir oran ile haberleri okuduğunda doğruluğundan endişe ettiğini belirtmişlerdir. Muhalefet partilerinin milletvekillerinin % 75 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla haberlerin doğruluğundan emin olmadığını ifade etmişlerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde ise milletvekillerin % 79,2’si haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettikleri görülmektedir. Bu da siyasilerin haberlere güvenmediğini, yalan veya yanlış haber olabileceği endişesi taşıdıklarını göstermektedir. Ayrıca genel olarak “Gazetecilerin meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapmadığını” düşünen milletvekillerinin bu değerlendirmeleri ile de haberlere dolayısıyla da gazeteciye güvenmediği anlaşılmaktadır.

3.2.5.3. “Haberleri yeterince bilgilendirici bulmuyorum” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Haberleri yeterince bilgilendirici bulmuyorum." ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.21. "Haberleri yeterince bilgilendirici bulmuyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Haberleri yeterince bilgilendirici bulmuyorum.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	16	27,6	17	23,6	33	25,4	2,26	0,322
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	6	8,3	15	11,5		
Katılıyorum	33	56,9	49	68,1	82	63,1		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemekle birlikte iktidar partisi milletvekilleri % 56,9'u olumsuz olarak haberleri yeterince bilgilendirici bulmadıklarını söylemişlerdir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla (% 68,1) haberleri yeterince bilgilendirici bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Sorulara cevap veren tüm milletvekilleri değerlendirildiğinde siyasilerin % 63,1'i haberleri içerdiği bilgi bakımından yeterli bulmamaktadır. Buna karşın milletvekillerinin % 25,4'ü haberlerin yeterli bilgiyi sağladığını düşünmektedir.

3.2.5.4. “Gazeteciler haberleri açık ve anlaşılır yazıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler haberleri açık ve anlaşılır yazıyorlar." ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.22. "Gazeteciler haberleri açık ve anlaşılır yazıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler haberleri açık ve anlaşılır yazıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam		Ki-Kare	p
	n	%	n	%	n	%		
Katılmıyorum	29	50,0	35	48,6	64	49,2	0,515	0,772
Orta derecede katılıyorum	11	19,0	11	15,3	22	16,9		
Katılıyorum	18	31,0	26	36,1	44	33,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemekle birlikte parti ayrımı yapmadan milletvekillerinin geneline bakıldığında yarısı sayılabilecek şekilde % 49,2 ile olumsuz anlam içerecek şekilde 'Katılmıyorum' yanıtını vererek, gazetecilerin haberleri açık ve anlaşılır yazdığını düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Siyasilerin % 33,8'i ise soruya "Katılıyorum" cevabını vererek haberleri açık ve anlaşılır bulduklarını belirtmişlerdir.

3.2.5.5. "Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

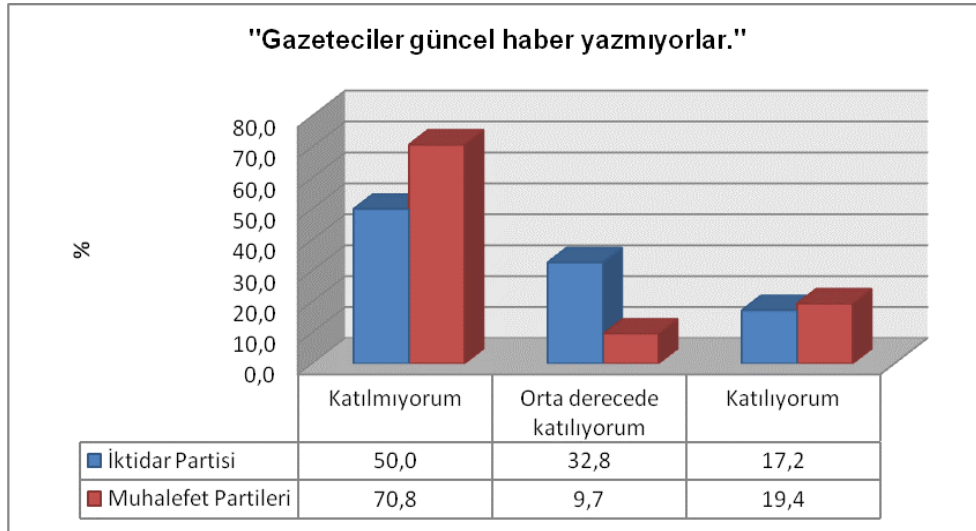
İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3. 23. "Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam		Ki-Kare	p
	n	%	n	%	n	%		
Katılmıyorum	29	50,0	51	70,8	80	61,5	11,04	0,004
Orta derecede katılıyorum	19	32,8	7	9,7	26	20,0		
Katılıyorum	10	17,2	14	19,4	24	18,5		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri % 50 ile 'Katılmıyorum' yanıtını vererek aslında gazetecilerin güncel haber yazdığını belirtirken; muhalefet partilerinin milletvekilleri ise iktidar partisi milletvekillerine göre %70,8 gibi daha yüksek bir oranla 'Katılmıyorum' yanıtını vererek gazetecilerin güncel haber yazdıklarını ifade

etmişlerdir. Çizelgede dikkat çeken başka bir nokta ise iktidar partisi siyasilerinin muhalefet partilerinin milletvekillerine göre bu ifadeye daha yüksek oranda (%32,8) 'Orta derecece' katıldıklarını belirtmeleridir.

Şekil 3.10. "Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

Genel olarak ise araştırmaya katılan milletvekillerinin % 61,5'i gazetecilerin olumlu olarak güncel haber yazdıklarını düşünürken % 18,5'i ise buna katılmamışlardır.

3.2.5.6. "Gazeteciler ilginç haber yazıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler ilginç haber yazıyorlar." ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir.($p>0,05$).

Çizelge 3.24. "Gazeteciler ilginç haber yazıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler ilginç haber yazıyorlar	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	10	17,2	20	27,8	30	23,1	2,05	0,358
Orta derecede katılıyorum	17	29,3	18	25,0	35	26,9		
Katılıyorum	31	53,4	34	47,2	65	50,0		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemekle birlikte; iktidar partisi milletvekilleri, muhalefet partileri milletvekillerine göre daha yüksek oranda (% 53,4) olumlu bir şekilde 'Katılıyorum' diyerek, gazetecilerin ilginç haber yazdığını düşünmektedir. Diğer yandan bu ifadeye verilen cevaplara bakıldığında muhalefet partilerinde olumsuz bir ifade ile 'Katılmıyorum' yanıtı vererek, gazetecilerin ilginç haber yazmadığını düşünenlerin oranı (%27,8) iktidar partisi siyasilerine göre daha yüksektir.

Çizelge genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan milletvekillerin yarısı (%50) olumlu bir şekilde gazetecilerin ilginç haber yazdığını düşünmektedirler. Siyasilerin % 26,9'u buna 'Orta derecede' katılırken % 23,8'i ise gazetecilerin ilginç haber yazmadığını düşünüyorlar.

3.2.5.7. "Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

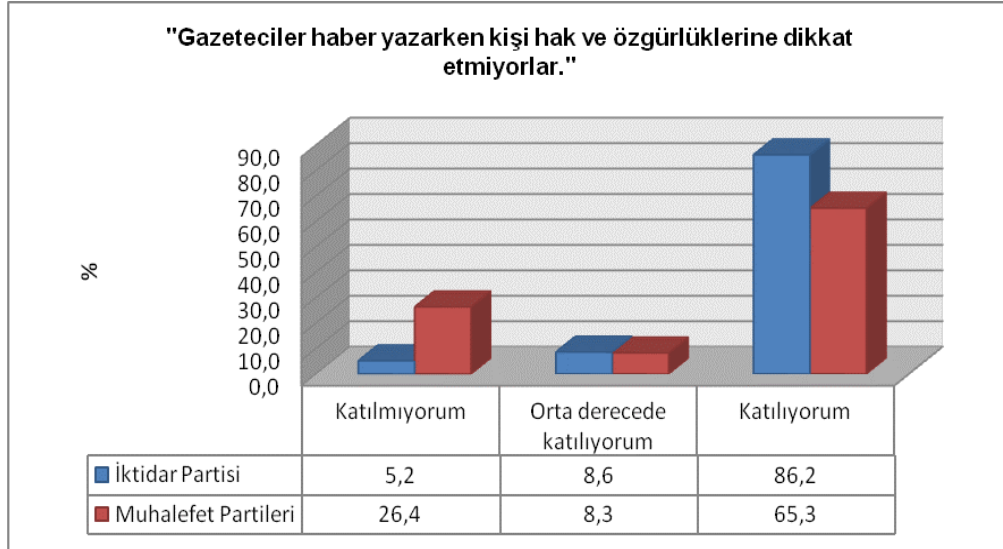
İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir.($p<0,05$)

Çizelge 3.25. "Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	3	5,2	19	26,4	22	16,9	11,6	0,002
Orta derecede katılıyorum	5	8,6	6	8,3	11	8,5		
Katılıyorum	50	86,2	47	65,3	97	74,6		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekillerinin % 86,2'si olumsuz bir ifade ile gazetecilerin haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmediğini belirtirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise daha düşük bir oranla (% 65,3) aynı şekilde düşünerek haberlerde kişi hak ve özgürlüklerine dikkat edilmediğini söylemişlerdir. Diğer bir değişle de muhalefet partilerinin milletvekilleri daha yüksek oranda (% 26,4) bu

ifadeye ‘Katılmıyorum’ cevabını vererek aslında gazetecilerin haber yazarken kişilerin hak ve özgürlüklerine dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Ancak iktidar partisine bakıldığında AK Parti’ye mensup milletvekillerinin bu dağılımda sadece % 5,2’sinin gazetecilerin kişi hak ve özgürlüklerine dikkat ederek haber yazdıkları görülmektedir.

Şekil 3.11. "Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

Çizelgeye parti ayrımı gözetmeksizin bakıldığında milletvekillerinin en yüksek oran ile %74,6'sı olumsuz olarak haberlerde kişi hak ve özgürlüklerine dikkat edilmediği görüşünde iken % 8,5'i bu görüşe 'Orta derecede' katılmış, % 16,9'u ise katılmadığını söylemiştir. Genel olarak Araştırmaya katılan milletvekillerinin çoğu (% 74,6) olumsuz bir ifade ile gazetecilerin haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmediğini düşünmektedirler.

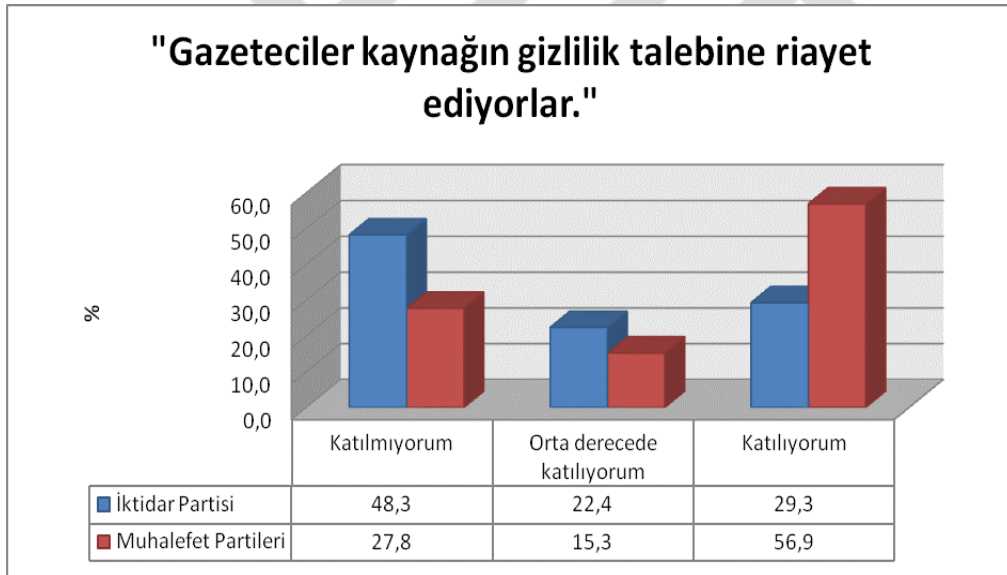
3.2.5.8. "Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$)

Çizelge 3.26. "Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	28	48,3	20	27,8	48	36,9	10,23	0,006
Orta derecede katılıyorum	13	22,4	11	15,3	24	18,5		
Katılıyorum	17	29,3	41	56,9	58	44,6		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri "Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar." ifadesine % 48,3 ile 'Katılmıyorum' yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 56,9'luk bir oran ile iktidar partisi milletvekillerine göre farklı görüş bildirerek ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 3.12. "Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

Genel olarak milletvekillerinin % 36,9'u gazetecilerin haber kaynağının gizli kalma talebine riayet etmediklerini düşünürken, yarıya yakını ise % 44,6'sı gazetecilerin bu konuda talebe uygun davranarak haber yaptığı yönünde olumlu cevap vermişlerdir.

3.2.5.9. “Gazeteciler gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Gazeteciler gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir.($p>0,05$)

Çizelge 3.27. "Gazeteciler gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	10	17,2	23	31,9	33	25,4	5,25	0,072
Orta derecede katılıyorum	15	25,9	10	13,9	25	19,2		
Katılıyorum	33	56,9	39	54,2	72	55,4		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekilleri % 56,9'u olumsuz bir anlamda gazetecilerin belgelere dayandırmadan haber yaptığını düşünmektedir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri % 54,2 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Muhalefet partilerinin milletvekillerinin % 31,9'u ise gazetecilerin belgeli haber yaptığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin % 55,4'ü “Gazetecilerin gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar” ifadesine katıldıkları görülmektedir. Siyasilerin % 25,4'ü ise gazetecilerin belgeli haber yazdıklarını ifade etmişlerdir. Bu da genel olarak milletvekillerinin haberlere güvenmedikleri görülmektedir.

3.2.5.10. “Gazetecilerin çoğunun haberi masa başında yazdığını düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazetecilerin çoğunun haberi masa başında yazdığını düşünüyorum." ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.28. "Gazetecilerin çoğunun haberi masa başında yazdığını düşünüyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazetecilerin çoğunun haberi masa başında yazdığını düşünüyorum.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	15	25,9	24	33,3	39	30,0	1,54	0,462
Orta derecede katılıyorum	17	29,3	15	20,8	32	24,6		
Katılıyorum	26	44,8	33	45,8	59	45,4		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 44,8'i olumsuz bir şekilde gazetecilerin çoğunun masa başı habercilik yaptığını düşünüyor. Buna yakın bir oranla muhalefet partilerinin milletvekilleri de % 45,8 ile aynı şekilde gazetecilerin haberleri masa başında yazdığını düşünmektedir.

Sonuçlar parti ayırmaksızın incelendiğinde ise siyasilerin % 45,4'ünün, gazetecilerin masa başı habercilik yaptığı ifadesine katıldıkları görülmektedir. Burada milletvekillerinin, gazetecilerin araştırmadan haber yaptığı, dolayısıyla haberlere güvenmedikleri sonucuna varılmaktadır.

3.2.5.11. "Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar." ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.29. "Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	4	6,9	11	15,3	15	11,5	3,49	0,174
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	6	8,3	15	11,5		
Katılıyorum	45	77,6	55	76,4	100	76,9		
Toplam	58	100.0	72	100.0	130	100.0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekillerinin % 77,6'sı gazetecilerin haberlerde yorum yaptıkları ifadesine 'Katılıyorum' yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri de yakın bir oran ile % 76,4'ü ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerinin hepsi değerlendirildiğinde siyasilerin % 76,9'unun olumsuz anlam içerecek şekilde, "Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar." ifadesine katıldıkları görülmektedir. Diğer bir ifade ile milletvekillerinin çoğu gazetecilerin haberlerini kendi yorumlarını da katarak yazdıklarını, böylece objektiflik ilkesini ihlal ettiklerini belirtiyor.

3.2.5.12. "Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar." ifadesine verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.30. "Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	12	20,7	10	13,9	22	16,9	4,51	0,104
Orta derecede katılıyorum	23	39,7	20	27,8	43	33,1		
Katılıyorum	23	39,7	42	58,3	65	50,0		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekillerinin "Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar." ifadesine eşit oranda % 39,7 ile orta derecede katılıyorum ve katılıyorum yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 58,3'ü iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerinin geneli incelendiğinde, % 16,9 gibi düşük bir oranda, "Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar" ifadesine

'Katılmıyorum' cevabını verdikleri görülmektedir. Siyasilerin % 50'sinin ise olumsuz anlam içerecek şekilde bu ifadeye 'Katılıyorum' dedikleri görülmektedir. Yine siyasilerin % 33,1'i ifadeye 'Orta derecede katılıyorum' yanıtını vermişlerdir. Genel olarak bakıldığında milletvekillerin % 16,9 gibi düşük bir oranda "Katılmıyorum" cevabını verdikleri görülmektedir.

Araştırmanın asıl konusunun siyasi aktör olarak milletvekillerinin genelinin gazeteciyi nasıl algıladıklarını tespit etmek olduğundan genel cevap önemlidir. Çünkü araştırmaya katılan milletvekillerinin yarıdan fazlası gazetecilerin özel bir çıkara hizmet ettiğini düşünmektedir.

3.2.5.13. "Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.31. "Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	17	29,3	31	43,1	48	36,9	5,48	0,064
Orta derecede katılıyorum	16	27,6	9	12,5	25	19,2		
Katılıyorum	25	43,1	32	44,4	57	43,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekillerinin % 43,1'i gazetecilerin haber yazarken kurallara uyduğunu belirtirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise buna yakın bir oranda % 44,4 ile ifadeye katıldıklarını söylemişlerdir. Burada iktidar partisine bakıldığında ifadeye 'Katılıyorum' (% 29,3) ve 'Orta derecede katılıyorum' (% 27,6) cevabını verenlerin birbirine yakın oranda olduğu da görülmektedir.

Parti ayrımı olmadan genel olarak değerlendirildiğinde, milletvekillerinin % 43,8'inin "Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar." ifadesine olumsuz anlamda katıldıkları görülmektedir. Siyasilerin % 36,9'u ise gazetecilerin haber yazım kurallarına uygun haber yazdıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak milletvekillerinin yarısına yakını (% 43,8) olumsuz olarak gazetecilerin haber yazım kurallarına uymadıklarını söylemişlerdir.

3.2.5.14. "Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.32. "Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	21	36,2	32	44,4	53	40,8	4,96	0,083
Orta derecede katılıyorum	14	24,1	7	9,7	21	16,2		
Katılıyorum	23	39,7	33	45,8	56	43,1		
Toplam	58	100.0	72	100.0	130	100.0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekilleri en yüksek oranla %39,7 ile ifadeye olumsuz anlamda 'Katılıyorum' yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 45,8 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla gazetecilerin haber yazarken dil bilgisi kurallarına dikkat etmediklerini söylemişlerdir. Burada ifadeye olumlu olarak 'Katılmıyorum' yanıtını veren iktidar (% 36,2) ve muhalefet (%44,4) partilerinin oranları aynı ifadeye 'Katılıyorum' diyenlerin oranları ile yaklaşık düzeydedir.

"Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar" ifadesine milletvekillerinin katılma (% 43,1) ve katılmama (% 40,8) oranlarının bir birine yakın olduğu görülmekle birlikte yarıya yakını (% 43,1) bu ifadeyi kabul ederek, olumsuz değerlendirmişlerdir.

3.2.6. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Tarafsızlık İlkesi Hakkındaki Görüşleri

Türkiye medyasında en çok eleştiri alan gazetecilik meslek ilkelerinden tarafsız habercilik ilkesi bu bölümde daha yakından incelenmiştir. Milletvekilleri gazetecinin siyasi konularda ‘taraf mı eşit mi yaklaştığı’, ‘taraf mı iktidar mı muhalefet yanlısı mı olduğu?’ veya kendi paydaşlarını mı kolladıkları hakkında ifadeleri değerlendirmişlerdir.

3.2.6.1. “Türkiye’de gazeteciler siyasi konularda tarafı davranmıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri

"Türkiye’de gazeteciler siyasi konularda tarafı davranmıyor" ifadesine iktidar partisi milletvekilleri % 75,9 ile olumsuz anlam içerecek şekilde katılmadığını belirtirken, muhalefet partilerinin milletvekillerine bakıldığında iktidar partisi siyasilerine göre daha yüksek bir oranla % 81,9’u ‘Katılmıyorum’ diyerek gazetecilerin siyasi konularda tarafı davrandığını ifade ederek olumsuz bir görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 3.33. "Türkiye’de gazeteciler siyasi konularda tarafı davranmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Türkiye’de gazeteciler siyasi konularda tarafı davranmıyorlar.	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	44	75,9	59	81,9	103	79,2
Orta derecede katılıyorum	3	5,2	3	4,2	6	4,6
Katılıyorum	11	19,0	10	13,9	21	16,2
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*Gözlere düşen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin geneli incelendiğinde % 79,2’si, gazetecilerin siyasi konularda taraf tuttuğunu söylerken, sadece % 16,2’si gazetecilerin tarafsız olduğunu belirtmiştir.

3.2.6.2. “Türkiye’de gazeteciler siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar partisi milletvekillerinin, "Türkiye'de gazeteciler siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmıyorlar" ifadesine % 79,3'ü 'Katıldığını' belirtirken, muhalefet partisi milletvekillerinin de %76,4'ü ifadeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.34. "Türkiye’de gazeteciler siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Türkiye’de gazeteciler siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmıyorlar.	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	9	15,5	12	16,7	21	16,2
Orta derecede katılıyorum	3	5,2	5	6,9	8	6,2
Katılıyorum	46	79,3	55	76,4	101	77,7
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*Gözlere düşen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Milletvekillerinin geneline bakıldığında, % 77,7'si Türkiye'de gazetecilerin siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmadığını taraflı olduğu şeklinde olumsuz değerlendirmede bulunmuştur.

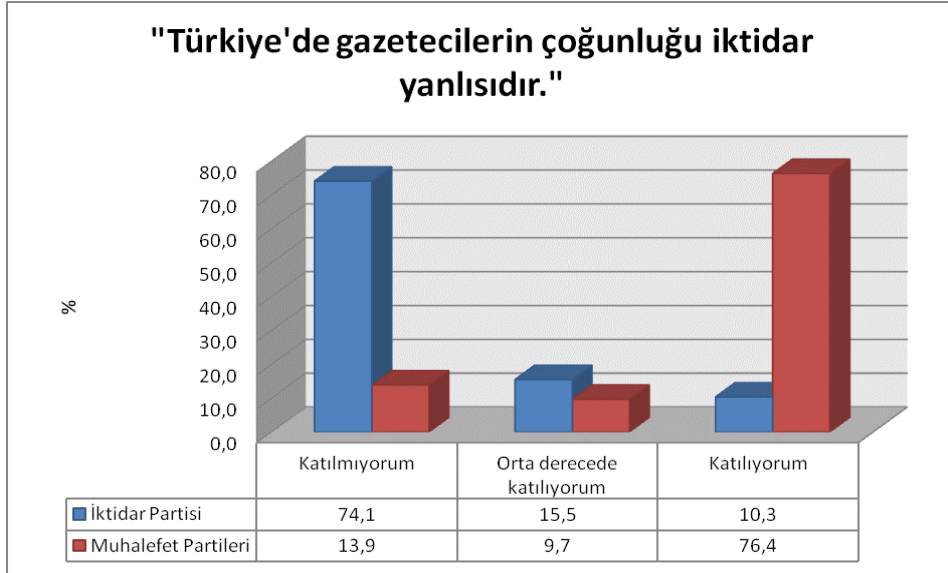
3.2.6.3. “Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.35. "Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analiz

Türkiye'de gazetecilerin Çoğunluğu iktidar anlısıdır.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	43	74,1	10	13,9	53	40,8	66,2	0,0001
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	7	9,7	16	12,3		
Katılıyorum	6	10,3	55	76,4	61	46,9		
Toplam	58	100.0	72	100.0	130	100.0		

İktidar partisi milletvekilleri % 74,1 ile “Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır.” ifadesine ‘Katılmıyorum’ yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise %76,4 ile gazetecilerin iktidar yanlısı olduğunu söylemişlerdir.

Şekil 3.13. Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır.” ifadesine katılım düzeyleri

Şekil 3.13.’te görüldüğü gibi iktidar partisi milletvekillerinin % 10,3’ü ise Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğunun iktidar yanlısı olduğunu düşünürken, bu ifadeye ‘Orta derecede katılıyorum’ diyenlerin oranı % 15,5’tir. Ayrıca muhalefet partilerinin milletvekillerinin % 13,9’u da gazetecilerin çoğunun iktidar yanlısı olmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan milletvekilleri parti ayrımı yapmaksızın değerlendirildiğinde, yarıya yakını % 46,9’u gazetecilerin çoğunun taraf tutarak, iktidar yanlısı olduklarını söylemişlerdir. Siyasilerin % 40,8’i ise “Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır.” ifadesine ‘Katılmıyorum’ cevabını vermişlerdir.

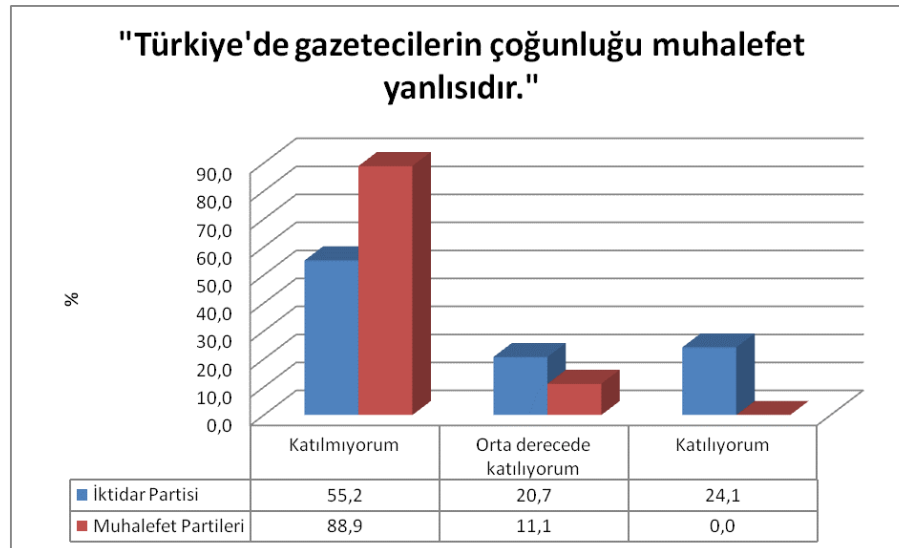
3.2.6.4. "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.36. "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır." İfadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	32	55,2	64	88,9	96	73,8	29,5	0,0001
Orta derecede katılıyorum	12	20,7	8	11,1	20	15,4		
Katılıyorum	14	24,1	0	0,0	14	10,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

Çizelgede araştırmaya katılan tüm milletvekillerinin cevabına bakıldığında, katılımcıların % 73,8'i Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğunun muhalefet yanlısı olmadığını belirtmişlerdir. Bu ifadeye 'Katılıyorum' cevabını verenlerin oranı ise % 10,8'dir.

Şekil 3.14. "Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır." ifadesine katılım düzeyleri

Şekil 3.14.'e bakıldığında iktidar partisi milletvekilleri % 55,2 oranında “Türkiye’de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır.” ifadesine ‘Katılmıyorum’ yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri % 88,9 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranda gazetecilerin çoğunluğunun muhalefet yanlısı olduğu ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca muhalefet partisi milletvekillerinden hiçbirisi bu ifadeye ‘Katılıyorum’ cevabını vermemişlerdir. Diğer yandan iktidar partisi milletvekillerinin %24,1’i gazetecilerin muhalefet yanlısı olduğunu düşünmektedir.

3.2.6.5. “Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.37. "Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam		Ki-Kare	p
	n	%	n	%	n	%		
Katılmıyorum	9	15,5	13	18,1	22	16,9	0,149	0,928
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	11	15,3	20	15,4		
Katılıyorum	40	69,0	48	66,7	88	67,7		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 69’u gazetecilerin kendini veya paydaşlarını kolladıklarını söylemişlerdir. Ayrıca iktidar partisinde eşit oranlarda ‘Katılıyorum’ ve ‘Orta derecede katılıyorum’ cevabı verilmiştir. Diğer yandan muhalefet partilerin milletvekilleri ise % 66,7 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Milletvekilleri genel olarak değerlendirildiğinde % 67,7’si “Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor.” ifadesine olumsuz anlam içerecek şekilde ‘Katılıyorum’ cevabını vermişlerdir.

3.2.7. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Ait Oldukları Parti ile Gazeteci Algısı Arasındaki İlişki

Gazeteci kimliği algısını etkileyen gazetecilerin uygulamadaki davranışları olsa da bir diğer etken olan milletvekillerinin mensubu oldukları partinin 'görüşüne yakın' medya ve gazetecileri takip düzeyi ile bunlara duyulan güven düzeyleridir. Bu bölümde milletvekillerinin üyesi oldukları parti ile gazeteci algısı arasındaki ilişkiye bakılacaktır.

3.2.7.1. "Sadece siyasi görüşüme uygun medya ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar partisi milletvekillerinin % 84,5'i 'Katılmıyorum' yanıtı ile farklı medya ve gazetecileri takip ettiğini belirtirken, aynı partiye mensup siyasilerin sadece % 10,3'ü siyasi görüşüme uygun medya ve gazetecileri takip diyorum demiştir. Muhalefet partileri milletvekillerinin % 73,6'sı da farklı medya ve gazetecileri takip ettiğini belirtirken, ifadeye belirtenlerin oranı % 22,2'dir.

Çizelge 3.38. "Sadece siyasi görüşüme uygun medya ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Sadece siyasi görüşüme uygun medya ve gazetecileri takip ediyorum.	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	49	84,5	53	73,6	102	78,5
Orta derecede katılıyorum	3	5,2	3	4,2	6	4,6
Katılıyorum	6	10,3	16	22,2	22	16,9
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*Gözlere düşen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Çizelgede araştırmaya katılan tüm milletvekilleri değerlendirildiğinde siyasilerin % 78,5'i farklı medya ve gazetecileri takip ederken, % 16, 9'u sadece kendi siyasi görüşüne uygun gazetecileri takip etmektedir.

3.2.7.2. “Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir.($p>0,05$).

Çizelge 3.39. "Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	34	58,6	35	48,6	69	53,1	2,02	0,331
Orta derecede katılıyorum	10	17,2	11	15,3	21	16,2		
Katılıyorum	14	24,1	26	36,1	40	30,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 58,6'sı “Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum.” ifadesine katılmadığını belirtmişlerdir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 48,6 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranda ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Muhalefet partisi milletvekillerinin % 36,1'i ise ifadeye katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında, kendi siyasi görüşüne uygun gazetecileri daha dürüst bulanların oranı % 30,8 olarak görülmektedir. Buna karşın siyasilerin %53,1'i ifadeye katılmadıklarını söylerken % 16,2'si de ‘Orta derecede katılıyorum’ cevabını vermiştir. Sonuç olarak milletvekillerinin çoğu gazetecilerin güvenilir ve dürüstlüğüne kendi siyasi görüşleriyle ilgili olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

3.2.8. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin İktidar ve Muhalefet İlişkisinin Haberlere Yansıması Şeklindeki Görüşleri

Bu bölümde iktidar ve muhalefet ilişkisinin medyada içerik bakımından yer bulma şekillerinin milletvekillerinde nasıl bir algı yarattığını tespit etmek için

oluşturulan ifadeler hem iktidar hem de muhalefet partisi siyasileri görüşlerini bildirmiştir.

3.2.8.1. “Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.40. "Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki- Kare	p
Katılmıyorum	45	77,6	54	75,0	99	76,2	0,386	0,824
Orta derecede katılıyorum	7	12,1	8	11,1	15	11,5		
Katılıyorum	6	10,3	10	13,9	16	12,3		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 77,6'sı “Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar” ifadesine olumsuz anlamda ‘Katılmıyorum’ yanıtını vermişlerdir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 75,0 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Hem iktidar-muhalefet ayrımında hem de genel olarak (%76,2) milletvekillerinin gazetecileri yaptıkları haberler ile siyasetin gerginleşmesine yol açtıklarını söylemektedirler.

3.2.8.2. “Siyasetteki kamplaşma gazetecilere yansımıyor.” ifadesine katılım düzeyleri

Siyasetteki kamplaşma gazetecilere yansımıyor" ifadesine iktidar partisi milletvekilleri % 84,5 ile katılmadığını belirterek aslında siyasette kamplaşma olduğunda bunun gazetecilere yansıdığını ifade etmiştir. Muhalefet partilerinin

milletvekilleri bakıldığında % 87,5'inin de iktidar partisi siyasileri gibi siyasetteki kamplaşmanın gazetecilere yansıdığını düşünmektedirler.

Çizelge 3.41. "Siyasetteki kamplaşma gazetecilere yansımıyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Siyasetteki kamplaşma gazetecilere yansımıyor.	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	49	84,5	63	87,5	112	86,2
Orta derecede katılıyorum	7	12,1	4	5,6	11	8,5
Katılıyorum	2	3,4	5	6,9	7	5,4
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*Gözlere düşen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Araştırmaya katılan tüm milletvekilleri değerlendirildiğinde siyasilerin yüksek oranda (%86,2) siyasetteki kamplaşmanın gazetecilere de yansıdığını düşünmektedirler. Bu ifadeye katılmadığını belirtenlerin oranı ise sadece % 5,4'tür.

3.2.8.3. "Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir." ifadesine katılım düzeyleri

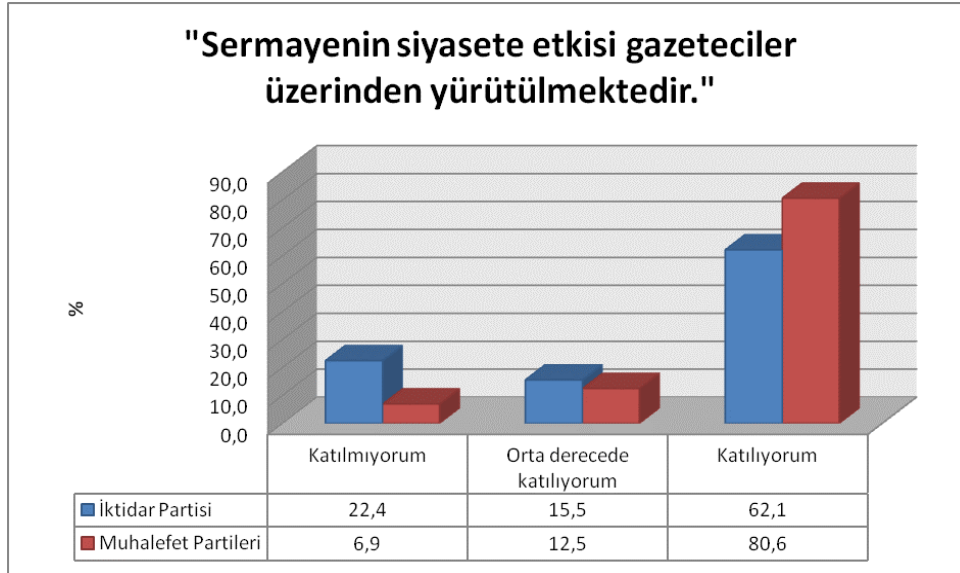
İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.42. "Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden ü rütölmektedir.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	13	22,4	5	6,9	18	13,8	7,36	0,002
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	9	12,5	18	13,8		
Katılıyorum	36	62,1	58	80,6	94	72,3		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri % 62,1 ile "Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir." ifadesine 'Katılıyorum' yanıtını vermişlerdir. Muhalefet

partilerinin milletvekillerinin ise % 80,6'sı iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla ifadeye 'Katıldıklarını' belirtmişlerdir. Yine iktidar partisi milletvekillerinden 'Katılmıyorum' cevabını verenlerin oranı ise % 22,4'ür. Muhalefet partilerinde ise bu oran % 6,9'dur.

Şekil 3.15. "Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir." ifadesine katılım düzeyleri

Araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında en yüksek oranda (%72,3) sermayenin siyasete etkisinin gazeteciler üzerinden yürütüldüğüne inandıkları görülmektedir. Bu ifadeye orta derecede katılan ve katılmayanların oranı eşit bir şekilde % 13,8'dir.

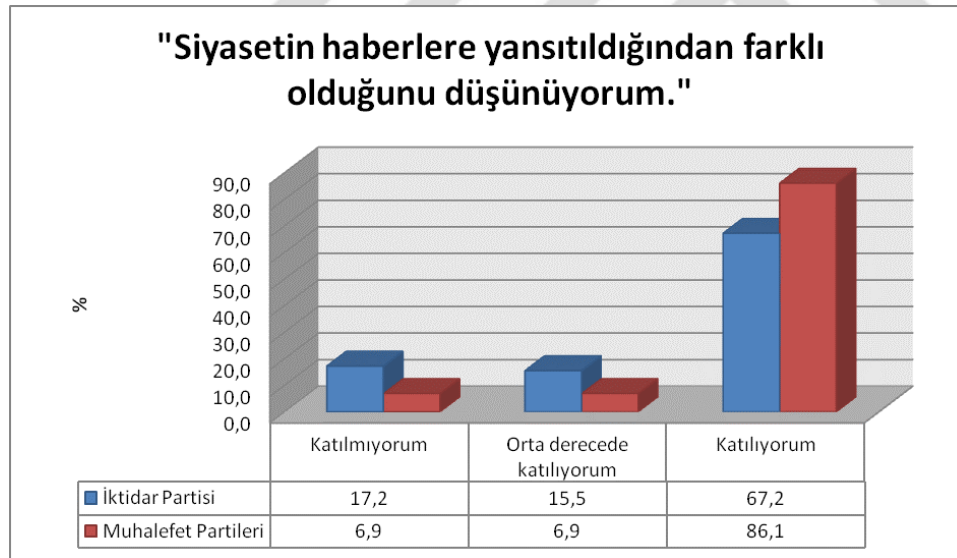
3.2.8.4. "Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.43. “Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum.” ifadesine verilen cevapların dağılımı ile Ki-Kare analizi

Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	10	17,2	5	6,9	15	11,5	6,6	0,036
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	5	6,9	14	10,8		
Katılıyorum	39	67,2	62	86,1	101	77,7		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerine genel olarak bakıldığında % 77,7’si siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünmektedir. Buradan milletvekillerinin, siyasetçiler ile kamuoyu arasında köprü olan gazetecilerin bu görevi doğru icra etmedikleri görüşüne hakim olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 3.16. “Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar partisi milletvekillerinin % 67,2’si “Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum” yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 86,1 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla (% 86,1) ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Yine iktidar partisi milletvekillerinde ‘Katılmıyorum’ cevabını verenlerin oranı ise % 17,2’dir. Muhalefet partisinde ise

‘Katılmıyorum’ ve ‘Orta derecede katılıyorum’ cevabını verenlerin oranı eşit derecede % 6,9’dur.

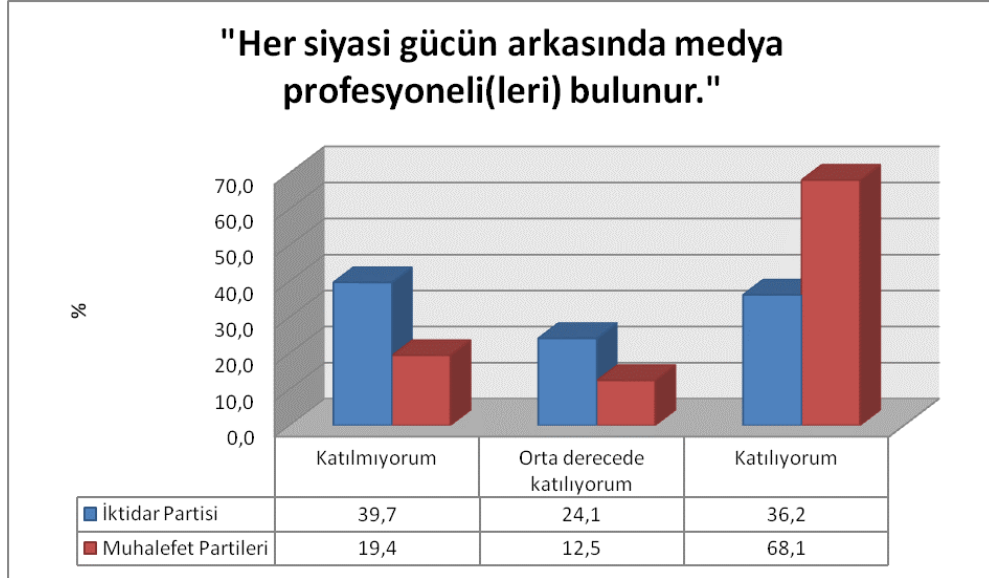
3.2.8.5. “Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.44. "Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	23	39,7	14	19,4	37	28,5	13,31	0,001
Orta derecede katılıyorum	14	24,1	9	12,5	23	17,7		
Katılıyorum	21	36,2	49	68,1	70	53,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekilleri en yüksek oranda % 39,7 ile “Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur.” ifadesine ‘Katılmıyorum’ yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 68,1 ile iktidar partisi milletvekillerinden farklı bir görüşle ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Yine iktidar partisi milletvekillerinin % 36,2’si siyasi güçlerin medya desteği aldığını belirtmişlerdir.

Şekil 3.17. "Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur." ifadesine katılım düzeyleri

Siyasi aktör olarak milletvekillerinin geneline bakıldığında, % 53,8'i, "Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur." ifadesine katılarak aslında siyaseten güçlü olmak için medya desteğinin gerek olduğunu düşündükleri görülmektedir. Siyasilerin % 28,5'i ise bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir.

3.2.8.6. "Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalmaz (uzun vadede iktidar olamaz)" ifadesine katılım düzeyleri

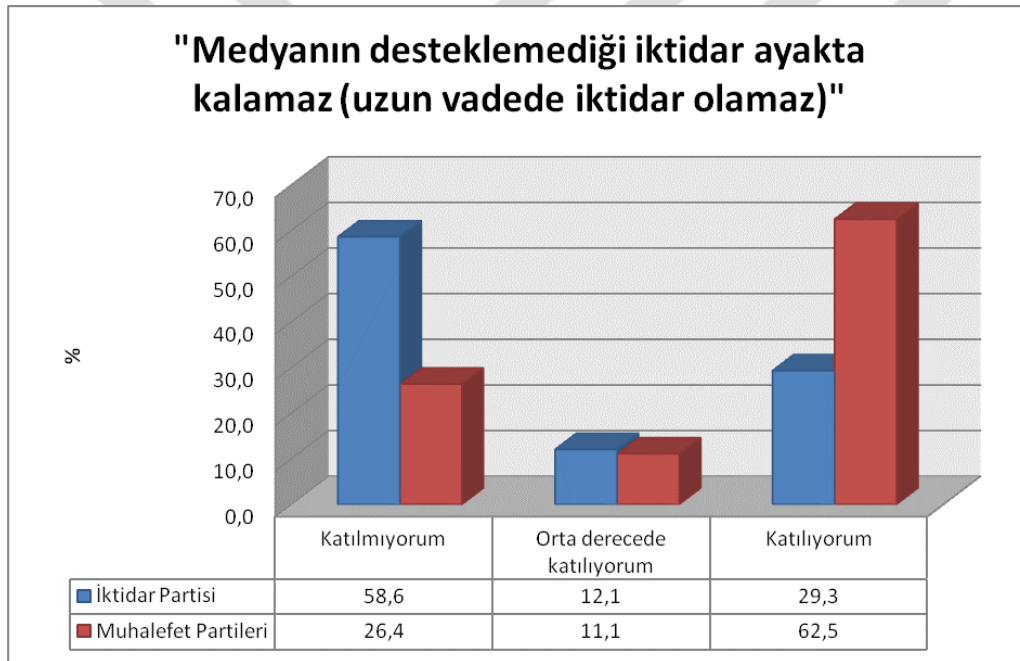
İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalmaz (uzun vadede iktidar olamaz)." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.45. "Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalmaz (uzun vadede iktidar olamaz)" ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalmaz (uzun vadede iktidar olamaz)	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	34	58,6	19	26,4	53	40,8	15,97	0,0003
Orta derecede katılıyorum	7	12,1	8	11,1	15	11,5		
Katılıyorum	17	29,3	45	62,5	62	47,7		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

“Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalamaz (uzun vadede iktidar olamaz)” ifadesine iktidar partisi milletvekillerinin en yüksek oranda % 58,6’sı ‘Katılmıyorum’ yanıtını vererek medyanın desteklemediğinin de iktidar olabileceği ve uzun süre iktidarda kalabileceğini söylerken muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 62,5 ile iktidar partisi milletvekillerinden farklı bir görüşle ifadeye ‘Katıldıklarını’ belirtmişler ve medyanın iktidar yolunda etkili ve güçlü olduğunu söylemişlerdir.

Yine iktidar partisi milletvekillerinin % 29,3’ü ise ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 3.18. “Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalamaz (uzun vadede iktidar olamaz)” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet partileri milletvekillerinin farklı düşünüyor olmalarının yanında, çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında, en yüksek oranda % 47,7 ile “Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalamaz.” ifadesine katıldıkları görülmektedir. Ayrıca buna yakın sayılabilecek bir oranda siyasilerin % 40,8’i ifadeye katılmayarak medya gücü olmadan da iktidar olunabileceğini söylemişlerdir.

3.2.9. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Haber Yapma Özgürlüğü Hakkındaki Görüşleri

Gazetecinin kimliğini belirleyen en önemli konulardan birisi de bağımsız ve özgürce haber yapabilme koşuludur. Çünkü bu imkân kısıtlandığında diğer ilkelere bağlılığı da büyük ölçüde olumsuz yönde etkiler. Bu bölümde gazetecilerin haber yapma özgürlüğü, bu özgürlüğün kısıtlanmasında karşısında en önemli güç olabilecek siyasi gücün üyeleri olan milletvekillerine sorulmuştur.

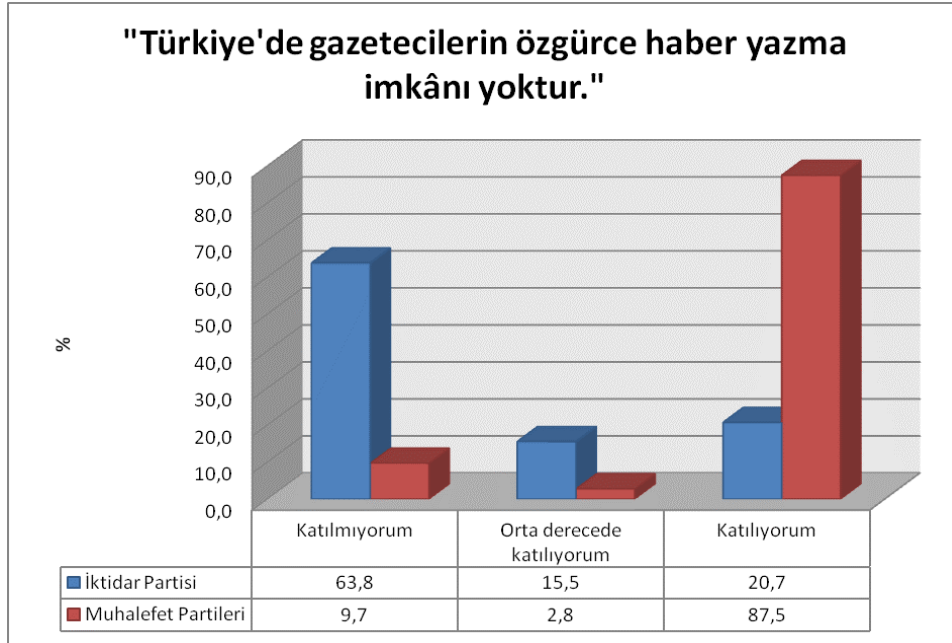
3.2.9.1. “Türkiye’de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Türkiye’de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$)

Çizelge 3.46. “Türkiye’de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur.” ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Türkiye'de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	37	63,8	7	9,7	44	33,8	63,76	0,0001
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	2	2,8	11	8,5		
Katılıyorum	12	20,7	63	87,5	75	57,7		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekillerinin % 63,8’i Türkiye’de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur ifadesini kabul etmediklerini bildirirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 87,5 ile iktidar partisi milletvekillerinden farklı bir görüşle, “Türkiye’de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur” demişlerdir. Yine iktidar partisi siyasilerine bakıldığında % 20,7’si gazetecilerin özgürce haber yazmadığını söylemişlerdir.

Şekil 3.19. "Türkiye'de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur." ifadesine katılım düzeyleri

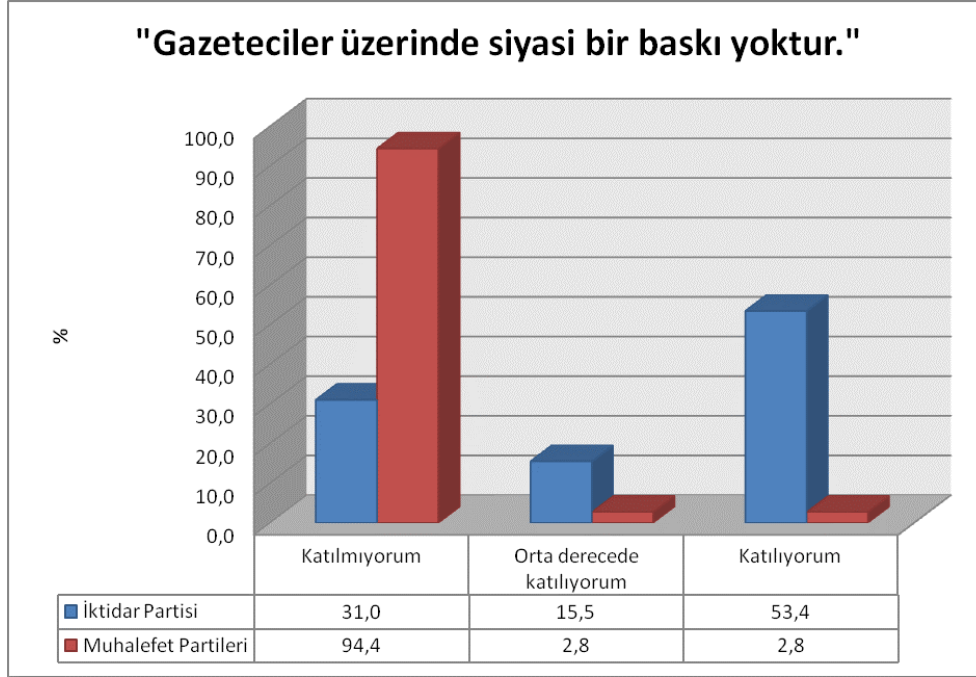
Milletvekillerinin genel olarak cevapları incelendiğinde % 57,7'si Türkiye'de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur diye belirtmişlerdir. Siyasilerin % 33,8'i ise aksi bir görüş bildirerek gazetecilerin özgürce haber yazabildiklerini düşünmektedir.

3.2.9.2. "Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur" ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.47. "Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	18	31,0	68	94,4	86	66,2	64,94	0,0001
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	2	2,8	11	8,5		
Katılıyorum	31	53,4	2	2,8	33	25,4		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

Şekil 3.20. "Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet partileri milletvekillerinin farklı düşünmelerinin yanında genel olarak milletvekillerine bakıldığında % 66,2'si bu ifadeye katılmadıklarını, aslında gazetecilerin siyasi baskı altında olduklarını söylemişlerdir.

3.2.10. Araştırmaya katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Görevlerini Hakkındaki Görüşleri

Gazetecinin başlıca sorumluluğu ve görevi halka gerçek haber vermek ve halkın denetçisi olmaktır. Bu bölümde milletvekillerine yöneltilen ifadeler araştırma kapsamı ve evreni gereği siyasi aktörler ile gazetecileri ele aldığından siyasetçiler ve siyasi konular üzerine oluşturulmuştur.

3.2.10.1. "Gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet verdiğini düşünmüyorum." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet verdiğini düşünmüyorum." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$)

Çizelge 3.48. "Gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet verdiğini düşünmüyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet verdiğini düşünmüyorum.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	20	34,5	15	20,8	35	26,9	3,13	0,208
Orta derecede katılıyorum	7	12,1	12	16,7	19	14,6		
Katılıyorum	31	53,4	45	62,5	76	58,5		
Toplam	58	100.0	72	100.0	130	100.0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 53,4'ü olumsuz bir şekilde gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet vermediğini söylemiştir. İktidar partisi milletvekillerinin % 34,5'i ise bu görevi yerine getirdiğini ifade etmiştir. Muhalefet partilerinin milletvekillerinin % 62,5'i ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla bu ifadeye olumsuz anlamda katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelgede milletvekillerinin geneline bakıldığında, siyasilerin yarısından fazlası % 58,5'i gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet vermediğini belirtirken, % 26,9'u ise gazetecilerin bu görevi yerine getirdiğini düşünmektedir.

3.2.10.2. "Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.49. "Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	24	41,4	28	38,9	52	40,0	2,1	0,349
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	6	8,3	15	11,5		
Katılıyorum	25	43,1	38	52,8	63	48,5		
Toplam	58	100.0	72	100.0	130	100.0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekilleri % 43,1 ile gazetecilerin siyasetçiler ile toplum arasında bağı kurduğunu söylerken, yakın bir oranda % 41,4'ü ise buna katılmadığını belirtmiştir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 52,8 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca muhalefet milletvekillerinin % 38,9'u gazetecilerin siyasetçiler ile toplum arasında bağı kurduğuna inanmamaktadır.

Tablo parti ayırmadan incelendiğinde milletvekillerin % 40'ı "Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor" ifadesine olumsuz anlam içerecek şekilde 'Katılmıyorum' yanıtını verirken, % 48,5'i ise olumlu anlamda ifadeye katıldıklarını belirtmiştir.

3.2.10.3. "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamıyor." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamıyor." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.50. "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamıyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamıyor.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	15	25,9	17	23,6	32	24,6	0,318	0,852
Orta derecede katılıyorum	12	20,7	13	18,1	25	19,2		
Katılıyorum	31	53,4	42	58,3	73	56,2		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte iktidar partisi milletvekillerinin % 25,9'u gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgilendirme sağladığını düşünmektedir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 23,6 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oran ile aynı cevabı vermişlerdir. Her iki grupta da olumsuz bir ifade ile gazetecilerin siyasi konularda geniş

bilgilendirme sağlamadığını belirten siyasilerin sayısı birbirine yakın olmakla birlikte, bu oran iktidar partisinde % 53,4 muhalefet partilerinde ise % 58,3'tür.

Tabloda araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında, en yüksek oranda % 56,2 ile gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamadıklarını belirterek, olumsuz anlam içerecek şekilde 'Katılıyorum' demişlerdir.

3.2.10.4. "Gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanlar da vardır." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanlar da vardır." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.51. "Gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanlar da vardır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanlar da vardır.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	9	15,5	4	5,6	13	10,0	3,75	0,152
Orta derecede katılıyorum	20	34,5	25	34,7	45	34,6		
Katılıyorum	29	50,0	43	59,7	72	55,4		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin yarısı (% 50) gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanların da olduğunu düşünmektedir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 59,7 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla aynı ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan siyasilerin cevapları genel olarak incelendiğinde, milletvekillerinin yarısından fazlası (% 55,4) olumsuz bir anlamda gazetecilerin arasında kanunsuz iş yapanların da olduğunu düşünmektedir.

3.2.11. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Özellikleri Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde gazetecilerin siyasiler ile benzer özellikleri, donanımları, siyasi konulardaki bilgisi ve gazeteciliğin mesleki kabulü çeşitli ifadelerle milletvekillerinin değerlendirmesine sunulmuştur.

3.2.11.1. “Gazeteciler bilgili ve kültürlü insanlar değildir.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Gazeteciler bilgili ve kültürlü insanlar değildir.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.52. "Gazeteciler bilgili ve kültürlü insanlar değildir." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler bilgili ve kültürlü insanlar değildir.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	31	53,4	49	68,1	80	61,5	3,43	0,179
Orta derecede katılıyorum	18	31,0	13	18,1	31	23,8		
Katılıyorum	9	15,5	10	13,9	19	14,6		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 53,4'ü olumlu anlamda gazetecilerin bilgili ve kültürlü insanlar olduğunu düşünmektedir. Muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 68,1 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla aynı görüştedir.

Tabloda araştırmaya katılan milletvekilleri genel olarak değerlendirildiğinde, en yüksek oranda (% 61,5) gazetecileri bilgili ve kültürlü olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

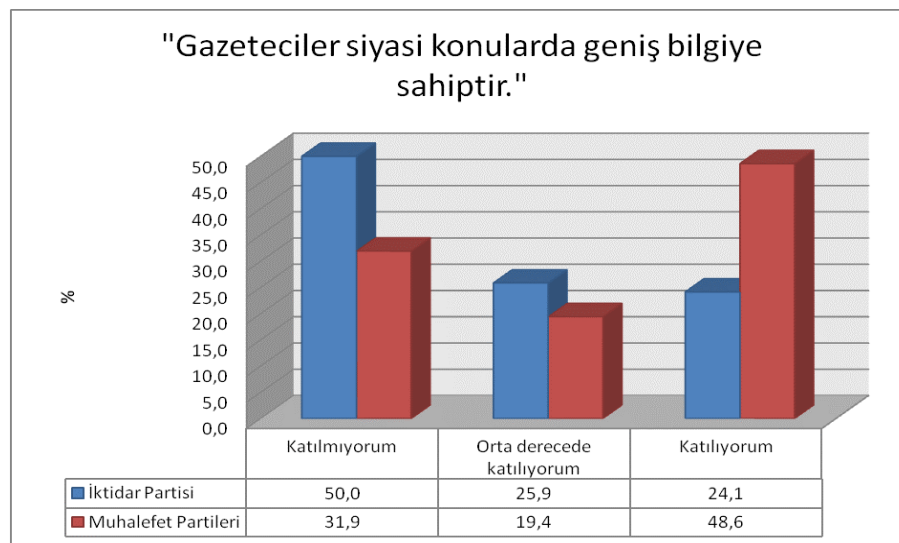
3.2.11.2. "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.53. "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir." ifadesine verdikleri cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler siyasi Konularda geniş bilgiye sahiptir.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	29	50,0	23	31,9	52	40,0	8,51	0,014
Orta derecede katılıyorum	15	25,9	14	19,4	29	22,3		
Katılıyorum	14	24,1	35	48,6	49	37,7		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekillerinin % 50'si olumsuz anlamda gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgiye sahip olmadığını düşünürken, muhalefet partilerinin milletvekillerinin ise % 48,6'sı iktidar partisi milletvekillerinden farklı bir görüşle, olumlu anlamda gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Yine iktidar partisi milletvekillerinin % 24,1'i "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir" ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 3.21. "Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir." ifadesine katılım düzeyleri

Parti ayrımı gözetmeksizin incelendiğinde, milletvekillerin % 40'ı olumsuz anlamda gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgiye sahip olmadığını ifade ederken, % 37,7'sinin ise olumlu bir şekilde ifadeye katıldıkları görülmektedir.

3.2.11.3. "Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır." ifadesine katılım düzeyleri

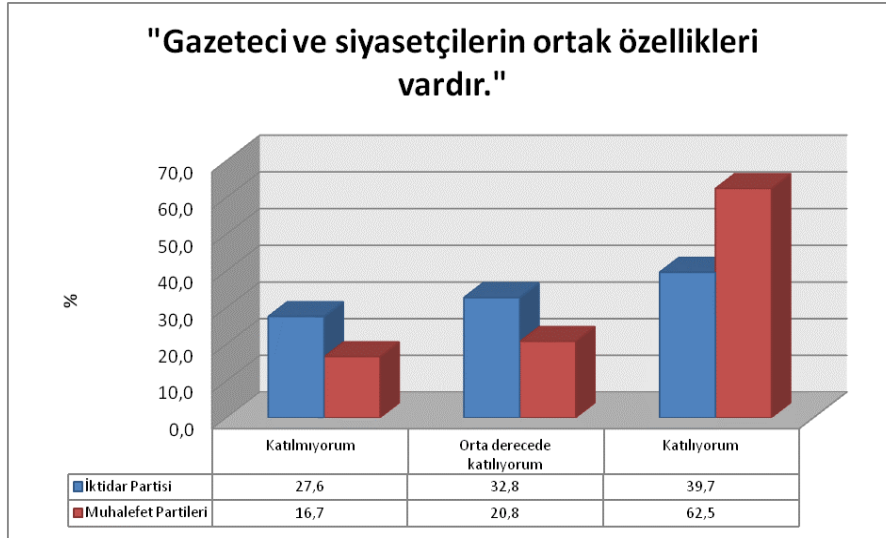
İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.54. "Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	16	27,6	12	16,7	28	21,5	6,78	0,033
Orta derecede katılıyorum	19	32,8	15	20,8	34	26,2		
Katılıyorum	23	39,7	45	62,5	68	52,3		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekillerinin % 39,7'si gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri olduğunu söylerken muhalefet partilerinin milletvekillerinden % 62,5'i iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla aynı ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Yine iktidar partisi milletvekillerinin % 27,6'sı ise gazeteci ve siyasetçilerin ortak özelliklerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin geneli değerlendirildiğinde, siyasilerin % 52,3'ü gazeteci ve siyasetçiler arasında ortak özelliklerin olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Şekil 3.22. “Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır.” ifadesine katılım düzeyleri

3.2.11.4. “Gazeteciler ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmıyorlar.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Gazeteciler ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmıyorlar.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.55. “Gazeteciler ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmıyorlar.” ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmıyorlar.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	14	24,1	22	30,6	36	27,7	1,57	0,454
Orta derecede katılıyorum	11	19,0	17	23,6	28	21,5		
Katılıyorum	33	56,9	33	45,8	66	50,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 56,9'u gazetecilerin ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmadıklarını söylemişlerdir. Diğer yandan muhalefet partilerinin milletvekillerine bakıldığında ise % 45,8'i iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelgede araştırmaya katılan tüm milletvekilleri değerlendirildiğinde, siyasilerin yarısının olumsuz bir anlamda gazetecilerin ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmadığını ifade etmişlerdir.

3.2.11.5. “Gazetecilik bir meslektir.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar partisi milletvekillerinin % 84,5'i gazeteciliğin bir meslek olduğunu söylerken, muhalefet partilerinin milletvekilleri daha yüksek bir oranda (% 93,1) gazeteciliğin bir meslek olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 3.56. "Gazetecilik bir meslektir." ifadesine verilen cevapların dağılımları

Gazetecilik bir meslektir.	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	5	8,6	5	6,9	10	7,7
Orta derecede katılıyorum	4	6,9	0	0,0	4	3,1
Katılıyorum	49	84,5	67	93,1	116	89,2
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*Gözlere düşen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerinin geneli değerlendirildiğinde, siyasilerin % 89,2'sinin gazeteciliği meslek olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Milletvekillerinin sadece % 7,7'si gazeteciliğin meslek olmadığını düşünmektedir.

3.2.12. Araştırmaya Katılan Milletvekillerinin Gazetecilerin Suç İşleme ve Hukuk Karşısındaki Durumları Hakkındaki Görüşleri

Gazetecinin kimliğinin şekillenmesinde en önemli etkenlerden olan ilke ve değerleri ele aldık. Burada başlık altında ise gazetecinin gazetecilerin suç işleme ve tutukluluk durumlarının habercilik faaliyetiyle ilgisi milletvekillerinin değerlendirmesine sunulmuştur.

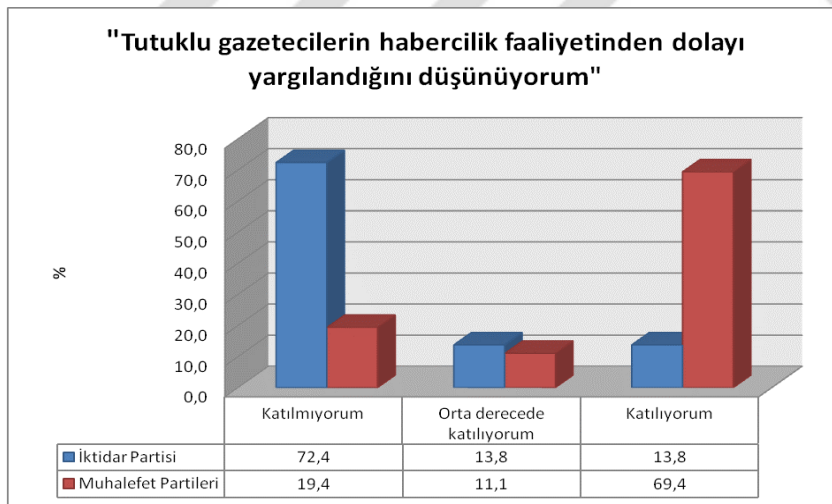
3.2.12.1. “Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.57. "Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	42	72,4	14	19,4	56	43,1	47,01	0,0001
Orta derecede katılıyorum	8	13,8	8	11,1	16	12,3		
Katılıyorum	8	13,8	50	69,4	58	44,6		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İktidar partisi milletvekillerinin % 72,4'ü "Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum" ifadesine katılmadıklarını belirtirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 69,4 ile iktidar partisi milletvekillerinden farklı bir görüşle, ifadeye katıldıklarını söylemişlerdir. Yine iktidar partisi milletvekillerinin % 13,8'i eşit oranlarda 'Orta derecede katılıyorum' ve 'Katılıyorum' demişlerdir.

Şekil 3.23. "Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum." ifadesine katılım düzeyleri

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünenlerin oranı % 44,6'dır. Buna karşın % 43,1'i ise gazetecilerin başka suçlar nedeniyle yargılandığını düşünmektedir.

3.2.12.2. “Gazeteciler basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırılıyor.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Gazeteciler basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırılıyor.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.58. "Gazeteciler basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırılıyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Gazeteciler basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırılıyor.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	12	20,7	24	33,3	36	27,7	3,29	0,192
Orta derecede katılıyorum	10	17,2	14	19,4	24	18,5		
Katılıyorum	36	62,1	34	47,2	70	53,8		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 62,1'i gazetecilerin basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırıldığı yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekilleri ise % 47,2 ile iktidar partisi milletvekillerine göre daha düşük bir oranla ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin geneline bakıldığında, siyasilerin yarısından fazlası (% 53,8) gazetecilerin basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırıldıklarını söylemişlerdir. Siyasilerin % 27,7'si ise bu ifadeye katılmadıklarını belirterek gazetecilerin basın suçları nedeniyle cezalandırıldığını söylemiştir.

3.2.12.3. “Gazeteciler meslekleri dışında da faaliyet gösterebiliyor.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar partisi milletvekillerinin % 79,3'ü gazetecilerin meslekleri dışında da faaliyet gösterebildiklerini belirtmişlerdir. Muhalefet partilerinin milletvekillerinin de % 69,4'ü ifadeye katıldıklarını söylemişlerdir.

Çizelge 3.59. "Gazeteciler meslekleri dışında da faaliyet gösterebiliyor." ifadesine verilen cevapların dağılımları

Gazeteciler meslekleri dışında da faaliyet gösterebiliyor.	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	3	5,2	5	6,9	8	6,2
Orta derecede katılıyorum	9	15,5	17	23,6	26	20,0
Katılıyorum	46	79,3	50	69,4	96	73,8
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*Gözlere düşen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Çizelgede araştırmaya katılan milletvekilleri genel olarak değerlendirildiğinde gazetecilerin meslekleri dışında da faaliyette bulunduklarını düşünen milletvekili oranı % 73,8 olarak görülmektedir. Siyasilerin sadece % 6,2'si bu ifadeye katılmadıklarını söylemişlerdir.

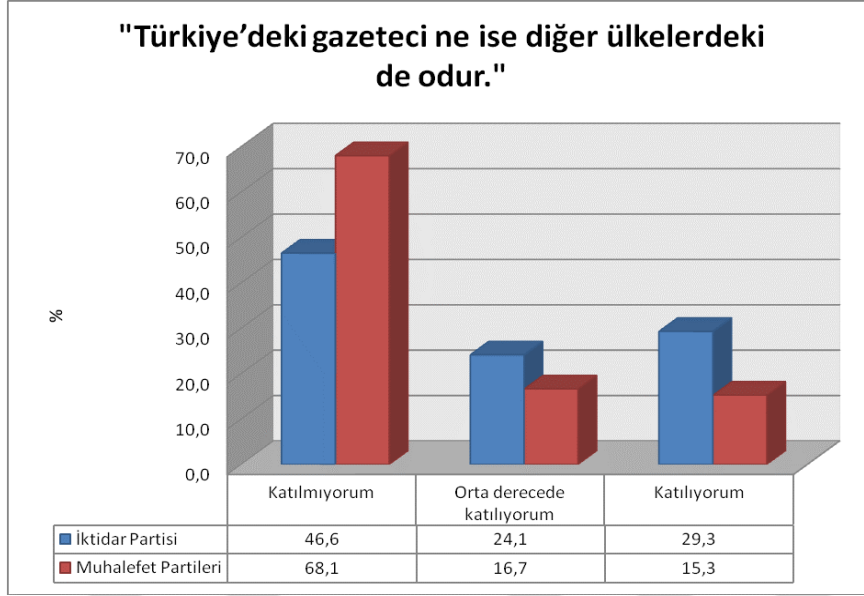
3.2.12.4. "Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$).

Çizelge 3.60. "Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	27	46,6	49	68,1	76	58,5	6,39	0,041
Orta derecede katılıyorum	14	24,1	12	16,7	26	20,0		
Katılıyorum	17	29,3	11	15,3	28	21,5		
Toplam	58	100.0	72	100.0	130	100.0		

İktidar partisi milletvekillerinin % 46,6'sı "Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur." ifadesine 'Katılmıyorum' yanıtını verirken, muhalefet partilerinin milletvekillerinin % 68,1'i iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oranla ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Yine iktidar partisi milletvekillerinin % 29,3'ü ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir

Şekil 3.24. "Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur." ifadesine katılım düzeyleri

3.2.12.5. "Yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında "Yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir. ($p>0,05$).

Çizelge 3.61. "Yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip ediyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip diyorum.	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	14	24,1	18	25,0	32	24,6	0,016	0,991
Orta derecede katılıyorum	10	17,2	12	16,7	22	16,9		
Katılıyorum	34	58,6	42	58,3	76	58,5		
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0		

İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamakla birlikte, iktidar partisi milletvekillerinin % 58,6'sı yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip ettiğini belirtirken, muhalefet partilerin milletvekilleri de hemen aynı oranla (% 58,3) iktidar partisi milletvekilleri gibi ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tabloda araştırmaya katılan milletvekilleri genel olarak incelendiğinde siyasilerin % 24,6'sı dış basını etmezken, siyasilerin % 58,5'i ise yurt dışındaki gazeteleri takip etmektedir.

3.2.12.6. “Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyorum.” ifadesine katılım düzeyleri

İktidar ve muhalefet milletvekilleri arasında “Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyorum.” ifadesine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. ($p < 0,05$)

Çizelge 3.62. "Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyorum." ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

"Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyorum."	Siyasi Partiler						Ki-Kare Analizi	
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam			
	n	%	n	%	n	%	Ki-Kare	p
Katılmıyorum	39	67,2	24	33,3	63	48,5	35,1	0,0001
Orta derecede katılıyorum	13	22,4	6	8,3	19	14,6		
Katılıyorum	6	10,3	42	58,3	48	36,9		
Toplam	58	100.0	72	100.0	130	100.0		

İktidar partisi milletvekillerinin % 67,2'si gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inandığını ifade ederken, muhalefet partilerinin milletvekillerinin % 58,3 ile iktidar partisi milletvekillerinden farklı bir görüş belirterek gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmadıklarını söylemiştir. Yine iktidar partisi siyasilerinin % 33,3'ü de gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tabloda araştırmaya katılan milletvekillerinin geneli değerlendirildiğinde % 48,5'i gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inandıkları görülmektedir. Siyasilerin % 36,9'u ise gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyor.

3.2.12.7. “Seçim b6lgemin yerel basınını takip ediyorum.” ifadesine katılım d6zeyleri

İktidar partisi milletvekillerinin % 91,4'ü seçim b6lgesinin yerel basınını takip ederken % 6,9'u ise takip etmediklerini söylemiştir. Muhalefet partilerinin siyasilerine bakıldığında da % 94,4'ü b6lgesinin yerel basınını takip etmektedir.

Çizelge 3.63. “Seçim b6lgemin yerel basınını takip ediyorum.” ifadesine verilen cevapların dağılımları ile Ki-Kare analizi

Seçim b6lgemin yerel basınını takip ediyorum	Siyasi Partiler					
	İktidar Partisi		Muhalefet Partileri		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Katılmıyorum	4	6,9	4	5,6	8	6,2
Orta derecede katılıyorum	1	1,7	0	0,0	1	0,8
Katılıyorum	53	91,4	68	94,4	121	93,1
Toplam	58	100,0	72	100,0	130	100,0

*G6zlere d6şen denek sayısı yetersizliği nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Araştırmaya katılan milletvekillerinin geneli değerlendirildiğinde siyasilerin % 93,1'i seçim b6lgesini takip ederken, % 6,2'si takip etmediğini söylemiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada milletvekillerinin gazeteci kimliği algısını anlamak amacıyla Türkiye'deki gazetecilerle ilgili görüşleri, haber araçlarını (gazete, dergi, radyo, televizyon, internet) kullanım düzeyleri, bu araçlara güven düzeyleri ile gazetecilik meslek ve etik ilkelerinin üzerinde durulduğu çeşitli ifadelerle sorularak tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu çerçevede öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve gazeteci, gazetecilik, haber, medya ve siyaset üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Söz konusu çalışmanın ana kaynağını ise TBMM 24. Dönem Milletvekilleri oluşturmaktadır. Araştırma yöntemi nicel saha araştırması ve veri toplama tekniği olarak da anket uygulanmıştır.

Gazetecilik meslek ilkeleri, etik değerleri, gazetecinin sorumlulukları, hakları, görevlerinin neler olduğu ve gazetecinin asli görevi olan hedef kitleye sunduğu haber hizmetinde gözetmesi gereken haber değerleri gazeteci kimliğini; bu ilke, sorumluluk ve değerlere bağlılıkları ise gazeteci kimliğinin algısını oluşturan unsurlar olarak belirlenebilir. Çalışmanın kavramsal çerçevesinde anlatılan ve gazeteci kimliğinin temelini oluşturan bu unsurlarla birlikte Gazeteci; bağımsız, halkın denetçisi, güvenilir, dürüst, kişi hak ve özgürlüklerine saygılı, eşit, tarafsız, toplumun değerlerini ayırtırmadan, çıkarlarına göre hareket etmeden, araştırıp ve belgeleyerek, haber değerlerini oluşturan gerçeklik, ilginçlik, önemlilik, yenilik, anlaşılabilirlik öğelerine ve haberde olması gereken 5N1K unsurlarına uygun olarak bilgi akışını sağlayan ve asıl işi bu olan kimsedir. Genel olarak tanımda ifade edilmeye çalışılan bu ilke ve değerlere uymak veya bunlardan sapmak gazeteci kimliğinin algısını da olumlu veya olumsuz şekilde belirlemektedir.

Bu araştırmada gazetecinin kim olduğu; görev ve mesleki ilkeleri ele alınırken; haberlerde ön sıralarda yer verilen siyasi aktörlerin, gazetecilerin hangi mesleki ilke veya özelliklerini nasıl ön plana çıkardıkları, gazetecilerde olumlu ve olumsuz gördükleri yönleri uygulanan anket sonucu elde edilen verilerle değerlendirilerek gazeteci kimliği algısı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Buna göre araştırmaya katılan milletvekillerine;

- Takip ettikleri haber araçları eğilimleri,
- Haber araçlarına güven düzeyleri,
- Gazetecilere güven düzeyleri,
- Gazetecilerin meslek ilkelerine bağlılığı hakkındaki görüşleri,
- Gazetecilerin tarafsızlık ilkesine bağlılıkları hakkındaki görüşleri,
- Ait oldukları parti ile gazeteci algısı arasındaki ilişki,
- İktidar ve muhalefet ilişkisinin haberlere yansımaya şekli hakkındaki görüşleri
- Gazetecilerin haber yapma özgürlüğü hakkındaki görüşleri,
- Gazetecilerin görevleri hakkındaki görüşleri,
- Gazetecilerin özellikleri hakkında görüşleri,
- Gazetecilerin suç işleme ve hukuk karşısındaki durumları hakkında görüşleri,
- Yurt dışında ve seçim bölgelerindeki yerel basını takip etme düzeyleri çeşitli ifadelerle sorulmuştur.

Anket verilerini SPSS paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilere ilişkin frekans ve yüzde gösterimlerin yanında değişkenler arasındaki bağımlılığa Ki-Kare analizi ile bakılmıştır. Çalışma içerisinde ölçekte tutumun yönü ve şiddeti ölçülmüştür. Bazı sorularda tutumun yönünün daha ağırlıklı olması ve tutum şiddeti basamaklarının dengeli dağılması nedeniyle sadece tutumun yönünü gösteren şiddet basamaklarını içeren 3'lü frekans tabloları şeklinde değerlendirilmiştir.

Anket çalışmasına 549 milletvekilinden 130'u katılmıştır. Araştırmaya katılan milletvekilinden elde edilen bulgular incelenirken, araştırmaya katılan tüm milletvekillerinin değerlendirilmesinin yanı sıra 'iktidar' ve 'muhalefet' olarak sınıflandırılması da yapılarak verilen cevaplar yorumlanmıştır.

Bu araştırma ile önemli tespitlere ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin SPSS paket programı ile analiz edilmesiyle genel sonuçları ve iktidar muhalefet partileri

arasında farklı görüşte olup olmadıklarına yönelik yapılan ki-kare analizi verileri şöyle sıralanabilir:

- Milletvekillerinin haber aracı olarak en çok sırasıyla internet (% 71,5), televizyon (% 62,3), gazete (% 55,4), dergi (%12,3) ve radyo (%12,3) kullandığı; ancak iktidar ve muhalefet partileri olarak incelendiğinde muhalefet partisi milletvekillerinin (% 65,3) gazeteyi iktidar partisi milletvekillerine (% 43,1) göre daha çok tercih ettiği,
- Bu haber araçlarından dergiyi daha az kullansalar da en çok dergiye (% 38,5) en az gazeteye (% 21,5) güvendikleri; ancak iktidar ve muhalefet partileri olarak bakıldığında iktidar partisi milletvekillerinin en çok televizyona (% 48,3) muhalefet partisi milletvekillerinin ise en çok internete (% 40,3) güvendikleri,
- Milletvekillerinin Türkiye’de gazetecilerin çoğunu ‘dürüst’ ve ‘güvenilir’ bulmadığı (% 64,6); ancak iktidar ve muhalefet partileri olarak bakıldığında muhalefet partisi milletvekilleri(%3 0,6) iktidar partisi milletvekillerine (%15,5) göre gazetecileri daha ‘dürüst’ ve ‘güvenilir’ bulduğu,
- Milletvekillerinin büyük bir kısmı (% 80,8) tanımadıkları gazeteciler ile yayınlamamak üzere bilgi paylaşmaktan kaçındığı, sadece tanıdığı gazeteciyle yayınlamamak üzere bilgi paylaşabileceği,
- Milletvekillerinin çoğunluğunun (%77,7) Türkiye’de gazetecilerin meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapmadığını düşündüğü,
- Milletvekillerinin çoğunun (%79,2) haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettikleri,
- Milletvekillerinin yarıdan fazlası haberleri yeterince bilgilendirici bulmadığı (% 63,1), ve neredeyse yarısının (% 49,2) gazetecilerin haberleri açık ve anlaşılır yazmadığını düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarıdan fazlası (% 61,5) gazetecilerin güncel haber yazdıklarını düşündüğü; ancak iktidar ve muhalefet partileri olarak bakıldığında muhalefet partileri milletvekillerinin daha fazlası (%70,8) iktidar partisi milletvekillerine (% 50) göre gazetecilerin güncel haber yazdığına inandığı,

- Milletvekillerinin yarısının (% 50) gazetecilerin ilginç haber yazdığını düşündüğü,
- Milletvekillerinin çoğunluğunun (%74,6) gazetecilerin 'kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmediğini; ancak iktidar partisi milletvekillerinin (%86,2) muhalefet partileri milletvekillerine (% 65,3) göre daha yüksek bir oranla gazetecilerin 'kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmediğini düşündüğü,
- İktidar partisi milletvekillerinin yarıya yakını (%48,3) gazetecilerin kaynağın gizlilik talebine bağlı kalmadığını düşünürken, muhalefet partileri milletvekillerinin yarıdan fazlası (%56,9) ise gazetecilerin kaynağın gizlilik talebine riayet ettiklerini düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarısından fazlasının (%55,4) gazetecilerin belgeleyerek haber yazmadığını düşündükleri; ancak muhalefet partileri milletvekillerinin iktidar partisi milletvekillerine göre daha yüksek bir oran(%31,9) ile gazetecilerin belgeli haber yaptıklarını düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarıya yakını (%45,4) gazetecilerin masa başı habercilik yaptığını düşündükleri, bu ifadeye kısmen katılanlarla birlikte bu oranın % 70 düzeylerinde olduğu,
- Milletvekillerinin gazetecilerin haberlerde kendilerine göre yorum yaptıklarını(%76,9) düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarısı gazetecilerin özel bir çıkara hizmet ettiğine(%50) inandıkları, ifadeye kısmen katılanlarla birlikte bu oranın % 83,1 düzeyinde olduğu,
- Milletvekillerinin yarıya yakını gazetecilerin haber yazım kurallarına (%43,8) ve dil bilgisine (%43,1) dikkat etmediklerini düşündükleri,
- Milletvekillerinin geneli incelendiğinde gazetecilerin siyasi konularda taraf tuttuğunu (%79,2) ve gazetecilerin siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmadığını (% 77,7) düşündükleri,
- İktidar partisi milletvekilleri Türkiye'de gazetecilerin iktidar yanlısı olmadığını (%74,1); ancak muhalefet partileri milletvekillerinin gazetecilerin iktidar yanlısı olduğunu (%76,4) düşündüğü,
- Milletvekillerinin büyük kısmı (%73,8) Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğunun muhalefet yanlısı olmadığını; ancak muhalefet partileri

milletvekillerinin (%88,9) iktidar partisi milletvekillerinden (% 55,2) daha fazlası gazetecilerin muhalefet yanlısı olmadığını düşündükleri,

- Milletvekilleri gazetecilerin daha çok (% 67,7) kendini veya paydaşlarını kolladığını düşündükleri,
- Milletvekillerinin çoğunluğunun(%78,5) farklı medya ve gazetecileri de takip ettikleri; ancak gazetecilerin güvenilir ve dürüstlüğünün kendi siyasi görüşleriyle ilgili olmadığı,
- Milletvekillerinin, gazetecilerin haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açtığını (% 76,2) diğer yandan siyasetteki kamplaşmanın gazetecilere de yansıdığını (%86,2) düşündükleri,
- Milletvekillerinin çoğunluğunun (%72,3) sermayenin siyasete etkisinin gazeteciler üzerinden yürütüldüğüne inandıkları; ancak muhalefet partileri milletvekillerinin (%80,6) iktidar partisi milletvekillerine (%62,1) göre daha çok ifade ettikleri,
- Milletvekillerinin siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu (% 77,7) düşündükleri; ancak iktidar ve muhalefet olarak bakıldığında muhalefet partileri milletvekillerinin (% 86,1) iktidar partisi milletvekillerine (% 67,2) göre bu konuda daha çok görüşün hakim olduğu,
- Milletvekillerinin yarısından fazlası (% 53,8) her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunduğu; ancak muhalefet partisi milletvekillerinin (%68,1) iktidar partisi milletvekillerine göre (%36,2) medya profesyonellerinin desteğine daha fazla inandıkları,
- Medyanın siyaset üzerindeki gücü konusunda milletvekillerinin ikiye ayrıldığı ve iktidar partisi milletvekilleri medya desteği olmasa da iktidarda kalılabileceğini ifade ederken(% 58,6) muhalefet partilerinin milletvekillerinin çoğu (% 62,5) medyanın desteklemediği iktidarın ayakta kalamayacağını düşündüğü,
- Milletvekillerinin yarısından fazlası (% 57,7) Türkiye'de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı olmadığını düşünse de iktidar partisi milletvekillerinin çoğunluğu (% 63,8) gazetecilerin özgürce haber yazma imkanı olduğunu düşündüğü, muhalefet partisi milletvekillerinin büyük çoğunluğunun ise (% 87,5) gazetecilerin özgürce haber yazma imkanı olmadığını düşündükleri,

- Milletvekillerinin gazetecilerin siyasi baskı altında olduklarını (% 66,2) düşündükleri, ancak iktidar ve muhalefet partisi olarak incelendiğinde iktidar partisi milletvekillerinin yarısından fazlasının (% 53,4) gazeteciler üzerinde bir baskı olmadığını söylerken muhalefet partisi milletvekillerinin neredeyse genelinde (% 94,4) gazetecilerin siyasi baskı altında olduğu görüşü hakim olduğu, diğer yandan iktidar partisi milletvekillerinde az sayılmayacak oranda (% 31) gazeteciler üzerinde baskı olduğunu düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarısından fazlası (%58,5) gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet vermediğini düşündüğü
- İktidar ve muhalefet partisi milletvekilleri kendi içlerinde de ikiye ayrılarak gazetecilerin siyasetçiler ile toplum arasındaki bağı kurduğunu düşünenler fazla (% 48,5) olmakla birlikte böyle olmadığını düşünenlerin de (% 40) az sayılmadığı,
- Milletvekillerinin yarısından fazlasının (% 56,2) gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamadıklarını düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarıdan fazlası (% 55,4) gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanların da olduğunu düşündüğü,
- Milletvekilleri gazetecileri bilgili ve kültürlü(% 61,5) bulduğu,
- Gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgiye sahip olduğu konusunda iktidar ve muhalefet partileri milletvekilleri farklı görüş bildirerek iktidar partisi milletvekillerinin yarısı(% 50) gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgiye sahip olmadığını, muhalefet partisi milletvekillerinin ise yarıya yakını (% 48,1) farklı düşünerek gazetecilerin siyasi konularda geniş bilgiye sahip olduğunu düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarısından fazlası (% 52,3) gazeteci ve siyasetçilerin ortak özelliklere sahip olduğunu düşündükleri; ancak muhalefet partileri milletvekillerinin (% 62,5) iktidar partisi milletvekillerine (% 39,7) göre çok daha fazla gazetecilerle ortak özelliklerinin bulunduğunu düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarısının (% 50,8) gazetecilerin ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmadıklarına inandıkları,
- Milletvekillerinin çoğunluğunun (% 89,2) gazeteciliği bir meslek olarak kabul ettiği,

- İktidar ve muhalefet partisi milletvekilleri tutuklu gazeteciler ile ilgili farklı düşündüklerini belirterek, iktidar partisi milletvekilleri tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılanmadığını (% 72,4'ü), muhalefet partisi milletvekilleri ise tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını(% 69,4) düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarısından fazlası (% 53,8) gazetecilerin basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırıldıklarına inandıkları,
- Milletvekillerinin gazetecilerin meslekleri dışında da faaliyette bulunduklarını (% 73,8) düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarısından fazlası Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki gazetecilerin aynı olmadığını (% 58,5) düşünürken muhalefet partisi milletvekillerinin daha çok (%68,1) Türkiye'deki gazetecilerin farklı olduğunu düşündükleri,
- Milletvekillerinin yarıdan fazlasının (% 58,5) yurtdışındaki medyayı da takip ettiği,
- Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna iktidar ve muhalefet partisi milletvekilleri farklı görüşler bildirerek iktidar partisi milletvekilleri gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğunu düşünürken (% 67,2) muhalefet partisi milletvekilleri ise gazetecilerin hukuk önünde eşit olmadığını(%58,3) düşündükleri,
- Milletvekillerinin geneline yakınının (% 93,1) seçim bölgesinin yerel basınını takip ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında siyasi aktör olarak milletvekillerine göre; meslek olarak tanımladıkları gazeteciliğin kimliğini oluşturan, 'bir gazeteciyi gazeteci yapan' temel unsurları Türkiye'deki gazeteciler karşılamamaktadır.

Milletvekillerine göre; gazeteciler bilgili ve kültürlü olsalar da meslek ilkelerine uygun davranmamakta, taraflı olmakta, yorum kattıkları haberlerini belgelemediği ve araştırmadığına, siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamamakta ve halkın denetçiliği işlevini yerine getirememektedir. Buna göre siyasilerin açıklamalarında ve bilgi paylaşımlarında bu açıklamalarının farklı aktarılacağı endişesi yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Bu sonuç ülkenin yönetiminde görev alan parlamento üyelerinin halka ulaşmada ihtiyaç duyduğu ve hemen her gün iç içe olduğu gazetecilere güven sorununu ortaya koyması açısından önemlidir. Zira anket formunda tüm sorular arasında yalnız, “Türkiye’de gazetecilerinin çoğunu dürüst ve güvenilir insanlardır” ifadesine 130 katılımcıdan hiçbirisi ‘Kesinlikle Katılıyorum’ cevabını vermemiştir.

Diğer yandan gazetecilere güvenmeseler de medyanın gücüne inanan milletvekillerinin gazetecilerin tarafsızlık gibi bazı ilkeleri ihlal etmesinin nedenleri arasında sermaye, medya ve siyaset ilişkisini gördükleri söylenebilir.

Araştırmada anket formunun sonunda yer verilen kutucuğa gazeteciler hakkındaki düşüncelerini açık uçlu şekilde kendi ifadeleri ile kaleme aldıkları bölümde analiz yeterliliği olmamakla birlikte milletvekillerinin 56’sı da benzer ifadeler kullanmışlardır. Buna göre milletvekilleri kendi ifadeleriyle tarafsızlık, objektiflik, halkın doğru bilgilendirilmesi, dürüstlük, gerçeklik, güvenilirlik, ülke çıkarlarını kollama, kişi hakları ve özel hayata saygı ilkeleri ile basın özgürlüğü, sermayenin medya üzerindeki etkisi konularına dikkat çekmişlerdir.

Örneğin bir milletvekili ifadesinde şöyle kaydetmiştir: “Gazeteciler üstlendikleri misyon gereği toplumun en güvenilir, ilkeli, objektif, dürüst, tarafsız kesimi olması gerekirken maalesef tersi bir algı söz konusu. Keçisi çalınan müftüyü keçi çalan müftü şeklinde haberleştiren bir kesimin yarattığı algı budur.” (EK-2:41.Form)

Araştırmanın varsayımlarına göre;

1. Siyasi aktörlerin Türkiye’de gazetecilerin mesleki ilkelerine bağlı olmadıklarını düşündükleri,
2. Siyasi aktörlerin gazetecilere güvenmedikleri,
3. Siyasi aktörlerin gazetecilerin tarafsız olmadıklarını düşündükleri
4. İktidar ile muhalefet ilişkisi, gazetelerin haberlerine yansımakta bu da siyasi aktörlerin gazeteci kimliği algısını etkilediği varsayımları doğrulanmıştır.

Ancak varsayımlardan

5. Siyasi aktörlerin ait oldukları parti ile gazeteci kimliği algısı arasında bir ilişki olduğu varsayımında iktidar ve muhalefet partileri gazeteci kimliğini oluşturan temel unsur, özellik ve ilkelerde genel olarak aynı görüşte olsalar da muhalefet partisi milletvekilleri, gazetecilerin kaynağın gizlilik talebine riayet ettiğini, siyasi konularda bilgili olduğunu, gazeteciler üzerinde siyasi baskı olduğunu, özgürce haber yazamadıklarını, iktidar yanlısı olduğunu, gazetecilerin hukuk karşısında eşit olmadığı ve tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden yargılandığını ve medyanın siyaset üzerinde güçlü olduğunu söylemiş iktidar partisi milletvekilleri ise aksi yönde görüş bildirmişlerdir.

Diğer yandan milletvekillerinin çoğu gazetecilerin güvenilir ve dürüstlüğüne kendi siyasi görüşleriyle ilgili olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

6. Siyasi aktörler gazetecilere güvenmeseler de gazetecilerin halkın denetim işlevini yerine getirdiğini düşündükleri varsayımına karşın milletvekillerinin yarısından fazlası gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet vermediğini söylemiştir.

Araştırmanın bulguları iktidar veya muhalefet fark etmeksizin siyasi aktör olarak milletvekillerinin Türkiye'deki gazeteci algısını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Siyasi aktör olarak milletvekilleri gazetecilere güvenmemekte, gazetecileri taraflı bulmakta ve gazetecilerin en önemli görevlerinden halkın denetçiliği işlevini yerine getirmediğine inanmaktadırlar. Bu bağlamda milletvekillerine göre 'gazeteci'nin kavramsal tanımının/kimliğinin uygulamada gazetecilerde karşılığının olmadığını sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Türkiye'de gazetecinin ve gazeteciliğin niteliklerinin tartışıldığı günümüzde gazeteciler açısından en önemli haber kaynaklarından olmasının yanı sıra siyasi

aktörler açısından da yönettiği toplum ile bağı kurmada en güçlü aracı olması yönüyle siyasi aktör olarak milletvekillerine uygulanan bu araştırma ilk olmanın zorluğunu üzerinde taşımaktadır. Ancak bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda;

- Gazetecilerin siyasi haberleri hazırlama sürecinde yaşadığı zorluklar çerçevesinde bir araştırma yapılabilir.
- Parlamento muhabirlerinin siyasi aktörlerle ilişkisi üzerine çalışılabilir.
- Siyasi aktörlerin gazeteci algısı sosyal medya platformları da eklenerek incelenebilir.
- Diğer haber kaynaklarının gazeteci algısı başka bir araştırmanın konusu olabilir.
- Siyasi aktörlerin gazeteci, gazetecilik, basın, medya söylemleri çerçevesinde araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Adaklı, G. (2010). *Gazetecilik Etiğini Belirleyen Yapısal Unsurlar: Mülkiyet ve Kontrol Sorunu. Televizyon Haberciliğinde Etik*. Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel (ed.). Ankara: Fersa Matbaacılık, 83.
- Akçallı, N. (1989). "Siyasal Rejimlerin Sınıflandırılmasının Gelişme Yolunda Ülkeler Bakımından Önemi". *Ege Üniversitesi BYYO Düşünceler Dergisi*,
- Alankuş, S. (2009). "Gazeteciliğe Başlarken, Okuldan Haber Odasına", İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 221.
- Alkan, T. (1989). *Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişim*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Altun, A. (1995). *Türkiye’de Gazetecilik ve Gazeteciler*. Ankara: ÇGD Yayınları, 1.
- Alver, F. (2007). *Gazeteciliğin Kuramsal Temelleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Alver, F. (2011). *Gazetecilik Bilimi ve Kuramları*, İstanbul: Kalkedon Yayınları, 50.
- Arıcan, Z. M. (2004). "Haber Fotoğrafını Oluşturan Öğeler ve Türkiye Ulusal Basınında Gazete Haber Fotoğraflarının Seçim Ölçütlerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesine Yönelik Bir Uygulama". Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 21.
- Aslan, K. (2003). *Haberim Var/Örneklerle Haberin ABC’si*. İstanbul: Anahtar Yayınları, 17.
- Aslan, K. (2009). *Haberin Yol Haritası*. (İkinci Baskı). İstanbul: Anahtar Kitaplar, 152-153.
- Atabek, Ü. (2001). *İletişim ve Teknoloji*. Ankara: Seçkin Yay, 59.
- Atılğan, S. (1991). *Gazetecilerin Korunması*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 17.
- Avcı, N. (1990). *Kitle Kültürü: Enformatik Cehalet*, Ankara: Rehber Yayınları, 106.
- Aziz, A. (1982). *Toplumsallaşma ve Kitleleşme İletişim*, Ankara Üniversitesi BYYO Yayını, Ankara. S. 57.
- Banar, F. S. (2007). "Basında İstihdam". B. Arık, M. Şeker. (Editörler). *Bir Sorun Olarak Gazetecilik*. Konya. Tablet Yayınları, 118.
- Belsey, A. and Chadwick, R. (1998). "Medyada Etik ve Siyaset: Kalite arayışı". Belsey A. and Chadwick R. *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar* (der.), (Çev. N. Türkoğlu). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Eserin orijinali 1992’de yayımlandı), 26.
- Bilgin, N. (1996). *İnsan İlişkileri ve Kimlik*, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 10, 11.

- Bohere, G. (1986). *Gazetecilik Mesleği*, (Çev. N. Süral). Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü Yayını, (Eserin Orijinali 1984'te yayımlandı), 9.
- Brunt, R. (1995). "Kimlik Politikası". Hall S. and Jacques M. (der.), *Yeni Zamanlar*. (Çev. A. Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 145.
- Campbell, F. (1998). *Journalistic Construction of News: Information Gathering*, *New Library World*, (2), 60-64.
- Cuilenburg J. V. (2010). "Medya ve Demokrasi" Çaplı B. ve Tuncel H. (Eds.), *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Ankara: Fersa Matbaa, (99-124), 104, 110.
- Çaplı, B. (2002). *Medya ve Etik*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 31.
- Çebi, M. S. (2002). *Haberi Anlamak*. Ankara: Gazi Kitabevi, 18, 19.
- Damlapınar, Z. (2008) "*Medya ve Siyasete Güvenilirlik*", *Medya ve Siyaset*, Zülfikar Damlapınar (ed.), Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları, 188.
- Dearing, J. and Rogers, E. M. (1996). *Agenda Setting*, Sage Publications, Thousand Oaks.
- Demirkent, N. (1982). *Sayfa Sayfa Gazetecilik*, Altın Kitaplar Yayınevi, 92.
- Denover, P. (1963). *Modern Basın*, (Çev. A. Cemgil), İstanbul: Remzi Kitabevi, 7.
- Doğanay, Ü. (2003). *Demokratik Usuller Üzerine Yeniden Düşünmek*. (Birinci Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 35.
- Duran, R. (2003). "*Bir Haber Medyası Olarak Radyo*", *Radyo ve Radyoculuk*, S. Alankuş (ed), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 8, 116-118.
- Dursun, Ç. (2003) *Haber ve Habercilik/ Gazetecilik Üzerine Düşünmek*, *Gazetecilik ve Habercilik*, S. Alankuş. (der). *Habercinin El Kitabı Dizisi:4*. İstanbul. IPS İletişim Vakfı Yayınları:7, 63
- Duverger, M. (2017) *Siyaset Sosyolojisi*, (Çev. Ş. Tekeli), İstanbul: Varlık Yayınları, Bilgi Dizisi:28. (Eserin orijinali 1982'de yayımlandı), 253.
- Duverger, M. (1995). *Siyaset Sosyolojisi* (4.b.), (Çev. Şirin Tekeli), İstanbul: Varlık Yayınları, 275.
- Ekşi, O. (1993). *Gazeteci Kimdir?*, İstanbul: Basın Konseyi Yayını, 4.
- Fowler R. (1991). *Language In The News*, Routledge, New York, 18.
- Gary, B. (1989). "Testing Generalizability of a Career Commitment Measure and Its Impact on Employee Turnover", *Journal of Vocational Behavior*, 35, 88–103.
- Gencel Bek, M. (2003). "Yerel Politika ve Yerel Medya". Alankuş, S. (Der.), *Habercinin El Kitabı*, İstanbul. IPS İletişim Vakfı Yayınları, 131-146.

- Geray, H. (2003). *İletişim ve Teknoloji-Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. Ankara: Ütopya Yayınları, 18.
- Gibson, R. K. and Römmele, A. (2008). *Political Communication*. Daniele Caramani (Ed.), *Comparative Politics*. London: Oxford University Press. 473-492.
- Girgin, A. (2002). *Haber Yazmak*. İstanbul: DER Yayınları.
- Girgin, A. (2003). *Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i*. (İkinci baskı). İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 65.
- Girgin, A. (2008). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. (Birinci baskı). İstanbul: DER Yayınevi, 108.
- Girgin, A. (Ocak 2001). *Tarafsızlık, (Nesnellik, Objektiflik)*. Editör: Nurçay Türkoğlu, Marmara İletişim Dergisi, (11).
- Gökçe, O. (1996). "Kamuoyu Kavramının Anlamı ve Kapsamı". *Kurgu Dergisi*, (14), 217-219.
- Gönenç, E. Özgür, (2006). "İletişimin Tarihsel Süreci", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 26, s. 87-102.
- Gönensin, O. (1997). "Gazeteci", *Demokrasi, Özgürlük ve Basın*. İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 31-33.
- Guerin, S. (1992). *Medya Dünyası*. (Çev: O. Tatlıpınar) İstanbul: İletişim Yayınları, 78-79.
- Gürbüz, Y. (1987). *Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler*. (İkinci Baskı) İstanbul: Beta Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş., 3.
- Güz, N. (1996). "Medya ve Siyaset", *Akademik Bakış*, 2.
- Güzel, M. (2007). "Televizyon Haberciliğinde Magazinleşme (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, 31.
- Hohenberg, J. (1963). *Gazetecilik Mesleği*. (Çev: F. Ofluoğlu), İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 39.
- İmançer, A. (Şubat 1991). "Basın Hükümet İlişkilerine Genel Yaklaşımlar". *Düşünceler, Ege Üniversitesi BYYO Dergisi*, (5), 25-49.
- İmançer, D. (Mayıs Temmuz 2003). "Çağdaş Kimliğin Yapılanma Süreci ve Televizyon". *Doğu Batı, Kimlikler*, (23), 249-234.
- İnal, Ayşe (2009). "Haber Medyası Siyaset ve Terör". Şeker M. ve Şeker T. (Eds) *Terör ve Haber Söylemi*. İstanbul. LiteraTürk, s.12,14.

İnanç, B.Y. (2004). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Adana: Nobel Kitabevi, 232.

İnternet: TBMM Milletvekilleri Sandalye Dağılımı. <https://www.tbmm.gov.tr> adresinden 17 Mart 2017 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Toril Aalberg, Peter van Aelst and James Curran, "Media Systems and the Political Information Environment: A Cross-National Comparison", *International Journal of Press/Politics*, 15(3), 2010, <http://www.m2p.be/publications/1300823971.pdf>, adresinden 10 Eylül 2011 tarihinde alınmıştır, s.256.

İnternet: Türk Dil Kurumu-TDK, "Büyük Türkçe Sözlük-meslek", <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, adresinden, 1 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Türkiye Gazeteciler Federasyonu-TGF. "Medyanın sorunları ve Çözüm Önerileri" http://www.tgf.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=82:medyann-sorunlar-ve-coezuem-oenerileri&catid=47:raporlar&Itemid=86, adresinden 11 Eylül 2011 tarihinde alınmıştır.

İnternet:: Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, <http://www.tgc.org.tr> adresinden 10 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.

İnuğur, N. (1999). *Basın ve Yayın Tarihi*. (Dördüncü Baskı). İstanbul: Der Yayınları, 183.

İnuğur, N. (2005). *Basın ve Yayın Tarihi*. (Beşinci Baskı). İstanbul: Der Yayınları, 21.

Junqua, D. (1992). "Mesleği: Gazeteci". J. M. Charon (der.), *Medya Dünyası*, (Çev. Oya Tatlıpınar), İstanbul: İletişim Yayınları, (Eserin orijinali 1991'de yayımlandı), 295.

Kapani, M. (1989). *Politika Bilimine Giriş*, (Beşinci Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi, 157.

Kaptan, A. (2008). *Haberciliğin Temel Kuralları Ve Röportaj Teknikleri (Radyo Ve Televizyon Haberciliği)*, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2008, 66.

Kara H. (2005). *Bilgisayar/İnternet Teknolojisi ve Değişen Gazetecilik, Yeni İletişim Teknojileri ve Medya*, İstanbul: IPS Vakfı Yayınları, 35.

Karabay, N. (2000). *Gazetecilik ve Haber(Kuramsal Bir Yaklaşımla)*. İzmir: Meta Basım, 32.

Karakuş, E.(1977). *40 Yıllık Bir Gazeteci Gözü ile İşte Ankara*. İstanbul: Hürriyet Yayınları, 26.

Kaya, A. R. (1985). *Kitle İletişim Sistemleri*. (Birinci Baskı). Ankara: Teori Yayınları, 25.

- Kışlalı, A. T. (1991). *Siyasal Sistemler*. Ankara: İmge Kitabevi,139.
- Kovach B. and Rosenstiel T. (2007). *Gazeteciliğin Esasları*, Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 13.
- Kösoğlu, N. (1996). *Türk Kimliği ve Türk Dünyası*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 91.
- MacBride, S. (1992). *Bir Çok Ses Tek Bir Dünya*. (Çev. E. Özkök). Sinanoğlu S. (Ed). Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Raporu.
- Maigret, E. (2011). *Medya ve İletişim Sosyolojisi*. (Çev. H. Yücel). İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş. (Eserin orijinali 2002’de yayımlandı).
- Martin, L. J. (1981). “Government and The News Media”. Nimmo, D. D. ve Sanders, K. R. (Ed.), *Handbook of Political Communication içinde*, Sage Publications, Beverly Hills, s.445-465.
- McKane, A. (2006). *News Writing*, Sage Publications. İstanbul: London. Metis Yayınları,1.
- Meyer T. (2004). *Medya Demokrasisi, Medya Siyaseti Nasıl Sömürgeleştirir?* (Çev. A. Fethi) (Birinci Baskı), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlandı), 9-12-48.
- Meyer, P. (t.y.). *“Bilimsel Gazetecilik”*. (Çev. A. A. Bir ve S. Sever) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yay. (142)
- Morley D. and Robins K. (1997) *Kimlik Mekânları: Küresel Medya, Elektronik Ortamlar ve Kültürel Sınırlar*, (Çev. E. Zeybekoğlu) İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 74.
- Mutlu, E. (1994). *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Ark Yayınları,85.
- O’Neill, J. (1998). “Piyasada Gazetecilik Yapmak”, Belsey A. and Chadwick R.(der.), *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar*. (Çev. N. Türkoğlu). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 39.-42.
- Oktay, M. (2002). *Politikada Halkla İlişkiler*. İstanbul: Derin Yayınları, 21.
- Özgen, M. (2004). *“Türkiye’de Basının Gelişimi ve Sorunları”* . (İkinci Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 3- 96.
- Özgener, Ş. (2009). *İş Ahlakının Temelleri*, (İkinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 51.
- İnternet: Palfreman, Jon (2006). Caught in the Web. Nieman Reports. Kış 2006. <http://www.nieman.harvard.edu/reportsitem.aspx?id=100275> (15 Ocak 2009) (Akt. Çakır:2009)
- Rigel, N. (2000). *İleti Tasarımında Haber*. İstanbul: Der Yayınları,177.

- Schneider W. and Raue P. J. (2000). *Gazetecinin El Kitabı*. (Çev. I. Aygün) Ankara: Konrad Adenauer Vakfı Yayını, 54.
- Sencer, M. ve Sencer, Y. (1978). "Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim", Ankara: Doğan Basımevi, 171-172.
- Sholle, D. J, (1999). "Eleştirel Çalışmalar: İdeoloji Teorisinden İktidar/Bilgiye". Mehmet Küçük(der). *Medya İktidar İdeoloji*. Ankara. ARK Yayınları, 368.
- Sönmez, M. (2003). *Filler ve Çimenler: Medya ve Finans Sektöründe Doğan/Anti-Doğan Savaşı*. İstanbul: İletişim Yayınları, 10.
- Şeker, M. (2003). "Özel Televizyonlarda Haberin Seçimi ve Yapılandırılması (NTV, ATV ve SHOWTV Örneği)". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003, 55.
- TBMM. (2012). *24. Dönem TBMM Albümü*. TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Yayınları, XVIII-XXI.
- Tok, N. (2003). *Kültür, Kimlik ve Siyaset*, (Birinci Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 117-120.
- Tokgöz, O. (1994). *Temel Gazetecilik*. (Üçüncü Baskı). Ankara: İmge Kitabevi, 33.
- Tokgöz, O. (2003). *Temel Gazetecilik*, Ankara: İmge Kitabevi, 162, 191.
- Topuz, H. (1986). "Dış Ülkeler Ajansı", Genç Gazeteciler Eğitim Semineri, İstanbul: GCY, 121.
- Topuz, H. (1996). *Başlangıçtan Bugüne Türk Basın Tarihi*, (İkinci Baskı) İstanbul: Gerçek Yayınevi, 8-9.
- Toril Aalberg, Peter van Aelst and James Curran, "Media Systems and the Political Information Environment: A Cross-National Comparison", *International Journal of Press/Politics*, 15(3), 2010, 256.
- Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*, Ankara: Ecdâd Yayınları, 70.
- Turan, İ. (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, (Üçüncü Baskı). İstanbul: Der Yayınları, 16-104-105.
- Türkbağ, A. U. (Mayıs-Temmuz 2003). "Kimlik, Hukuk ve Adalet Sorunu". *Doğu Batı, Kimlikler*, (23), 209.
- Uğurlu, F. ve Öztürk, Ş. (2006). "Türkiye’de Televizyon Haberciliği Özel Kanalların Getirdikleri". Konya: Tablet Kitapevi, 53.
- Waldahl, R. (1994). "Siyasal Tutumlar ve Kamuoyu", (Çev. S. İrvan), *İletişim, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (1-2), 77.

- Yaran, C. S. (2008). “*Erdem ve Ekonomi: Dini ve Felsefi Açıdan İş Ahlakı*”, *İş Ahlakı Sempozyumu Bildiri Kitabı*, İstanbul: İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği, 23–24.
- Yüksel E. ve Gürçan, H. İ. (2001). *Habercinin El Rehberi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 42 (57).
- Yüksel, E. (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Yüksel, E. (2004a). “Medya Gerçeği, Gerçek Yaşam ve Terör Haberciliği”, Gökçe, O ve Demiray, U. (Ed.), *Terörün Görüntüleri Görüntülerin Terörü içinde*, 1. Baskı, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 19-58.

EK-1. Anket Formu

NİHAN ATILA@GAZİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ GAZETECİLİK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI 2014

BİLİMSSEL ARAŞTIRMA: GAZETECİ KİMLİĞİ

Sn. Milletvekili, bu anket çalışması bir yüksek lisans tezi araştırmasıdır. Kimlik bilgileri araştırmada hiçbir şekilde sorulmadığı gibi cevapların kime ait olduğunu tespit etmek de imkânsızdır. Soruları içtenlikle cevaplamamız tezin(araştırmanın) doğru sonuçlara ulaşması ve değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. İlginiz için teşekkürler.

1. Haberler için en sık hangi aracı kullanıyorsunuz?
Her birine 5 ile 1 arasında not veriniz.

(En çok 5 – En az 1)

1.1. Gazete	
1.2. Dergi	
1.3. Radyo	
1.4. Televizyon	
1.5. İnternet	

2. Aşağıdaki haber araçlarının her birine güven düzeyinize göre 5 ile 1 arasında not veriniz.

(En güvenilir 5 – En az güvenilir 1)

2.1. Gazete	
2.2. Dergi	
2.3. Radyo	
2.4. Televizyon	
2.5. İnternet	

AŞAĞIDAKİ İFADELERE HANGİ DÜZEYDE KATILDIĞINIZI	HİÇ KATILMIYORUM	KATILMI ORUM	FIKRIM YOK	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
TÜRKİYE'DEKİ GAZETECİLERİ					
DİKKATE ALARAK BELİRTİRNİZ					
3. Bence Türkiye'de gazetecilerin çoğu dürüst ve güvenilir insanlardır.	1	2	3	4	5
4. Tanımadığım bir gazeteciye, 'of the record, yayınlamak üzere' bilgi verebilirim.	1	2	3	4	5
5. Sadece tanıdığım gazeteciye, 'of the record, yayınlamak üzere' bilgi verebilirim.	1	2	3	4	5
6. Türkiye'de gazeteciler meslek ilkelerine uygun davranarak haber yapıyorlar.	1	2	3	4	5
7. Haberleri okuduktan sonra doğruluğundan endişe ettiğim olmuyor.	1	2	3	4	5
8. Haberleri yeterince bilgilendirici bulmuyorum.	1	2	3	4	5
9. Gazeteciler haberleri açık ve anlaşılır yazıyorlar.	1	2	3	4	5
10. Gazeteciler güncel haber yazmıyorlar.	1	2	3	4	5
11. Gazeteciler ilginç haber yazıyorlar.	1	2	3	4	5
12. Gazeteciler haber yazarken kişi hak ve özgürlüklerine dikkat etmiyorlar.	1	2	3	4	5
13. Gazeteciler kaynağın gizlilik talebine riayet ediyorlar.	1	2	3	4	5
14. Gazeteciler gerçeği belgeleyerek haber yazmıyorlar.	1	2	3	4	5
15. Gazetecilerin çoğunun haberi masa başında yazdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
16. Gazeteciler haberlerde kendilerine göre yorum yapıyorlar.	1	2	3	4	5
17. Gazeteciler özel bir çıkara hizmet ediyorlar.	1	2	3	4	5
18. Gazeteciler haber yazım kurallarına uygun haber yazmıyorlar.	1	2	3	4	5
19. Gazeteciler haberlerde dil bilgisine dikkat etmiyorlar.	1	2	3	4	5
20. Türkiye'de gazeteciler siyasi konularda taraflı davranmıyorlar.	1	2	3	4	5
21. Türkiye'de gazeteciler siyasi partilere eşit mesafede yaklaşmıyorlar.	1	2	3	4	5
22. Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu iktidar yanlısıdır.	1	2	3	4	5
23. Türkiye'de gazetecilerin çoğunluğu muhalefet yanlısıdır.	1	2	3	4	5
24. Gazeteciler kendini veya paydaşlarını kolluyor.	1	2	3	4	5
25. Sadece siyasi görüşüme uygun medya ve gazetecileri takip ediyorum.	1	2	3	4	5
26. Siyasi görüşüme uygun bulduğum gazetecileri daha dürüst buluyorum.	1	2	3	4	5
27. Gazeteciler haberleri ile siyasetin gerginleşmesine yol açmıyorlar.	1	2	3	4	5
28. Siyasetteki kamplaşma gazetecilere yansımıyor.	1	2	3	4	5

EK-1. (devam)

NİHAN ATILAGAZİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ GAZETECİLİK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI 2014

29. Sermayenin siyasete etkisi gazeteciler üzerinden yürütülmektedir.	1	2	3	4	5
30. Siyasetin haberlere yansıtıldığından farklı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
31. Her siyasi gücün arkasında medya profesyoneli(leri) bulunur.	1	2	3	4	5
32. Medyanın desteklemediği iktidar ayakta kalamaz (uzun vadede iktidar olamaz)	1	2	3	4	5
33. Türkiye'de gazetecilerin özgürce haber yazma imkânı yoktur.	1	2	3	4	5
34. Gazeteciler üzerinde siyasi bir baskı yoktur.	1	2	3	4	5
35. Gazetecilerin halkın denetçisi olarak hizmet verdiğini düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
36. Gazeteciler siyasetçiler ile toplum arasında bağı kuruyor.	1	2	3	4	5
37. Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgilendirme sağlamıyor.	1	2	3	4	5
38. Gazeteciler arasında kanunsuz iş yapanlar da vardır.	1	2	3	4	5
39. Gazeteciler bilgili ve kültürlü insanlar değildir.	1	2	3	4	5
40. Gazeteciler siyasi konularda geniş bilgiye sahiptir.	1	2	3	4	5
41. Gazeteci ve siyasetçilerin ortak özellikleri vardır.	1	2	3	4	5
42. Gazeteciler ülke çıkarlarını düşünerek haber yazmıyorlar.	1	2	3	4	5
43. Gazetecilik bir meslektir.	1	2	3	4	5
44. Tutuklu gazetecilerin habercilik faaliyetinden dolayı yargılandığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
45. Gazeteciler basın dışı suçlar nedeniyle cezalandırılıyor.	1	2	3	4	5
46. Gazeteciler meslekleri dışında da faaliyet gösterebiliyor.	1	2	3	4	5
47. Türkiye'deki gazeteci ne ise diğer ülkelerdeki de odur.	1	2	3	4	5
48. Yurt dışındaki gazete ve gazetecileri takip ediyorum.	1	2	3	4	5
49. Gazetecilerin hukuk önünde eşit olduğuna inanmıyorum.	1	2	3	4	5
50. Seçim bölgemin yerel basınına takip ediyorum.					

Aşağıdaki kutucuğa gazeteciler hakkındaki düşüncenizi veya gazetecilerden beklentilerinizi kısaca yazabilirsiniz. (Veya gazeteci denildiğinde aklınıza gelen ilk sözcüğü)

51. Cinsiyetiniz: 1) Erkek 2) Kadın

52. Doğum Tarihiniz:

53. Eğitim Düzeyiniz:

1) İlkokul 2) Ortaokul 3) Lise 4) Üniversite 5) Lisansüstü

54. Milletvekili olduğunuz siyasi partiniz:

- 1) Adalet ve Kalkınma Partisi
- 2) Cumhuriyet Halk Partisi
- 3) Milliyetçi Hareket Partisi
- 4) Barış ve Demokrasi Partisi
- 5) BAĞIMSIZ

55. Seçim Bölgeniz:

1) Akdeniz 2) D. Anadolu 3) Ege 4) GD. Anadolu 5) İç Anadolu 6) Marmara 7) Karadeniz

56. Milletvekilliği öncesi Mesleğiniz:.....

EK-2. Milletvekillerinin Gazeteciler Hakkındaki Açık İfadeleri

1. **Form:** Elbette ki dürüst, güvenilir gazeteciler çoktur. Ancak bazıları da haberlerinde objektif davranmıyor. Basını özgür olmayan bir ülkede bunların özgür olabileceğini düşünmek gerekir. Öncelikle "basın özgürlüğü" tam anlamı ile sağlanmalıdır. Gazeteciler güvenceye kavuşturulmalıdır. Gazeteciler, siyasetçiler karşısında bağımsız olmalıdır. Gazeteler ile siyasi partilerin ve ziyaretin menfaat ilişkileri olmamalıdır.
2. **Form:** Objektif habercilik, özel yaşamın gizliliği, toplumsal çıkarlar, bireysel özgürlükler.
3. **Form:** Zor bir mesleğin uygulayıcıları olarak, toplumcu, demokratik ilke bağımsızlık mücadelesini daha çok vererek daha çok yararlı olabileceklerini düşünüyorum.
4. **Form:** Siyaset öncesi ile siyaset içine girdikten sonra anlayışım değişti. Önceden baskı işlevi gördüklerine inanıyordum. Şimdi ise gördükleri baskı karşısında oto sansür uyguladıklarını görüyorum.
5. **Form:** Kamu adına kesinlikle tarafsız haber yapılmalı.
6. **Form:** Sermayeden bağımsız gazetecinin gerçekten çok olduğuna inanıyorum.
7. **Form:** Dürüst, özgürlükçü, insan haklarına saygılı, araştırmacı.
8. **Form:** Özgürlük....
9. **Form:** Tarafsız, dürüst ve ahlaklı gazetecilerin basın dünyasına hakim olmasını arzu ediyorum.
10. **Form:** Basın özgürlüğü demokratik bir toplumun en temel koşulu. Gazeteci özgürce halka bilgi vermeli, kamuoyu oluşturmalı.
11. **Form:** Gazeteci; kamuoyunu bilgilendiren, objektif yayın yapan, tarafsız ve özgür olmalıdır.
12. **Form:** Öncelikle gazetecinin tanımı doğru yapılmalıdır.
13. **Form:** Kamunun doğru, tam ve zamanında bilgi alması.
14. **Form:** Vazgeçemediğimiz arkadaşlarımız.
15. **Form:** Siyasiler tarafından, özellikle iktidar siyasileri tarafından, toplumu kandırma aracı olarak kullanıyorlar. Vicdanları ile haber yapmalılar. Gazeteci denildiğinde aklıma uzak durulması gereken kişi geliyor.

EK-2. (devam) Milletvekillerinin Gazeteciler Hakkındaki Açık İfadeleri

16. **Form:** Gazeteci halkın bilgi alma hakkına hizmet eden kişidir. Türkiye'de sorun medyanın tekelleşmesi, sermayenin medyayı ele geçirmesi, hükümetin borazanlığına soyunmasıdır. Sorun basın emekçilerinde değil medya baronlarının devletin parasında gözü olmasındadır.
17. **Form:** Kalemını satan / satmayan
18. **Form:** Değerlendirmelerim tüm gazeteciler için geçerli değildir. Maalesef son dönem gazetecileriyle gazetecilik anlayışı içindir. Gazetecilerin tek işlevi olmalıdır. Bu da halkın haber almasını sağlamak ve bilgilenmesini sağlamaktır. Öncelik bu işlevde olmalıdır.
19. **Form:** Gazeteler, gazeteciler tarafından değil de patronlar tarafından çıkarıldığı için genellikle iş yapma alanının aracı durumuna düşüyorlar. Gazetecilik bizim gibi ülkelerde çok zor. Gerçek gazetecilik kahramanlık gibi bir şey bu ülkede.
20. **Form:** Halkı aydınlatan bilgilendiren dürüst, sade ve yalın bir şekilde haber sunan, aktaran kişi.
21. **Form:** Sır verilmez.
22. **Form:** Çalışan gazeteciler, her şeye, bütün sıkıntılarına rağmen ülkemizin yetiştirdiği en değerli başında geliyor. Çünkü zor şartlarda çok değerli iş yapıyorlar.
23. **Form:** Birçok ülkedeki gibi Türkiye'de de gazetecilerin genellikle iyi niyetli olduklarını fakat iktidar devrinde maruz kaldıkları baskı yüzünden mesleklerinin gereğini tam yerine getiremediklerini düşünüyorum. Azınlıkta olduğunu düşündüğüm bir grup gazetecinin taraflı ve iktidardan beslenmeye yönelik tavırları maalesef bütün basın mensuplarının toplumda olumsuz algılanmasına yol açıyor. Bunun haricinde Türk basınının Osmanlı döneminden beri Türkiye demokrasi tarihinde çok büyük ekmekleri bulunmaktadır.
24. **Form:** Gazete sahiplerinin çizdiği yönde ilerlemekle görevli kişilerdir.
25. **Form:** Yandaş medya halkın bilgilendirildiği, gerçeklerin güce yenik düşürülmediği, objektif, tarafsız haber ve yorumlarla kamuoyunun oluşturulduğu bir basının özlemini çekiyoruz.
26. **Form:** Olup bitenleri vatandaşlarımıza yalın ve tarafsız bir şekilde aktarmaya bekliyorum.
27. **Form:** Güvenmek istediğim insan.

EK-2. (devam) Milletvekillerinin Gazeteciler Hakkındaki Açık İfadeleri

28. **Form:** Gazete sahipleri aynı zamanda işadamları olup, gazetelerini iktidara yaptırım amacıyla kullanıyorlar. Gazete sahipleri, iktidara göre yorum yaptırıyorlar, yapmayan gazetecilere işlerinden el çektiliriliyor.
29. **Form:** Gazete: Haber
Gazeteci: Haberci demektir. Haber gerçek, doğru, objektif olsun yeter. Gölge etmesinler başka ihsan istemez.
30. **Form:** Basın özgürlüğü akla geliyor.
31. **Form:** Gazeteciler halkın bilgilendirilmesi konusunda önemli bir misyon yüklenmiştir. Demokrasinin olmazsa olmazıdır. Gazetecilerin bir kamu görevi niteliğini taşıyan çalışmalarında basın ahlakı ve tarafsızlık ilkelerinden ayrılmaması, ciddi ve objektif olması.
32. **Form:** Gazeteci halkın gözü ve kulağı olmalıdır. Bu kurala uyanlar da vardır. Ne yazık ki hiç uymayıp insanların yanlış ve hatalı bilgi almasına vesile olan gazeteciler de vardır.
33. **Form:** Objektif, ülke çıkarlarını ön planda tutan, masa başında haber yapmayan, araştırmacı, sorgulayıcı, sorunları gündeme taşıyan, yorumdan ziyade bilgilendirici, etik kurallara uyan olmalıdır.
34. **Form:** Kişi haklarına saygılı, ülke ve millet menfaatlerini gözetken, doğru ve ilkeli.
35. **Form:** Gazeteci bir siyasi görüşe değil; ya sadece tarafsız gazetecilik yapmalı ya da ülke menfaatlerini dikkate alarak mesleğini icra etmeli.
36. **Form:** Gazeteciler gerçek bilgiye dayalı ve toplumu olumsuzluğa sevketmeyecek şekilde haber yapmalıdır.
37. **Form:** Genelde gazetecilik Türkiye'de bir anlayışı veya ideolojiyi temsilen ortaya çıkıyor. Olması gereken ise haber değeri olanları gazetelere yorumsuz yansıtmaktır.
38. **Form:** Gazetecilerde hepimiz gibi birer insandır. Ancak meslekleri gereği kamuoyunu ve halkı yakından etkiledikleri alenidir. Dolayısıyla beklenti tarafsız olmaları halkın toplumun yararı ve gelişmesine katkı sağlayacak bilgi aktarımının sağlanmasıdır.
39. **Form:** Basın ve yayın organlarında haberlerin oluşturulmasında saygılı ahlaklı namuslu, dürüst olmalı. Kulaktan dolma bilgiler ile haber yapılmamalı. Haberlerde şantaj, karalama kirletme, yalan haber ve yıpratma yapılmamalı, adil olunmalı, kişileri özel hayatlarına saygılı olunmalı kamuoyunu aldatmaya yönelik haber yapılmamalıdır.
40. **Form:** Tarafsız, dürüst.

EK-2. (devam) Milletvekillerinin Gazeteciler Hakkındaki Açık İfadeleri

41. **Form:** Gazeteciler üstlendikleri misyon gereği toplumun en güvenilir, ilkeli, objektif, dürüst, tarafsız kesimi olması gerekirken maalesef tersi bir algı söz konusu. Keçisi çalınan müftüyü keçi çalan müftü şeklinde haberleştiren bir kesimin yarattığı algı budur. Gazeteciler denince aklıma Papa'nın Amerika ziyareti geliyor.
42. **Form:** Yorum yok.
43. **Form:** Medya sermaye bağlantısı daha güvenilir hak gelmedikçe, etik kurallar öncelikli olmazsa sorunlar devam eder.
44. **Form:** Fukaralıkla medeniyet oluşmaz. Fakir ülkelerin gazetecileri mevcut otoriteye endeksli görev icra ederler. Oysa medeniyet bileşkesinde ağırlık teşkil eden "gelişmiş" ülkelerin gazetecileri daha özgür, bağımsız ve toplum yararına çalışma hususunda önderdirler. Ülkemizde gazetecilerin çoğunun basın etik kurallarına riayet etmediğini ve toplumuna yabancılaşıyorlar. Hatta öyle ki kendisinin usta bir gazeteci olduğunu söyleyen bir zat ! Kurban Bayramı ile Hac mevsiminin aynı tarihlere tesadüf ettiğini söyleme becerisine sahiptir.
45. **Form:** Halkı doğru belgeye dayanan bilgiyle bilgilendiren dürüst, tarafsız olan kişilerdir.
46. **Form:** Gazetecilik etik kurallarına riayet edilirse gazeteci daha saygın olacaktır. Gazetecileri ulusal ve yerel olarak ayırt etmek gerekiyor. Çok saygı değer gazeteciler var. Bunlar her fikirde insanlar önemli olan objektif olmak.
47. **Form:** Aslını araştırmadan haber.
48. **Form:** Gazeteciler ülke menfaatini düşünmeden hareket edebiliyor. Siyasi düşüncelerine göre hareket etmemeleri gerek.
49. **Form:** Gazeteci demek, yorum kabiliyeti yüksek, düşünce analizi yapabilen, tarafsız güvenilir bilgiye dayalı araştırmacı yazara denir.
50. **Form:** Doğru, dürüst, seviyeli, ülke çıkarlarını gözetken, sağduyulu, tarafsız, yalın bir meslek olması gereklidir. Ancak ülkemizde maalesef bu durum söz konusu değildir.
51. **Form:** Doğru, ilkeli, dürüst, halkın ve milletin tarafında habercilik bekliyorum.
52. **Form:** Gazeteciler mesleği önemli ve toplumu aydınlatıcıdır. Fakat günümüzde bu mesleğin hakkını verecek bilgi, donanım ve ahlak yok denecek kadar azdır. Gazeteciliğin mesleki ölçülebilir değerleri ortaya koyması lazım.
53. **Form:** Gazetecilik meslek etiği içinde yapılmalı. Siyaset ve beklentiden uzak sadece doğruyu gündem etmelidir.

EK-2. (devam) Milletvekillerinin Gazeteciler Hakkındaki Açık İfadeleri

54. **Form:** Halkın haber alma hakkı ve gerçeğe ulaşmasında özgür bir geleceği inşaa etmede son derece ihtiyaç duyduğu onurlu bir meslek.
55. **Form:** Gazetecilik siyasetçi ile halkın arasında etkileşimi, bilgilendirmeyi sağlayan çok önemli bir kanaldır. Gazete ve gazetecilerin üzerindeki her türlü baskı sona ermeli. Onlar objektif kriterlere göre çalışabilmelidir.
56. **Form:** Genellikle sahibinin sesi, istisnalar hariç.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

